

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tesisenxarxa.net) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tesisenred.net) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tesisenxarxa.net) service has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized neither its spreading and availability from a site foreign to the TDX service. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service is not authorized (framing). This rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author

Tesi Doctoral

**LA REHABILITACIÓ COM ACTITUD PROJECTUAL:
EL CAS DEL *REGOMIR***

AUTORA

MARGARITA COSTA I TROST

DIRECTORA DE TESI

Dra. MAGDA SAURA I CARULLA

Arquitecta i historiadora de l'art
Professora de l' E.T.S.A.B. Universitat Politècnica de Catalunya

ESCOLA TÈCNICA SUPERIOR D'ARQUITECTURA DE BARCELONA
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

PROGRAMA DE DOCTORAT

PROJECTES D'ARQUITECTURA: TEXT I CONTEXT CULTURAL A L'ENTORN DEL PROJECTE

Barcelona, 1 de Març de l'any 2007

CONCLUSIONS

Tal com he descrit a la introducció de la tesi i, més concretament, al final d'ambdós apartats del comentari bibliogràfic, aquest treball ha estat redactat amb la voluntat d'acomplir dos objectius de naturalesa diversa, però clarament relacionats a nivell de contingut i de finalitat.

En el capítol primer l'actitud projectual, present en tota la història de la professió de l'arquitecte, ha reflexionat en el significat de les formes urbanes del Regomir creades en el passat; formes que van ser concebudes com a formes utilitàries i formes artístiques. Per una altra banda, el contingut del capítol segon de la tesi, ha presentat un conjunt de consideracions que pretenen aproximar-se a la trajectòria del *bé protegit* dins l'engranatge del patrimoni arquitectònic català, des del moment de la seva gestació com a tal per part de la col·lectivitat que l'empara o considera, fins al procés final de la seva salvaguarda, representat per la intervenció arquitectònica a la qual es decideix sotmetre'l. El capítol tercer ha exercitat els conceptes teòrics presentats en el capítol anterior, prenent convertint-se en una vertadera guia d'actuació per acarar la rehabilitació urbana a través d'un cas concret: el *Regomir*.

En el discurs del capítol segon, la tesi ha manifestat la importància de la *formació de l'arquitecte* en aquest procés, la qual es converteix en una eina fonamental per l'acompliment d'una correcta protecció i transmissió del patrimoni construït. Aquest apartat ha posicionat l'arquitecte davant del procés de la rehabilitació, associant-lo intel·lectualment a una predisposada actitud de responsabilitat i professionalment a una formació de coneixement adquirida.

La rehabilitació entesa com actitud projectual ha permès establir les regles bàsiques de la primera aproximació a l'acte de la rehabilitació arquitectònica. La consideració del *coneixement com a fonament científic del projecte*, ha definit l'estratègia professional per aconseguir el correcte resultat de la intervenció, fugint de la voluntat d'assignar qualsevol criteri d'intervenció arquitectònica, previ al coneixement de l'element en qüestió.

Aquest coneixement s'assoleix a través de l'aprenentatge d'una formació especialitzada que permetrà assolir el coneixement necessari per establir una objectiva base científica per a la redacció del projecte. Aquesta formació cristal·litza en l'exercici d'una metodologia que progressivament proporcionarà les dades requerides per a la redacció d'un projecte coherent amb la seva lògica formal i constructiva i dialògic amb el seu context.

La *metodologia* ha descrit el conjunt d'informació que l'arquitecte ha de conèixer i manipular per estructurar una recerca que li permeti interpretar l'arquitectura a través del *creuament de dades* obtinguts. Aquest exercici permet a l'arquitecte aproximar-se al coneixement del lloc a través de la seva pròpia formació, utilitzant dades provinents de les diferents disciplines: de la història, de la història de l'art i de l'arquitectura, de la història urbana i de l'arqueologia. Alhora, demostrant l'operativitat de les estratègies interdisciplinàries i les pròpies de la seva professió, com són l'estudi de la geometria de la forma a través de les superposicions planimètriques, l'anàlisi de la complexitat edilícia a través de la interpretació dels aixecaments i sistemes constructius i la utilització dels fons arxivístics com a veritable recurs per a la interpretació de l'arquitectura (instruments ja utilitzats en la història de la teoria de l'arquitectura, en la tractadística, etc.). La descripció de la metodologia i el seguiment d'aquesta a través de la posterior pràctica presentada, la converteix en la pedra de toc que cada

arquitecte haurà de rastrejar per acomodar-la a la naturalesa del seu encàrrec i establir de manera justa, la magnitud i procediment de la recerca en cada cas.

Aquest exercici d'aproximació ha quedat enregistrat en el capítol tercer, on s'ha demostrat l'operativitat del procés a través d'un exemple pràctic desenvolupat a la ciutat de Barcelona.

Tal com s'ha indicat a la introducció, l'execució de la pràctica a l'entorn del *Regomir* va concretar-se per l'interès sorgit vers el casalici que actualment ocupa el nº 11-19 del carrer. La meua intenció consistia en entendre la lògica de la pròpia estructura triada, considerada aquesta, atesa la seva magnitud i complexitat, com un veritable tros de ciutat. Així mateix, l'exercici pretenia aportar dades formals i constructives sobre el context urbà més proper: el tram de muralla romana que circulava paral·lel al traçat actual del carrer, el *portal del Regomir* o l'estructura i ubicació del seu castell, essent, aquestes, estructures de primer ordre en la consolidació del seu entorn.

Ara bé, tal com s'ha comprovat al llarg del desenvolupament de la recerca, és difícil en aquesta disciplina acotar amb exactitud l'àmbit de la investigació que es pretén aconseguir. El coneixement que progressivament s'adquireix de la forma urbana, confirma la teoria de l'arquitecte *Gustavo Giovannoni*, quan insisteix en afirmar que l'estudi de la ciutat s'ha d'entendre com un sistema de relacions entre els elements del context, més que sobre els elements en ells mateixos.

La pràctica exercita en un tros de ciutat que, per la seva magnitud, naturalesa i complexitat, esdevé un exemple singular per demostrar la possibilitat del mètode. La quantitat i qualitat de la planimetria antiga de la ciutat de Barcelona, ha permès mostrar amb escreix l'estratègia de l'anàlisi de la forma urbana; la riquesa formal i constructiva dels aixecaments planimètrics realitzats els han convertit en un document bàsic imprescindible en el procés d'interpretació del conjunt, enriquit aquest per les aportacions del Servei d'Arqueologia de la Ciutat; l'estudi exhaustiu de la documentació arxivística, ha pretès mostrar la singular i concreta informació que l'arquitecte pot assolir a través d'una documentació que, majoritàriament, s'ha considerat aliena al procés de la redacció d'un projecte d'arquitectura; l'estudi de l'estratigrafia murària vol aproximar-nos a una disciplina iniciada pels arqueòlegs, però que la tesi la considera també una estratègia necessària en l'aprofundiment del coneixement espacial de l'arquitectura.

Aquestes aportacions, estratègicament creuades, han aportat progressivament al llarg dels diversos apartats de la pràctica una nova interpretació sobre el sector del *Regomir* estès també a l'àrea veïna on hi havia bastit l'antic *Palau Reial Menor* o de la *Reina*.

La pràctica ha presentat els diversos blocs de documents primaris que possibiliten successivament els diversos *creuaments de dades* amb les conseqüents aportacions informatives del lloc.

Al la Superposició 1, s'ha demostrat com l'evidència de la forma aporta dades de l'evolució urbana i possibilita aprehendre'n cronològicament l'evolució. La superposició del plànol dibuixat per l'arquitecte *Josep Mestres i Gramatges* de la Planta Baixa del desaparegut Palau Reial Menor sobre la cartografia actual, ha demostrat l'eficàcia del mètode en el moment en què aquest s'aplica amb rigor i objectivitat sobre el parcel·lari actual podent-se visualitzar, clarament en aquest cas, l'exacta ubicació de la muralla romana en aquest sector i la correspondència de les antigues dependències del Palau Reial Menor amb la trama actual, això possibilita la identificació de possibles restes d'aquell palau i altres estudis posteriors.

L'aixecament planimètric de la Planta Baixa de les finques, on la superposició determinava el pas de l'estructura defensiva, ha permès localitzar i analitzar les restes de la torre nº 40, tal vegada, la torre més discutida entre els erudits del segle XIX i XX. Els expedients de llicència d'obra de l'Arxiu Municipal Administratiu de la ciutat han aportat documents gràfics que, a través de la superposició, han ubicat correctament i restituint formalment el portal de la Baixada dels Lleons i el pas de muralla sobre la Baixada del Ecce Homo, desapareguts en el moment de la urbanització del sector un cop enderrocat el Palau Reial Menor. La documentació gràfica ha permès també restituir exactament els límits físics de l'antic jardí acceptat per conveni pels comtes de Sobradiel i construït sobre el desaparegut verger de la reina. Aquest jardí va representar en el moment de la seva acceptació una singular proposta d'urbanització dins la ciutat, ja que la disposició de les edificacions d'habitatges plurifamiliars que tancaven l'illa entorn del jardí, rebien una qualitat d'il·luminació, ventilació i confort sense precedents.

La documentació arqueològica, tan a nivell d'aixecaments arqueològics com a nivell d'informació escrita, ha permès incorporar el traçat de les exhumacions del mur defensiu realitzades a l'interior de la planta baixa de la finca del carrer del Regomir nº 6 i carrer del Regomir nº 8 bis, i completa la restitució del traçat de la muralla entre la torre nº 35 i la torre nº 40.

La Superposició 2, a través del creuament de dades procedents de la documentació arxivística, la documentació arqueològica i l'aixecament arquitectònic ha establert la restitució del traçat de l'estructura del mur romà al llarg de tot el sector sud-est de l'encintat.

La Superposició 3, superposa la restitució de la muralla en aquest sector amb 4 plànols històrics molt concrets que possibiliten, entre altres coses, entendre el tram de mur defensiu fins a la torre nº 42, restituint l'espai urbà a l'entorn del portal de la *Baixada dels Lleons*, actualment carrer d'Ataülf.

La Superposició 4, presenta la superposició del plànol dibuixat per Josep Mestres i Gramatges amb l'aixecament actual de la planta baixa de les finques que posteriorment varen amortitzar l'espai alliberat per l'enderroc de l'antic Palau Reial Menor, i afavoreix el reconeixement d'actuals estructures que resten clarament vinculades a les antigues dependències i traces del conjunt.

En aquests primers exercicis és on la pràctica ha demostrat el potencial d'informació que s'obté amb la successiva superposició de les dades constructives, planimètriques, arqueològiques i documentals.

Posteriorment s'ha realitzat un exercici d'aproximació al lloc a través de la interpretació dels texts localitzats sobre el sector del *Regomir*, redactats al llarg del segle IX fins el XII, atesorats a l'Arxiu de la Catedral, l'Arxiu Diocesà i l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Aquest exercici presenta un creuament d'informació entre el contingut dels documents analitzats i l'aixecament planimètric realitzat del sector. La informació extreta dels redactats, ha permès concretar dades cronològiques sobre el Regomir així com aventurar, amb la més gran prudència, una aproximació a l'estructura Alt-medieval del sector.

El següent exercici ha demostrat l'operativitat dels Arxius de Protocols en la recerca arquitectònica, essent una vertadera cantera d'informació tècnica i projectual.

Aquest exercici ha presentat una nova interpretació de la complexa estructura bastida sobre la galta esquerra de la Baixada del Regomir, i ha pogut identificar amb rigor les

antigues estructures constituents de l'actual conjunt edilici del carrer del Regomir nº 11-19. La identificació de les estructures que varen compondre la fisonomia dels dos palaus del segle XVII i la reforma que els convertí posteriorment en una única residència propietat de la família Vilana i Perlas l'any 1714, ha estat possible creuant les aportacions descrites en la documentació de Protocols amb la informació distributiva i constructiva compresa a l'aixecament planimètric realitzat. Aquesta estratègia ha demostrat d'una manera decisiva l'operativitat de l'ús de la documentació arxivística en el coneixement d'antigues arquitectures i en la posterior proposta de les intervencions que l'afectin.

Per últim, cal lligar amb l'apartat pràctic de la tesi, l'exercici realitzat sobre la disciplina de l'estratigrafia murària, considerada una estratègia a cavall entre l'arqueologia i l'arquitectura. L'estudi de l'arqueologia aèria va ocasionar el sorgiment d'aquesta nova proposta de treball entre arqueòlegs, amb el desenvolupament d'una branca científica clarament dedicada a la comprensió de les arquitectures conservades i aptes per ser rehabilitades.

L'estratigrafia murària aporta un grau de coneixement exhaustiu sobre els estrats estudiats, una informació concreta que alimenta el coneixement cronològic sobre l'evolució constructiva de l'edifici però, per als arquitectes, crec que la veritable riquesa d'aquesta proposta arriba a la màxima eficàcia en el moment que el professional és capaç de posar en relació les diverses entrades d'informació, consolidant-se així el concepte d'estratigrafia espacial.

L'exercici d'estratigrafia murària, a través de l'elaboració del *diagrama estratigràfic*, ha demostrat com l'estudi tipològic, constructiu i constituent d'un parament, aporta una qualitat de dades que creuades amb altres aportacions documentals, poden possibilitar la comprensió del conjunt en un ordre superior d'escala, com ha estat en aquest cas la localització d'un antic pas o vial.

De la mateixa manera que l'arquitecte a la seva pràctica projectual ha de mantenir una visió constant entre les diferents escales de projecte, en el procés d'anàlisi i coneixement de l'arquitectura, succeeix el mateix fenomen. Un element arquitectònic concret, descontextualitzat de la lògica cronològic-constructiva del conjunt, pot esdevenir el detonant per arribar a descobrir un element d'ordre superior, atresorat dins la complexitat urbana. Així mateix, la comprensió de la morfologia urbana a través de l'anàlisi de la seva pròpia forma, pot conferir sentit formal i constructiu a determinats elements arquitectònics aïllats totalment obsolets i desproveïts de lògica dins l'estructura edilícia actual.

L'arquitecte ha de mantenir una visió general de la recerca que està realitzant, i posar constantment en relació les diferents parts estudiades i estratègies utilitzades, des de l'anàlisi de la forma urbana a través de la superposició planimètrica, fins a l'estudi concret de l'estratigrafia murària. En aquesta capacitat de creuament intel·lectual és on resideix el veritable èxit del procés.

El coneixement de la forma urbana, el coneixement de l'arquitectura que configura la complexitat de les estructures edilícies, constitueix el fonament científic dels projectes destinats a intervenir-la, convertint-se en el motor generador del procés creatiu de l'arquitecte.

En el moment d'endegar un projecte de rehabilitació, l'arquitecte haurà de saber apropar-se al lloc, a l'arquitectura que se li encomana, per poder entendre la lògica que la compona i les especificitats que la caracteritzen, convertint-les en els ingredients bàsics del seu discurs projectual.

La nova interpretació del sector del *Regomir* proposada en el discurs de la tesi, estableix les bases de coneixement per a una conseqüent intervenció, que representaria la cristallització de totes les aportacions culturals acumulades. L'habilitat professional de l'arquitecte, la seva capacitat interpretativa i el seu singular caràcter creatiu, materialitzaran el coneixement i les necessitats acumulades en formes, funcions i materials que finalment composaran el cos finit del procés.

ORIGEN DE LES IL·LUSTRACIONS

Figura 1. Forma Urbana de la ciutat intramurs.

Figura 2. Forma Urbana de la ciutat closa dins la muralla romana.

Figura 3. Reconstrucció topogràfica del llac. Aixecament del monestir de Santa Scolastica. Secció axonomètrica de l'església de Santa Scolastica. L'architettura dei monasteri, Gustavo Giovannoni.

Figura 4. Plànols del fons Forma Urbana Catalana (ANC). Exemple de superposició feta l'any 1994 per la professora Magda Saura i Carulla i els seus estudiants, Universitat Politècnica (ETSAB).

Figura 5. Figura 6. "St. Galler Klosterplan", Segle IX. Stiftsbibliothek St. Gallen. Planta prototipus del monestir benedictí de St. Gallen -Suïssa-. Der karolingische Klosterplan in der Stiftsbibliothek St. Gallen. Johannes Duft. Ed. Löpfe-Benz AG. Rorschach, 1998.

Figura 6. Superposició de la planta prototípica de St. Gallen al damunt de la planta romànic-gòtica de St. Pere de Rodes. Pobles Catalans. Iconografia de la forma urbana de L.B. Albertí al comtat d'Empúries-Rosselló. Magda Saura i Carulla. Universitat Politècnica de Catalunya. Barcelona, 1997. Pg. 302.

Figura 7. Parcel·lari actual superposat a la hipòtesi del parcel·lari grec, romà i medieval en el territori o Chora de Pontós. Magda Saura i Carulla. "El Mas Castellar de Pontós i la Chora d'Empúries". Publicat a El Mas Català durant l'edat mitjana i la moderna. Consell Superior d'Investigacions Científiques. Institució Milà i Fontanals. Barcelona, 2001. Pg. 645.

Figura 8. Aixecament planimètric del Mas Castellar a Pontós. Magda Saura i Carulla. "El Mas Castellar de Pontós i la Chora d'Empúries". Publicat a El Mas Català durant l'edat mitjana i la moderna. Consell Superior d'Investigacions Científiques. Institució Milà i Fontanals. Barcelona, 2001. Pg. 646.

Figura 9. La Tallada. Estat actual indicant-hi les torres i les muralles. Pobles Catalans. Iconografia de la forma urbana de L.B. Albertí al comtat d'Empúries-Rosselló. Magda Saura i Carulla. Universitat Politècnica de Catalunya. Barcelona, 1997. Pg. 287.

Figura 10. Testa apòcrifa del suposat rei Gamir. Clixé de E. Scorzelli, de Vilanova. La Ciutat de Barcelona de Francesch Carreras i Candi. Pg. 168.

Figura 11. Signatura del comte Mir. La Ciutat de Barcelona de Francesch Carreras i Candi. Pg. 199.

Figura 12. Arbre genealògic de la família Barcelona. La Ciutat de Barcelona de Francesch Carreras i Candi. Op. cit. Pg. 637.

Figura 13. Portal del Regomir. Dibuix de Rigalt. La Ciutat de Barcelona de Francesch Carreras i Candi. Op. cit. Pg. 35.

Figura 14. Segle IV. Colonia Favencia Julia Augusta Pia Barcino.

Figura 15. Segle XI-XII. Moenia Barchinone Urbis.

Figura 16. Segle XV. Barchinona.

Figura 17. Segle XIX. Barcelona.

Les dades per l'elaboració dels esquemes presentats han estat extretes de La Ciutat de Barcelona de F. Carreras i Candi, de l' Atlas de Barcelona, dels "Quarterons de la Ciutat de Barcelona" de Miquel Garriga i Roca i Ramon Alabern i del conjunt de documents adjuntats en el Apèndix 2 de la tesi. Esquemes realitzats per Margarita Costa Trost.

Figura 18. Construcció romana descoberta al enderrocar la torre del portal del Regomir. Capilla de San Cristóbal del Regomir. Reseña histórico-descriptiva. Josep Puiggarí i Llobet. Barcelona, 1899. Pg.13.

Figura 19. Façana de la capella de St. Cristòfol al carrer del Regomir nº 7-9. Capilla de San Cristóbal del Regomir- reseña histórico-descriptiva. Josep Puiggarí i Llobet. Barcelona, 1899. Pg. 18.

Figura 20a. Porta barroca existent al carrer del Regomir nº 11-19. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 20b i Figura 21c. Imatge que presentava abans i durant el procés de reconstrucció. Conservación y restauración de monumentos históricos (1954-1962). Adolf Florensa i Ferrer, Ajuntament de Barcelona, 1967.

Figura 21. Reconstrucció hipotètica del traçat de les muralles del Alt Imperi i Baix Imperi. "Las excavaciones de la plaza de San Miguel y la topografía romana de Barcino" . Francesca Pallarès i Salvador, 1969. MHC. Publicat a Atlas de Barcelona. Segles XVI-XX. M.Galera, F. Roca, S.Tarragó. Ed. Col·legi Oficial d' Arquitectes de Catalunya. Barcelona, 1982. Lám. 394, Pg. 938.

Figura 22. "Plano Geométrico de las murallas Romanas de Barcelona ó sea del primer recinto de esta ciudad" . Josep Oriol i Bernadet i Josep Oriol Mestres. AMHB. Secció Gràfics. Inv. núm. G4189

Figura 23. Plànol de traçat de la muralla baiximperial de Barcelona. Las murallas romanas de Barcelona - las murallas Bajoimperiales de Barcino- . Albert Balil. Archivo Español de Arqueología II. CSIC. Instituto Español de Arqueología. Madrid, 1961.

Figura 24. "Plano de la C. (Ciutat) Romana. Murallas", Fco.de P. Cardoner Blanch, arq. Esc. 1:500, 1968. Oficina d'Informació Urbanística. Arxiu del Fons Municipal. Ajuntament de Barcelona.

Figura 25a i Figura 25b. Rehabilitació de la cara interna de la muralla romana i recuperació d'una porta lateral per a vianants, corresponent al portal del Regomir. Centre Cívic del Pati Llimona. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 26. Palau Reial Menor. Vista Sud . Pintura de Domènec Sert, 1856. MHC. Fotografia MHC.

Figura 27. Palau Reial Menor. Vista Oest. Pintura de Domènec Sert, 1856. MHC. Fotografia MHC.

Figura 28. Palau Reial Menor. Vista Nord. Pintura de Domènec Sert, 1856. MHC. Fotografia MHC.

Figura 29. Palau Reial Menor. Vista Est. Pintura de Domènec Sert, 1856. MHC. Fotografia MHC.

Figura 30. "Plano Geométrico del piso inferior que manifiesta aprosimadamente la area y figura de terreno que comprenden los Edificios, Jardines, Patios, Iglesia y Casas del Palacio, vulgo Palau de la Condesa, que el Escmo. Sr. Duque de Medinacionia Marques de Villafranca y de los Velez & c posee en la Ciudad de Barcelona en el año 1832". Josep Mestres i Gramatges, 1832. Propietat Pares Jesuïtes carrer de Palau nº3. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 31. Maqueta del Palau Reial Menor. MHC. Fotografia MHC.

Figura 32. Enderroc del Palau Reial Menor al segle XIX. Dibuix de Lluís Rigalt i Farriols. MHC. Reproducció publicada a Palaus Reials de Catalunya. Anna M. Adroer i Tasis. Edicions 62. Barcelona, 2003.

Figura 33. Finca del carrer del Regomir nº 11-19. Façana principal de l'estat actual de la finca. Fotografia cedida per Agustí Gorchs i Seijo.

Figura 34. Propietats que van conformar la casa Vilana Perlas i situació a l'illa. "Els Vilana Perlas i la casa del Regomir: del notariat al poder". Albert Garcia Espuche. Publicat a Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols, nº XXI. Col·legi de Notaris de Catalunya. Barcelona, 2003. Pg 303.

Figura 35a. Fotoplà del sector del Regomir.

Figura 35b. Finques implicades en el sector del Regomir.

Figura 36a. Finestra tapiada existent a la Planta Primera , UE1. Mur nord-oest de tancament del pati d'accés. Finca del carrer del Regomir nº 11-19. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 36b. Aspecte actual de l'espai a Planta Baixa ocupat per l'estudi *Subirachs*. Fotografia Manuel Yerro i Martí.

Figura 37. Parcel·lari actual 2005. Cartogràfic de Barcelona 2005. Suport digital Q-181/P-184. Àrea d'informació de base. Institut d'informàtica, Centre de cartografia automàtica. Ajuntament de Barcelona, 2005. 1: 5000.

Figura 38. Parcel·lari actual 2005. Cartogràfic de Barcelona 2005. Suport digital Q-181/P-184. Àrea d'informació de base. Institut d'informàtica, Centre de cartografia automàtica. Ajuntament de Barcelona, 2005. 1: 1000.

Figura 39. "Sesta Demarcacion. Barrio 7º del Cuartel 4º", s/a. AHMB. Consulta General. Arxiu Medieval i Modern. 1. Fons Municipal; C. Secció Consellers; Sèrie XIV -Obreria- 1.C.XIV,142/1.1.4.

Figura 40. "Planos de las calles del Regomir". AHMB. Consulta General. Arxiu Medieval i Modern Ajuntament Borbònic. Llibre d'Acords. 1D I-90 fol. 45.

Figura 41. Cartogràfic actual 2005. Parcel·lari actual 2005. Cartogràfic de Barcelona 2005. Suport digital Q-181/P-184. Àrea d'informació de base. Institut d'informàtica, Centre de cartografia automàtica. Ajuntament de Barcelona, 2005.

Figura 42. Cartogràfic de 1969. Ajuntament de Barcelona, 1969.

Figura 43. Plànol històric 1. "Plan of the city of Barcelona". J. Bafire sculp., 1706. Arxiu Municipal d'Història de Barcelona. Secció Gràfics. Inv. nº. 2649.

Figura 44. Plànol històric 2. Plànol de Barcelona de 1714, s/t. Joseph Cardoso, 1714. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona. Càtedra Gaudí. Reproducció consultada [Barcelona 1714/1940, 10 Plànols Històrics](#). Plànol nº 1. Ajuntament de Barcelona. Institut Municipal d'Història. Lunweg Editors.

Figura 45. Plànol històric 3. "Plano de Barcelona", s/a. 1740-1760. I.M.H. (I.G.2551/15.3(1)/A-1). Reproducció consultada [Atles de Barcelona, segles XVI-XX](#) Plànol nº 74. M. Galera, F. Roca i S. Tarragó. Ed. COAC, 1982.

Figura 46. Plànol històric 4. "Pla de la ciutat de Barcelona y sos Contórns en lo Año 1740". Francisco Renart i Closas, 1740. AMHB. Secció Gràfics. Inv. nº. 2553.

Figura 47. Plànol històric 5. "Plano de la Ciudad y del Puerto de Barcelona". J. Moulinier, P. Lartigue, Vicq, A. de Laborde i P. Didot, 1806. [Voyage pittoresque et historique de l'Espagne](#). Vol. I, Pg. 4 i 5. Reproducció consultada [Atles de Barcelona, Volúm II, segle XIX](#). Plànol nº 376. Ramon Soley. Ed. Mediterrània, S.L, 1998.

Figura 48. Plànol històric 6. "Plan de Barcelona/ Dividido en cinco Cuarteles de ocho Barrios cada uno con expresion de los nombres de las Calles y Plazas Iglesias, Conventos, Hospitales y otros establecimientos públicos en el año de 1818". Antoni Montfort i Miquel, 1818. I.M.H. (I.G. 7733/15.3(1)/A-II). Reproducció consultada [Atles de Barcelona, Volúm II, segle XIX](#). Plànol nº 383. Ramon Soley. Ed. Mediterrània, S.L, 1998.

Figura 49. Plànol històric 7. "Plano de la Ciudad de Barcelona". Francesc Oliva i Eugeni Mabon, 1840. [Atles de Barcelona, Volúm II, segle XIX](#). Plànol nº 461. Ramon Soley. Ed. Mediterrània, S.L, 1998.

Figura 50. Plànol històric 8. "Plano de la Ciudad de Barcelona". Francesc Oliva i Eugeni Mabon, 1848. I.M.H. (I.G./80951/15.3(1)/C-II). Reproducció consultada [Atles de Barcelona, Volúm II, segle XIX](#). Plànol nº 462. Ramon Soley. Ed. Mediterrània, S.L, 1998.

Figura 51. Plànol històric 9. "Plano de la ciudad de Barcelona". Manuel Saurí i Joseph Matas, 1849. I.M.H. (I.G.2685/15.3(1)/13-IV). Reproducció consultada [Atles de Barcelona, Volúm II, segle XIX](#). Plànol nº 463. Ramon Soley. Ed. Mediterrània, S.L, 1998.

Figura 52. Plànol històric 10. "Plano de la ciudad de Barcelona". Manuel Saurí i Joseph Matas, 1852. I.M.H. (I.G.2924/15.3(1)/A-II). Reproducció consultada [Atles de Barcelona, Volúm II, segle XIX](#). Plànol nº 464. Ramon Soley. Ed. Mediterrània, S.L, 1998.

Figura 53. Plànol històric 11. "Plano de la ciudad de Barcelona". Manuel Saurí i Joseph Matas, 1855. I.M.H. (I.G.2929/15.3(1)/A-IV). Reproducció consultada [Atles de Barcelona, segles XVI-XX](#). Plànol nº 156. M. Galera, F. Roca i S. Tarragó. Ed. COAC, 1982.

Figura 54. Plànol històric 12. "Plano de la ciudad de Barcelona". Manuel Saurí i Joseph Matas, 1862. I.M.H. (I.G.10444/15.3(1)/R.40/50). Reproducció consultada [Atles de Barcelona, Volúm II, segle XIX](#). Plànol nº 465. Ramon Soley. Ed. Mediterrània, S.L,1998.

Figura 55. Plànol històric 13. "Plano topográfico geométrico de la ciudad de Barcelona. Proyecto de reforma". Miquel Garriga i Roca, 1862. Esc. 1:2000. M.H.C. (Inv.núm. 708). Reproducció consultada [Barcelona 1714/1940, 10 Plànols Històrics](#). Plànol nº 5. Ajuntament de Barcelona. I.M.H. Lunweg Editors.

Figura 56. Plànol històric 14. "Quarterons de la ciutat de Barcelona" (119 unitats). Quarteró nº 7 i nº 11(2). Miquel Garriga i Roca i Ramon Alabern, 1858 Escala 1:250. AMHB. Secció Gràfics.

Figura 57. Plànol històric 15. “Plano Geométrico de la Ciudad de Barcelona Levantado por el Arquitecto Mayor de la misma Dn. José Mas y Vila, quien lo dedica a su Excmo. Ayuntamiento Constl. 1842”. Josep Mas i Vila, 1842. Escala aprox. 1:4000. AMHB. Secció Gràfics. Inv. nº 710.

Figura 58. Plànol històric 16. “Plano Geometrico del piso inferior que manifiesta aprocsimadamente la area y figura de terreno que comprehenden los Edificios, Jardines, Patios, Iglesia y Casas del Palacio, vulgo Palau de la Condesa, que el Escmo. Sr. Duque de Medinacionia Marques de Villafranca y de los Velez & c posee en la Ciudad de Barcelona en el año 1832.”. Josep Mestres i Gramatges, 1832. Propietat dels Pares Jesuïtes del carrer de Palau nº 3, Barcelona.

Figura 59. Superposició I: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 1. Sèrie a.

Figura 60. Superposició II: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 2. Sèrie a.

Figura 61. Superposició III: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 3. Sèrie a.

Figura 62. Superposició IV: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 4. Sèrie a.

Figura 63. Superposició V: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 5. Sèrie a.

Figura 64. Superposició VI: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 6. Sèrie a.

Figura 65. Superposició VII: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 7. Sèrie a.

Figura 66. Superposició VIII: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 8. Sèrie a.

Figura 67. Superposició IX: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 9. Sèrie a.

Figura 68. Superposició X: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 10. Sèrie a.

Figura 69. Superposició XI: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 11. Sèrie a.

Figura 70. Superposició XII: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 12. Sèrie a.

Figura 71. Superposició XIII: Cartogràfic de l'any 2005 amb plànol històric 13. Sèrie a.

Figura 72. Plànol històric 14. “Quarterons de la ciutat de Barcelona” (119 unitats). Quarteró nº 7 i nº 11(2). Miquel Garriga i Roca i Ramon Alabern, 1858 Escala 1:250. AMHB. Secció Gràfics.

Figura 73. Plànol històric 15. “Plano Geométrico de la Ciudad de Barcelona Levantado por el Arquitecto Mayor de la misma Dn. José Mas y Vila, quien lo dedica a su Excmo. Ayuntamiento Constl. 1842”. Josep Mas i Vila, 1842. Escala aprox. 1:4000. AMHB. Secció Gràfics. Inv. nº 710.

Figura 74. Plànol històric 16. “Plano Geometrico del piso inferior que manifiesta aprocsimadamente la area y figura de terreno que comprehenden los Edificios, Jardines, Patios, Iglesia y Casas del Palacio, vulgo Palau de la Condesa, que el Escmo. Sr. Duque de Medinacionia Marques de Villafranca y de los Velez & c posee en la Ciudad de Barcelona en el año 1832.”. Josep Mestres i Gramatges, 1832. Propietat dels Pares Jesuïtes del carrer de Palau nº 3, Barcelona.

Figures 75. Carrer del Regomir nº 7-9. “Fachada de la casa que se desea edificar compuesta por 4 plantas”. Planta Baixa. Tècnic: Pablo Martorell; propietari: Pelegrin Guasch. 5 d'agost 1861. AMA, Expedient: 1191-C.

Figures 76. Carrer del Regomir nº 7-9. “Fachada de la casa que se desea edificar compuesta por 4 plantas”. Planta Pis Principal. Tècnic: Pablo Martorell; propietari: Pelegrin Guasch. 5 d'agost 1861. AMA, Expedient: 1191-C.

Figures 77. Carrer del Regomir nº 7-9. “Fachada de la casa que se desea edificar compuesta por 4 plantas”. Planta Pisos 2^{on}, 3er i 4^{art}. Tècnic: Pablo Martorell; propietari: Pelegrin Guasch. 5 d'agost 1861. AMA, Expedient: 1191-C.

Figura 78. Carrer del Regomir nº 4-4bis. “Fachada y planta pisos de la casa que se desea edificar”. Planta distribució general. Tècnic: Felipe Ubach; propietari: Simon Coll. Gener del 1862. AMA, Expedient : 1228 bis C.

Figura 79. Aixecament del traçat del carrer Ciutat, Regomir i Marquet. “Planta geomètrica de las calles intermedias entre la plaza de la Constitucion y muralla de mar con sus avenidas conocidas con los nombres calle de la Ciudad, Regomir i Marquet”. 9 d'octubre 1861. AMA, Expedient : 2672-3/1.

Figura 80. Carrer d'Ataülf. “Plano geométrico de la bajada de los Leones y calle de Ataulfo”. Tècnic: Fco. Daniel i Molina, arquitecte municipal. 24 de novembre 1858. AMA, Expedient: 2225.

Figura 81. Baixada del Ecce Homo, Palau i Comtessa Sobradiel. “Expediente sobre abertura de varias calles en el terreno que ocupa el edificio conocido por el Palau segun el proyecto formado por el apoderado de los Exmos. Condes de Sobradiel”. Tècnic: Juan Nolla i Francisco Daniel i Molina. 6 de novembre 1853. AMA, Expedient: 1321.

Figura 82. Parament exterior del mur romà visible des del pati interior d'illa amb accés des del c/ del Correu Vell, constituint la façana del Centre Cívic Pati Llimona. Torre nº 35 i nº 36. Vista presa des del terrat del c/ del Regomir nº 11-19. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 83. Pati interior d'illa amb accés des del c/ del Correu Vell. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 84. Finca del c/ del Regomir nº 3-5. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 85. Finca c/ del Regomir 7-9. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 86. Finca c/ del Regomir 7-9. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 87. Finca c/ del Regomir 7-9. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 88. Finca c/ Regomir nº11-19. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 89. Finca carrer del Regomir nº 9-11. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 90. Finca c/ Regomir nº 6. Torre nº 37 bis localitzada a l'interior de la Planta Baixa de la finca. Fotografia publicada a “Regomir revela secretos ocultos”. LLuís Permanyer i Josep M. Huertas. La Vanguardia, 24 març de 2004.

Figura 91. Finca c/ Regomir nº 6. Exhumació muralla Baix Imperial a l'interior de la Planta Baixa. Fotografia publicada a “The *castellum* of *Barcino*: from its early roman empire origins as a monumental public place to the late antiquity fortress”. Jordi Hernández Gasch. *Quarhis. Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona*. Institut de Cultura: Museu d'Història de la Ciutat. Nº 2 . Barcelona, 2006. Pg. 88.

Figura 92. Finca c/ Regomir nº 8 bis. “Memòria Científica. Excavació arqueològica d'urgència. C/ Regomir, 8 bis. Barcelona. Ubicació immoble i Trama urbana romana”. Vicent Verdegall i Cerezo. Expedient: 104/2001. Barcelona, 2001.

Figura 93. Finca c/ Regomir nº 8 bis. “Memòria Científica. Excavació arqueològica d'urgència. C/ Regomir, 8 bis. Barcelona. Lam. 6”. Vicent Verdegall i Cerezo. Expedient: 104/2001. Barcelona, 2001.

Figura 94. Finca c/ Regomir nº 8 bis. Pati de llums situat a la part posterior de la finca. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 95. Finca c/ Regomir nº 8 bis. Pati de llums situat a la part posterior de la finca. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 96. Finca c/ Regomir nº 10. Arc localitzat a l'altell de la Planta Baixa de la finca. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 97. Finca c/ Regomir nº 10. Arc tapiat localitzat a la Planta baixa de la paret mitgera amb la finca del c/ del Regomir nº 12. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 98. Finca c/ Ataülf nº 11. Tram de muralla romana localitzat a Planta Baixa de la finca. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 99. Finca c/ Ataülf nº 11. Parament lateral de la torre de defensa nº 40 localitzat a Planta Baixa de la finca. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 100. Finca c/ Ataülf nº 13. Restes del parament frontal de la torre nº 40 localitzada a la Planta Baixa de la finca. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 101. Identificació de les restes i restitució de la planta del perímetre quadrangular de la torre nº 40. Margarita Costa Trost.

Figura 102. Finca c/ Ataülf nº 13. Tram de parament que configura la façana nord-oest del vial desaparegut que era prolongació del c/ de Correu Vell (mur a) i quedava adherit a la torre nº 40. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 103. Finca c/ Ataülf nº 13. Tram de parament afrontat a l'anterior, que configura la façana sud-est del vial desaparegut que era prolongació del c/ de Correu Vell (mur b). Aquest mur gira vers el mar, coincidint amb la traça del vial que era paral·lel al c/ Ataülf i arribava fins el c/ de Gignàs (mur c). Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 104. Sector del Regomir. Nivell Planta Baixa. Margarita Costa Trost. Veure detall a *Plànol 19*, Apèndix 4.

Figura 105. Sector del Regomir. Restes arqueològiques. Margarita Costa Trost. Veure detall a *Plànol 21*, Apèndix 4.

Figura 106. Restitució del traçat sud-est de la muralla romana de Barcelona. Margarita Costa Trost. Veure detall a *Plànol 22*, Apèndix 4.

Figura 107. Plànol històric 1. "*Plan of the city of Barcelona*". J. Bafire sculp., 1706. AMHB. Secció Gràfics. Inv. nº. 2649.

Figura 108. Plànol històric 4. "*Pla de la ciutat de Barcelona y sos Contórns en lo Añy 1740*". Francisco Renart i Closas, 1740. AMHB. Secció Gràfics. Inv. nº. 2553.

Figura 109. Plànol històric 5. "*Plano de la Ciudad y del Puerto de Barcelona*". J. Moulinier, P. Lartigue, Vicq, A. de Laborde i P. Didot, 1806. *Voyage pittoresque et historique de l'Espagne*. Vol. I, Pg. 4 i 5. Reproducció consultada *Atles de Barcelona, Volúm II, segle XIX*. Plànol nº 376. Ramon Soley. Ed. Mediterrània, S.L, 1998.

Figura 110. Plànol històric 6. "*Plan de Barcelona/ Dividido en cinco Cuarteles de ocho Barrios cada uno con expresion de los nombres de las Calles y Plazas Iglesias, Conventos, Hospitales y otros establecimientos públicos en el año de 1818*". Antoni Montfort i Miquel, 1818. I.M.H. (I.G. 7733/15.3(1)/A-II). Reproducció consultada *Atles de Barcelona, Volúm II, segle XIX*. Plànol nº 383. Ramon Soley. Ed. Mediterrània, S.L, 1998.

Figura 111. Superposició del *plànol històric 1* amb la *Figura 124* corresponent al plànol de la restitució del traçat sud-est de la muralla romana a Barcelona. Margarita Costa Trost.

Figura 112. Superposició del *plànol històric 4* amb la *Figura 124* corresponent al plànol de la restitució del traçat sud-est de la muralla romana a Barcelona. Margarita Costa Trost.

Figura 113. Superposició del *plànol històric 5* amb la *Figura 124* corresponent al plànol de la restitució del traçat sud-est de la muralla romana a Barcelona. Margarita Costa Trost.

Figura 114. Superposició del *plànol històric 6* amb la *Figura 124* corresponent al plànol de la restitució del traçat sud-est de la muralla romana a Barcelona. Margarita Costa Trost.

Figura 115. Finca c/ Ataülf nº 13 i Ataülf nº 11. Margarita Costa Trost.

Figura 116. "*Plano de la Ciudad y el Puerto de Barcelona*". J. Moulinier, P. Lartigue, Vicq, A. de Laborde i P. Didot, 1806. *Voyage pittoresque et historique de l'Espagne*. Vol. I, Pg. 4 i 5. Reproducció consultada *Atles de Barcelona, Volúm II, segle XIX*. Plànol nº 376. Ramon Soley. Ed. Mediterrània, S.L, 1998.

Figura 117. Arc localitzat a l'altell de la finca del c/ del Regomir nº 10. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 118. Arcs tapiats localitzats a la Planta Baixa de la finca del c/ del Regomir nº 10. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 119. "*Expediente sobre abertura de varias calles en el terreno que ocupa el edificio conocido por el Palau segun el proyecto formado por el apoderado de los Exmos. Condes de Sobradie!*". Tècnic: Juan Nolla i Francisco Daniel i Molina; propietari: Comtes de Sobradie!. 6 de novembre de 1853. AMA, Expedient: 1321 b.

Figura 120. Fica c/ Ataülf nº 14. Pati interior d'illa ubicat a la part posterior de la finca i construït sobre l'estructura de l'arc descrit. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 121. Finca c/ Ataülf nº 14. Estructura de mur portant de 90 cm. de gruix bastida sota la superfície del pati. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 122. Plànol històric 16. "*Plano Geometrico del piso inferior que manifiesta aprocsimadamente la area y figura de terreno que comprehenden los Edificios, Jardines, Patios, Iglesia y Casas del Palacio, vulgo Palau de la Condesa, que el Escmo. Sr. Duque de Medinacidonia Marques de Villafranca y de los Velez & c posee en la Ciudad de Barcelona en el año 1832.*". Josep Mestres i Gramatges, 1832. Propietat dels Pares Jesuïtes del carrer de Palau nº 3, Barcelona. Sector coincident amb la finca del c/ Ataülf nº 14.

Figura 123. Finca c/ Ataülf nº 14. Superposició de l'antiga estructura sobre l'aixecament de la finca. Veure detall Plànol 23, Apèndix 4.

Figura 124. "*Expediente sobre abertura de varias calles en el terreno que ocupa el edificio conocido por el Palau segun el proyecto formado por el apoderado de los Exmos. Condes de Sobradriel*". Urbanització general. Tècnic: Juan Nolla i Francisco Daniel i Molina; propietari: Comtes de Sobradriel. 6 de novembre de 1853. AMA, Expediente: 1321 b.

Figura 125. "*Expediente sobre abertura de varias calles en el terreno que ocupa el edificio conocido por el Palau segun el proyecto formado por el apoderado de los Exmos. Condes de Sobradriel*". Superfície de jardí determinada per conveni en el projecte modificat. Tècnic: Juan Nolla i Francisco Daniel i Molina; propietari: Comtes de Sobradriel. 6 de novembre de 1853. AMA, Expediente: 1321 b.

Figura 126. Palau Reial Menor. Vista Sud. Pintura de Domènec Sert, 1856. MHC B. Fotografia MHC B.

Figura 127. Jardins actuals a l'interior de l'illa. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 128. Plànol històric 16. "*Plano Geometrico del piso inferior que manifiesta aprocsimadamente la area y figura de terreno que comprehenden los Edificios, Jardines, Patios, Iglesia y Casas del Palacio, vulgo Palau de la Condesa, que el Escmo. Sr. Duque de Medinacidonia Marques de Villafranca y de los Velez & c posee en la Ciudad de Barcelona en el año 1832.*". Josep Mestres i Gramatges, 1832. Propietat dels Pares Jesuïtes del carrer de Palau nº 3, Barcelona. Sector coincident amb la finca del c/ Ataülf nº 12.

Figura 129. Finca c/ Ataülf nº 12. Superposició de l'antiga estructura sobre l'aixecament de la finca del c/ Ataülf nº 12 i l'interior d'illa actual. Veure detall Plànol 23, Apèndix 4. Margarita Costa Trost.

Figura 130. Finca c/ Ataülf nº 12. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 131. Finca c/ Ataülf nº 12. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 132. Finca c/ Ataülf nº 10. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 133. Plànol històric 16. "*Plano Geometrico del piso inferior que manifiesta aprocsimadamente la area y figura de terreno que comprehenden los Edificios, Jardines, Patios, Iglesia y Casas del Palacio, vulgo Palau de la Condesa, que el Escmo. Sr. Duque de Medinacidonia Marques de Villafranca y de los Velez & c posee en la Ciudad de Barcelona en el año 1832.*". Josep Mestres i Gramatges, 1832. Propietat dels Pares Jesuïtes del carrer de Palau nº 3, Barcelona. Sector coincident amb la finca del c/ Ataülf nº 10.

Figura 134. Finca c/ Ataülf nº 10. Superposició de l'antiga estructura sobre l'aixecament de la finca. Veure detall Plànol 23, Apèndix 4. Margarita Costa Trost.

Figura 135. Plànol històric 16. "*Plano Geometrico del piso inferior que manifiesta aprocsimadamente la area y figura de terreno que comprehenden los Edificios, Jardines, Patios, Iglesia y Casas del Palacio, vulgo Palau de la Condesa, que el Escmo. Sr. Duque de Medinacidonia Marques de Villafranca y de los Velez & c posee en la Ciudad de Barcelona en el año 1832.*". Josep Mestres i Gramatges, 1832. Propietat dels Pares Jesuïtes del carrer de Palau nº 3, Barcelona. Sector coincident amb la finca del c/ Comtessa de Sobradriel nº 4, nº 6 i nº 8.

Figura 136. Finques c/ Comtessa de Sobradriel nº 4, nº 6 i nº 8. Superposició de l'antiga estructura sobre l'aixecament de les finques. Veure detall Plànol 23, Apèndix 4. Margarita Costa Trost.

Figura 137. "Memòria de la Intervenció Arqueològica al carrer Comtessa de Sobradriel núm. 4. Ciutat Vella-Barcelona". Direcció tècnica: Marta Rodríguez. Centre d'Arqueologia de la Ciutat. Desembre de 1995.

Figura 138. “Memòria de la Intervenció Arqueològica al carrer Comtessa de Sobradriel núm. 4. Ciutat Vella-Barcelona”. Foto 1. Direcció tècnica: Marta Rodríguez. Centre d'Arqueologia de la Ciutat. Desembre de 1995.

Figura 139. Plànol històric 16. “*Plano Geometrico del piso inferior que manifiesta aprocsimadamente la area y figura de terreno que comprehenden los Edificios, Jardines, Patios, Iglesias y Casas del Palacio, vulgo Palau de la Condesa, que el Escmo. Sr. Duque de Medinacidonia Marques de Villafranca y de los Velez & c posee en la ciudad de Barcelona en el año 1832.*”. Josep Mestres i Gramatges, 1832. Propietat dels Pares Jesuïtes del carrer de Palau nº 3, Barcelona. Sector coincident amb la finca del c/ Comtessa de Sobradriel nº 3 i nº 5.

Figura 140. Finques c/ Comtessa de Sobradriel nº 3 i nº 5. Superposició de l'antiga estructura sobre l'aixecament de les finques. Veure detall *Plànol 23*, Apèndix 4. Margarita Costa Trost.

Figura 141. Plànol històric 16. “*Plano Geometrico del piso inferior que manifiesta aprocsimadamente la area y figura de terreno que comprehenden los Edificios, Jardines, Patios, Iglesias y Casas del Palacio, vulgo Palau de la Condesa, que el Escmo. Sr. Duque de Medinacidonia Marques de Villafranca y de los Velez & c posee en la ciudad de Barcelona en el año 1832.*”. Josep Mestres i Gramatges, 1832. Propietat dels Pares Jesuïtes del carrer de Palau nº 3, Barcelona. Sector coincident amb la finca del c/ Palau nº 4 i Plaça de la Verònica nº 2.

Figura 142. Finques c/ Palau nº 4 i Plaça de la Verònica nº 2. Superposició de l'antiga estructura sobre l'aixecament de les finques. Veure detall *Plànol 23*, Apèndix 4. Margarita Costa Trost.

Figura 143. Vista de la coberta del cos edificat adossat al parament exterior de la muralla romana, ocupant l'espai entre la torre nº 47 la torre nº 48. Fotografia Margarita Costa Trost.

Figura 144. “*Expediente de permiso a D. José Pertegás como Gerente de la Sociedad anónima la Propietaria del Bolsin, para derribar la casa nº 2 de la plaza de la Veronica y nº 21 bis y 23 de la calle Aviño (19 Agosto) y proceder después a su rectificación*”. Tècnic: Tiberio Sabater; propietari: Sociedad Anónima la Propietaria del Bolsin, 1881. AMA, Expediente: 123 k.

Figura 145. Tram d'arc localitzat a la Planta Segona de l'immoble. Fotografia Margarita Costa Trost

Figura 146. El cercle indica la localització del tram d'arc dins la planta general de l'immoble. Margarita Costa Trost.

Figura 147. Entorn de Regomir 11-19. Restitució arquitectònica segle XVII. Veure detall *Plànol 25*, Apèndix 4.

Figura 148. Entorn de Regomir 11-19. Restitució arquitectònica l'any 1714. Veure detall *Plànol 32*, Apèndix 4.

Figura 149. Vores dels estrats. Stratigrafia e restauro. Tra conoscenza e conservazione dell'architettura Francesco Doglioni. Ed. Lint. Pg. 79.

Figura 150. Superfícies d'un estrat. Stratigrafia e restauro. Tra conoscenza e conservazione dell'architettura . Francesco Doglioni. Ed. Lint. Pg. 72.

NOTES

Capítol 1

(1) Intervenció en edificis monumentals a Catalunya (1980-1997): una aproximació crítica. Jaume Fresquet i Folch. Tesi Doctoral dirigida pel Dr. Josep Muntañola Thornberg. UPC. Barcelona, maig 2000. Op. cit. Pg. 54.

(2) "Restauración arquitectónica desde los orígenes hasta nuestros días. Conceptos, Teoría e Historia". Javier Rivera. Capítol publicat a Teoría e Historia de la Restauración. Universidad de Alcalá. Ed. Munilla-Lería. Madrid, 1997. Op. cit. Pg. 106

(3) Idem. Op. cit. Pg. 112

(4) Idem. Op. cit. Pg. 112-113

(5) Idem. Op. cit. Pg. 114-115

(6) "Viollet-le-Duc and the Rational Point of View". John Summerson. Publicat a Viollet-le-Duc. Academy Editions. Londres, 1980. Op. cit. Pg. 7-8.

(7) Intervenció en edificis monumentals a Catalunya (1980-1997): una aproximació crítica. Jaume Fresquet i Folch. Tesi Doctoral dirigida pel Dr. Josep Muntañola Thornberg. UPC. Barcelona, maig 2000. Op. cit. Pg. 58.

(8) "Ruskin and Viollet-le-Duc: Englishness and Frenchness in the Appreciation of Gothic Architecture". Nikolaus Pevsner. Publicat a Viollet-le-Duc. Academy Editions. Londres, 1980. Op. cit. Pg. 48.

(9) Intervenció en edificis monumentals a Catalunya (1980-1997): una aproximació crítica, Fresquet i Folch, Jaume. Tesi Doctoral dirigida pel Dr. Josep Muntañola Thornberg. UPC. Barcelona, maig 2000. Op. cit. Pg. 59.

(10) Apuntes sobre Pugin, Ruskin y Viollet le Duc. J.R. Moneo Vallés/Ignasi de Solà-Morales i Rubió. Monografía nº 1.17. Composición-curso doctorado 1975. E.T.S.A.B. Op. cit. Pg. 30.

(11) Camilo Boito: un'architettura per l'Italia unita. Guido Zucconi/Francesca Castellani. Marsilio Editori. Venècia, 2000. Op.cit. Pg. 3.

(12) Intervenció en edificis monumentals a Catalunya (1980-1997): una aproximació crítica, Fresquet i Folch, Jaume. Tesi Doctoral dirigida pel Dr. Josep Muntañola Thornberg. UPC. Barcelona, maig 2000. Op. cit. Pg. 60.

(13) Avvicinamento al Restauro. Teoria, storia, monumenti. Giovanni Carbonara. Liguori Editore. Nàpols, 1997. Op. cit. Pg. 208-209

(14) Gustavo Giovannoni: dal capitello alla città, Guido Zucconi. Ed. Jaca Book. Como, 1997. Op. cit. Pg. 15.

(15) Idem. Op. cit. Pg. 13.

(16) Idem. Op. cit. Pg. 17.

- (17) "Adolfo Venturi all' Università di Roma. Regesto e annotazioni sui primi anni della scuola venturiana (1890-1931)", Cfr. S. Valeri. Arxiu d'Adolfo Venturi.
- (18) Gustavo Giovannoni: dal capitelletto alla città. Guido Zucconi. Ed. Jaca Book, Como 1997. Op. cit. Pg. 22.
- (19) L'architettura dei monasteri. Gustavo Giovannoni. Op. cit. Pg. 287.
- (20) Item. Op.cit. Pg. 288.
- (21) Immagini e concetti nel piano: Inizi dell'urbanistica in Italia. Attilio Belli. Ed. Etaslibri. Milà,1996. Op. cit. Pg. 39.
- (22) "Gustavo Giovannoni". Maria Luisa Neri. Dizionario dell'Architettura del XX secolo. Ed. Umberto Allemandi & C.
- (23) Giovanni Carbonara en la seva obra Avvicinamento al Restauro. Teoria, storia, monumenti publica el conjunt de les diverses *Cartes de Restauro* que s'han promulgat durant el segle XX. Liguori Editore, 1997. Pg. 641.
- (24) Vecchie città ed edilizia nuova. Gustavo Giovannoni. Città Studi Edizioni. Milà,1999. Op. cit Pg. Vii.
- (25) Item. Op cit. en el pròleg.
- (26) Item. Op. cit. Pg. 4.
- (27) Item. Op. cit. Pg. 6.
- (28) "Architettura ippodamea", Cfr. G. Cultrera. Roma 1924.
- (29) Vecchie città ed edilizia nuova. Gustavo Giovannoni. Città Studi Edizioni. Milà,1999. Op. cit. Pg. 12.
- (30) Idem. Op. cit. Pg. 48.
- (31) "L'évolution de l'approche de la ville en Italie". Patrizia Ingallina. Cahier Espaces nº 37. Op. cit. Pg. 210
- (32) Idem. Op. cit. Pg. 210. Aquesta opinió la cita Gustavo Giovannoni a Vecchie città ed edilizia nuova. Nuova Antologia, 1913.
- (33) Idem. Op. cit. Pg. 210.
- (34) "Le laboratoire de Giancarlo De Carlo à Sienne". L. Miotto-Muret. Monuments Historiques, nº 149, 1987. Op. cit. Pg. 47.
- (35) "Restauración arquitectónica desde los orígenes hasta nuestros días. Conceptos, Teoría e Historia". Javier Rivera. Capítol publicat a Teoría e Historia de la Restauración. Universidad de Alcalá. Ed. Munilla-Lería. Madrid, 1997. Op. cit. Pg. 148
- (36) Teoría de la restauración de Cesare Brandi recull els escrits i lliçons dedicades al tema de la restauració fruit dels treballs realitzats per l' *Instituto Centrale de Restauro* durant els vint anys que va dirigir aquest centre. Alianza Editorial. Madrid, 1998.

(37) La restauració objectiva (Mètode SCCM de restauració monumental). Antoni González Moreno-Navarro. Memòria SPAL, Vol. 1. Diputació de Barcelona, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local. Barcelona, 1999. Op. cit. Pg. 11-12

(38) Idem. Op. cit. Pg. 12

(39) Idem. Op. cit. Pg. 12

(40) La restauració objectiva (Mètode SCCM de restauració monumental). Antoni González Moreno-Navarro. Memòria SPAL, Vol. 2. Diputació de Barcelona, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local. Barcelona, 1999.

(41) "Documento sul quartiere di San Miniato a Siena", Giancarlo De Carlo. Publicació *ILAUD*- international Laboratory of Architecture and Urban Design-, 1992. Op. cit . Pg.7

(42) En aquest camp és important la recerca realitzada sobre les *Traces catalanes en l'arquitectura del paisatge de Califòrnia 1769-1821* amb diversos exemples estudiats. Poques ciutats han estat fundades per exploradors de parla catalana. En la recerca s'analitza l'impacte que la planificació colonial realitzada per pioners catalans ha tingut en el medi ambient de Califòrnia, el qual fou remarcable especialment durant la segona meitat del segle divuitè i les primeres dècades del segle dinovè. Ex. estudiats: Forma urbana de San Francisco; Los Angeles i San José en el segle XVIII; estructura viària de Califòrnia a partir de la situació actual o diversos exemples de les missions establertes en el segle XVIII.

Des de l'any 1988 el Regomir s'ha estudiat en el fons de la Forma Urbana Catalana de la UPC en el context dels carrers: Regomir, Templaris, Ciutat, Bellafila, Ataülf, Cometa, Calella, Sant Simplicí, Comtessa de Sobradiel, Milans, Gignàs, Ample, Avinyó, Cervantes, Palau, Gegants, Font de Sant Miquel. La majoria d'estudis d'aquest fons romanen inèdits. La professora Magda Saura està en procés de catalogar els plànols i documents dipositats a l'Arxiu Nacional de Catalunya i pensa publicar aviat un catàleg de l'esmentat fons.

Els professors i alumnes que han investigat aquest tros de teixit urbà històric del Regomir (amb superposicions planimètriques i amb altres documents) són: Josep Muntanyola, Magda Saura, Beth Tayà, Enric Mir, Lluís Àngel Domínguez, Raül Garcia, Emma Tapia, Francisco Fuster, Jordi Portal Liaño, Sílvia Blasco Castellar, Ignacio Pérez Aguirre, Montserrat Llobet Nadal, Lluís Pagès Manresa, Ricard Barrera Larrey, Ester Lagunas Prieto, Carlos Peñalba Marina, Carles Peñalba Marina, entre altres.

(43) Pobles catalans. Iconografia de la forma urbana de L.B. Alberti al comtat d'Empúries-Rosselló. Magda Saura i Carulla. Edicions UPC. Barcelona, 1997. Op. cit. Pg. 11

(44) Per l'estudi de la forma urbana a Catalunya i a Barcelona en concret, cal destacar, entre altres, determinats conjunts de planimetria localitzats. A Catalunya: Arxiu de la Corona d'Aragó ACA: S^o Collactanea: *Mapes i Plànols*; S^o Consell Suprem d'Aragó: *LLigalls-Secretaries-Negocios Notables*; S^o Real Audiència: *Audiència Real-Fons Moderns-Pleits civils*; S^o Real Patrimoni: *Batllia (Cadastres fins 1714) / Maestre Racional-Obres*; S^o Generalitat de Catalunya: *Visites del General*; S^o Ordres Religioses: *Lligalls-Universitat de Barcelona / Lligalls-Hisenda / Lligalls-Ordre de la Mercè*; S^o Ordres Militars: *Gran Priorat de Sant Joan de Jerusalem (índex topogràfic secció 2a i 3a)*; S^o Protocols Notarials: *Protocols*; S^o Hisenda: *Contribució Territorial (1714-1845 Catastres i a partir 1835 Amirallaments)*; S^o Diversos: *Institucionales-Inventari de la Dominació Napoleònica a Catalunya / Institucionales-Comandància*

d'Enginyers-Disposiciones Generales-Obras y Construcciones / Locales; S^o Patrimonials: *Patrimonis familiars*. Arxiu Municipal d'Història de Barcelona AHMB: Secció Gràfics. Secció Consulta General: Arxiu Medieval i Modern-Fons Municipal-S^o Consellers-Sèrie *Obreria*; Ajuntament Borbònic-*Llibre d'Acords*; Cadastre-Cases, Censos i Censals-Cases *reedificades*; Arxiu Nacional de Catalunya ANC: Fons documental: "Forma Urbana Catalana". Conveni UPC amb Generalitat de Catalunya: S^o *Nuclis urbans a Catalunya*; S^o *Nuclis urbans a l'estat espanyol*; S^o *Nuclis urbans a Europa i Amèrica*; S^o *Ciutat de Barcelona*. A França: Archive du Château de Vincennes: Collections du S.H.A.T.(Service Historique de l'Armée de Terre)-Série M:Travail du Dépôt de la guerre-3M: Archives Topographiques du Dépôt de la guerre - Partie: *Cartes réalisées à l'étranger* (Catalogne). A Àustria: Österreichische Nationalbibliothek: Handschriftsammlung- Bildarchiv-*Ansichten von Spanische Städte. 1563-1570* / Handschriftsammlung- Bildarchiv-*Codex 6481 (Hispania en el segle XVII)*; Kartensammlung-*Albertina (Fons que antigament era dipositat a la Biblioteca Albertina del Hofburg de Viena)* / Kartensammlung- *Fidei Kommiss Bibliothek. FKB (Fons dipositat a l'antiga Biblioteca Personal de l'emperador)* / Kartensammlung- *Alter Bestand. a.B. (Recull de plànols que compona el nou catàleg de la Biblioteca Nacional. Entrada de documents anterior al segle IXX)* / Kartensammlung- *Neuer Bestand. n.B. (Recull de plànols que compona el nou catàleg de la Biblioteca Nacional. Documents entrats al segle IXX i XX)*. Österreichisches Staatsarchiv-ÖStA-Kriegsarchiv-Gruppe 11. Karten- und Plansammlung.

Aquestes referències han estat extretes del treball de buidatge planimètric realitzat en els arxius indicats per la mateixa autora de la tesi Margarita Costa Trost. Les referències indiquen el conjunt de seccions (S^o) que poden ser considerats de remarcable interès per la nostre professió, degut al contingut de *documentació planimètrica* que s'hi va localitzar en el moment de la seva consulta, o bé, degut al contingut de documentació escrita amb *descripcions* urbanes, territorials o arquitectòniques. Dins de cada secció (S^o), s'indica el camí a seguir amb les referències successives d'ordenació del material, fins arribar al fons documental concret on hi ha localitzada la informació, el qual és indicat amb lletra *cursiva*. En els arxius de Paris i Viena, vaig realitzar el buidatge dels fons indicats i vaig localitzar els plànols que representaven la ciutat de Barcelona, municipis de Catalunya i la península ibèrica en general. De cada plànol es va apuntar la seva signatura, l'any d'execució i, en cas d'existir, el nom de l'autor.

(45) ACA. S^o Diversos: Institucionales-Comandància d'Enginyers / Archive du Château de Vincennes: Collections du S.H.A.T./ Österreichische Nationalbibliothek-Handschriftsammlung-Kartensammlung / -ÖStA-Kriegsarchiv.

(46) Un dels fons més importants referent a la ciutat de Barcelona és el *Llibre d'Acords de l'Ajuntament Borbònic* pel rigor i la quantitat d'informació dels seus dibuixos.

(47) La ciutat de Barcelona disposa de diverses publicacions on queden recopilades les planimetries corresponents als successius projectes de reforma general de la ciutat. Barcelona 1714-1940 -10 Plànols Històrics-. Institut Municipal d'Història. Ajuntament De Barcelona: Lunwerg Editores, S.A. / Atlas de Barcelona. Segles XVI-XX. M.Galera, F.Roca, S.Tarragó. Ed. Col·legi Oficial d' Arquitectes de Catalunya. Barcelona, 1982. / Atlas de Barcelona. Volúm I. Segle XVI, XVII i XVIII. Volúm II. Segle XIX. Ramon Soley. Editorial Mediterrània, S.L. Barcelona, 1998.

(48) Der karolingische Klosterplan in der Stiftsbibliothek St. Gallen. Johannes Duft. Ed. Löpfe-Benz AG. Rorschach, 1998. Op. cit. Pg. 7.

(49) El fonament del sistema mètric de la *centuriació* era el *pes* (29,5 cm); 5.000 *pedes* integraven una *milla*. La unitat bàsica dels agrimensors que establien les centúries, era però l'*actus*, equivalent a 120 pedes (35,40 m.) ; la superfície equivalent a dos *actus quadrats* rebien el nom de *iugerum* (2.506 m²), -traduït coma *mujada* establerta actualment en 2.523 m²- i era l'unitat de superfície més utilitzada. La unitat superior a totes elles era la *centúria*. Si bé la *centúria clàssica* (a partir d'August) contenia quasi invariablement 20x20 *actus* (708 m. de costat), anteriorment les mesures havien oscilat entre 16 i 20 *actus*. L'orientació de la centúria era establerta, la majoria dels cops, seguint la direcció dels recorreguts hidrogràfics, per permetre una correcta distribució de l'aigua de rec. Referències extretes de Las posibles centuriaciones ampuritanas. Jose Eugenio Borao Mateo. Institut d'Estudis Empordanesos, 20. 1987. Op. cit. Pg. 279-280.

(50) "El Mas Castellar de Pontós i la *Chora* d'Empúries". Magda Saura i Carulla. Publicat a El Mas Català durant l'edat mitjana i la moderna (Segles IX-XVIII). Consell Superior d'Investigacions Científiques. Institució Milà i Fontanals. Departament d'Estudis Medievals. Barcelona, 2001.

(51) Presentació del Màster "El Projecte: Aproximacions a l'Arquitectura des del Medi Ambient Històric i Social". Fundació UPC. Curs 2005-2006.

(52) Sobre el treball realitzat en el camp de la Topogènesi cal destacar l'obra de Josep Muntañola i Thornberg La Topogènese. Fondement d'une architecture vivante. Ed. Economica. Paris, 1996 i la trilogia Topogènesi Uno/Topogènesi Dos/Topogènesi Tres. Ed. Oikos Tau. Barcelona.

(53) I Congrés Internacional: *Topogènesi (Arquitectura, Ciències Socials i Ciències de la Terra)* 1996. II Congrés Internacional: *El Futur de l'Arquitecte (Ment, Territori, Societat)* 2000. III Congrés Internacional: *Arquitectura 3000, l'arquitectura de la indiferència*. 2004. Departament de Projectes Arquitectònics, ETSAB. Barcelona.

(54) El fons que compona "La Forma Urbana a Catalunya" s'ha exposat en aquest últims anys, a diverses poblacions de Catalunya entre altres:

"El Pi Novell", Sant Pere de Vilamajor. Estudi presentat sobre La Força de Vilamajor Centre Cultural "Can Figuera", Premià de Dalt (Juliol-Setembre 2000)
Arxiu Nacional de Catalunya-ANC-, Sant Cugat del Vallès (Juny-Juliol 2000)
Centre Cultural "Can Ganduxer", Les Franqueses del Vallès (Novembre 2000)
Col·legi d'Aparelladors Delegació del Vallès Occidental (Gener 1996)
Museu de Granollers, Granollers (Abril 1995)
Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona, Barcelona (Febrer 1995)

(55) Pobles catalans. Iconografia de la forma urbana de L.B. Alberti al comtat d'Empúries-Rosselló. Magda Saura i Carulla. Ed. Universitat Politècnica de Catalunya. Barcelona, 1997.

(56) Cal destacar la publicació de Christelle Robin Introduction a l'étude de la ville et des villes arabo-musulmanes. EAPLV. Paris, 1985. Responsable científica dels Cahiers du réseau Architecture/Anthropologie (*La/a*).

(57) Édition Recherches, IPRAUS. Paris. Cal destacar les de l'àmbit d'història, arquitectura i urbanisme, amb més de vint i set treballs publicats.

(58) Allégorie du Patrimoine. Françoise Choay. Éditions du Seuil. Paris, 1992. Op. cit. Pg. 198.

(59) A History of Architecture. Rituals and Settings, Spiro Kostof. Oxford University Press, Inc. 1985. Op. cit. pròleg.

(60) Catalunya Destruïda. Xavier Barral i Altet. Edicions 62, S.A. Barcelona, 2005

(61) La Ciutat de Barcelona. Vol. 3 de la Geografia General de Catalunya. Francesch Carreras i Candi. Establiment Editorial Albert Martin. Barcelona, 1916.

(62) idem. Op. cit. Pg. 1065

(63) Geografia General de Catalunya, Vol I. Francesch Carreras i Candi [director]. Facsímil de la 1a. edició. Ed. Catalanes S.A. 1980. Op. cit. Pg. IX. Pròleg de la nova edició.

(64) Geografia General de Catalunya, Vol I. Francesch Carreras i Candi [director]. Facsímil de la 1a. edició. Ed. Catalanes S.A. 1980. Op. cit. Pg. IX. Pròleg de la nova edició.

(65) "Barcelona Antiga", Miquel Tarradell i Mateu. Capítol publicat a Història de Barcelona. De la prehistòria al segle XVI. dirigida per Agustí Duran i Sanpere. Ed. Aedos. Barcelona, 1975. Op. cit. Pg. 103

(66) La Ciutat de Barcelona. Vol. 3 de la Geografia General de Catalunya. Francesch Carreras i Candi. Establiment Editorial Albert Martin. Barcelona, 1916. Op. cit. Pg. 59

(67) Idem. Op. cit. Pg. 91

(68) Idem. Op. cit. Pg. 91

(69) Idem. Op. cit. Pg. 92

(70) Idem. Op. cit. Pg. 110

(71) Idem. Op. cit. Pg. 111

(72) Idem. Op. cit. Pg. 111

(73) Idem. Op. cit. Pg. 112

(74) Idem. Op. cit. Pg. 115

(75) La mesura de la superfície construïda del castellum s'ha realitzat sobre la restitució de la muralla romana en el sector su-est de Barcelona -*Figura 124*- presentada en aquesta tesi. Rehabilitació com Actitud projectual: el cas del Regomir, Margarita Costa Trost. ETSAB, UPC. Barcelona, 2007.

(76) "Fitxa Tècnica. Carrer del Regomir, 6-Ataülf, 9. Districte Cutat Vella". Publicat a Quarhis, Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona, nº 1. Institut de Cultura: Museu d'Història de la Ciutat. Barcelona, 2005. Op. cit. Pg. 140

(77) La Ciutat de Barcelona. Vol. 3 de la Geografia General de Catalunya. Francesch Carreras i Candi. Establiment Editorial Albert Martin. Barcelona, 1916. Op. cit. Pg. 139

- (78) Barcelona antigua y moderna. Descripción e historia de esta ciudad desde su fundación hasta nuestros días. Andreu Avelí Pi i Arimon. Barcelona, 1854. Op. cit. Pg. 40-42
- (79) La Ciutat de Barcelona. Vol. 3 de la Geografia General de Catalunya. Francesch Carreras i Candi. Establiment Editorial Albert Martin. Barcelona, 1916. Op. cit. Pg. 170
- (80) Idem. Op. cit. Pg. 158
- (81) Idem. Op. cit. Pg. 167
- (82) El Procés de Formació Nacional de Catalunya (Segles VIII-IX). El Domini Carolingi. Josep Maria Salrach i Marés. Edicions 62. Op. cit. Pg. 21 Analitza les discrepàncies entre les dades cronològiques de la conquesta de Barcelona als àrabs per part de Lluís el Piadós.
- (83) Els comtes sobirans de la Casa de Barcelona. De l'any 801 a l'actualitat. Josep Maria Sans i Travé [coordinador]. Generalitat de Catalunya. Edicions 62. Barcelona, 2002. Op. cit. Pg. 21-22, 41-42
- (84) La Ciutat de Barcelona. Vol. 3 de la Geografia General de Catalunya. Francesch Carreras i Candi. Establiment Editorial Albert Martin. Barcelona, 1916. Op. cit. Pg. 199
- (85) Idem. Op. cit. Pg. 200
- (86) Idem. Op. cit. Pg. 209
- (87) Idem. Op. cit. Pg. 211
- (88) Els comtes sobirans de la Casa de Barcelona. De l'any 801 a l'actualitat. Josep Maria Sans i Travé [coordinador]. Generalitat de Catalunya. Edicions 62. Barcelona, 2002. Op. cit. Pg. 95
- (89) La Ciutat de Barcelona. Vol. 3 de la Geografia General de Catalunya. Francesch Carreras i Candi. Establiment Editorial Albert Martin. Barcelona, 1916. Op. cit. Pg. 256
- (90) Idem. Op. cit. Nota 484. [Veure DP-24 transcrit a l'Apèndix 2]
- (91) "El creixement físic de Barcelona, segles X-XIII". Philip Banks. Publicat a El procés urbà i la identitat gòtica de Barcelona. Quaderns d' Història N° 8. Arxiu Històric de la Ciutat, Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 2003. Pg.11-33.
- (92) La Ciutat de Barcelona. Vol. 3 de la Geografia General de Catalunya. Francesch Carreras i Candi. Establiment Editorial Albert Martin. Barcelona, 1916. Op. cit. Pg. 292
- (93) Idem. Op. cit. Pg. 296-297
- (94) Idem. Op. cit. Pg. 297
- (95) Idem. Op. cit. Pg. 298
- (96) Idem. Op. cit. Nota 653 [Veure DP-8 transcrit a l'Apèndix 2]
- (97) Idem. Op. cit. Pg. 298

- (98) Idem. Op. cit. Nota 657 (D. 130 de Ramon Berenguer I, A.C.A.)
- (99) Idem. Op. cit. Nota 664 [Veure DP-9 transcrit a l'Apèndix 2]
- (100) Idem. Op. cit. Nota 664 [Veure DP-5 transcrit a l'Apèndix 2]
- (101) Idem. Op. cit. Pg. 299
- (102) Idem. Op. cit. Pg. 637
- (103) Idem. Op. cit. Pg. 638
- (104) Idem. Op. cit. Nota 1661
- (105) Idem. Op. cit. Pg. 1055
- (106) Idem. Op. cit. Nota 473. [DP-22]
- (107) Idem. Op. cit. Pg. 302
- (108) Idem. Op. cit. Nota 677
- (109) Idem. Op. cit. Pg. 304
- (110) Idem. Op. cit. Pg. 307
- (111) Idem. Op. cit. Nota 710. [Veure DP-20 transcrit a l'Apèndix 2]
- (112) Idem. Op. cit. Pg. 367-368
- (113) Veure reproducció DI-1 a l'Apèndix 2
- (114) Barcelona antigua y moderna. Descripción e historia de esta ciudad desde su fundación hasta nuestros días. Andreu Avelí Pi i Arimon. Barcelona, 1854. Op. cit. Pg. 227 i 357.
- (115) La Ciutat de Barcelona. Vol. 3 de la Geografia General de Catalunya. Francesch Carreras i Candi. Establiment Editorial Albert Martin. Barcelona, 1916. Op. cit. Pg. 360.
- (116) Idem. Op. cit. Pg. 391.
- (117) Idem. Op. cit. Pg. 391.
- (118) Idem. Op. cit. Pg. 488.
- (119) Idem. Op. cit. Pg. 755.
- (120) Idem. Op. cit. Nota 2035.
- (121) Idem. Op. cit. Pg. 792-793.
- (122) Vita et actus Ludovici Pii Imp. Anònim Astrònom (Anonimi Astronomi). Un dels texts de les cròniques franques recopilades per Duchesne referides a la història de Catalunya des de l'any 752 fins l'arribada de Lluís el Piadós (Vol. 2, Pg. 289).

- (123) Carmen Elegiacum De rebus gestis Ludovici Pij. Narració d' Ermoldo Nigello (Ermoldi Nigelli). Narració històrica escrita en vers sobre la presa de Barcelona per part de Lluís el Piadós. Muratori Rerum italicarum scriptores. Ludovico Antonio Muratori. Milà, 1753.
- (124) Compendio de la Crónica Universal de Cataluña. Gerónimo Pujades. Segle XVII, publicada a Barcelona l'any 1829. Reedició: Ed. Dossat, S.A. Madrid, 1987. Op. cit. Pg. 200, 202 i 204.
- (125) Marca Hispànica (o País de la frontera hispànica). Pere de Marca. Franciscum Muguet. Paris, 1688. Versió catalana de Joaquim Icart, col·laborador de la Fundació Bernat Metge. Llibreria Josep Sala i Badal. Barcelona, 1965. Op. cit. Pg. 350-351.
- (126) Anales de Cataluña. Narcís Feliu de la Peña i Farell. Joseph Llopis Impressor. Barcelona, 1709. Op. cit. Pg. 231-236.
- (127) España Sagrada. Enrique Florez, r.p.m.fr. Real Academia de la Historia. Madrid, 1a. ed. 1775; 2a. ed. 1859. Op. cit. Pg. 148.
- (128) Diccionario-Estadístico-Histórico de España y sus posesiones de ultramar. Pascual Madoz. Madrid 1845-1850. Op. cit. Pg. 295.
- (129) Barcelona antigua y moderna. Descripción e historia de esta ciudad desde su fundación hasta nuestros días. Andreu Avelí Pi i Arimon. Barcelona, 1854. Op. cit. Pg. 451.
- (130) Las calles de Barcelona. Víctor Balaguer. Salvador Manero, Editor. Barcelona, 1866. Op. cit. Pg. 215-216.
- (131) Cataluña. Pau Piferrer / Francesc Pi i Margall Barcelona, 1884. Op. cit. Pg. 102.
- (132) Capilla de San Cristobal del Regomir, reseña histórico-descriptiva. Josep Puiggarí i Llobet. Barcelona, 1899. Op. cit. Pg. 9-10.
- (133) Història Moderna de Catalunya. Elena Amat Mestres. Pàgina web. www.portalamat.info .
- (134) Barcelona i la seva Història. La formació d'una gran ciutat. Agustí Duran i Sanpere. Documents de Cultura. Ed. Curial. Barcelona, 1972.
- (135) El procés de Formació Nacional de Catalunya. Segles VIII-IX. Josep Maria Salrach i Marés Edicions 62. Barcelona. Op. cit. Pg. 15, 18-20.
- (136) La Pre-Catalunya. Ramon Abadal de i de Vinyals. Op. cit. Pg. 631.
- (137) Barcelona i la seva rodalia al llarg del temps. Pau Vila Dinarés/ Lluís Casassas Simó Ed. Aedos. Barcelona, 1974. Op. cit. Pg. 52 i 69.
- (138) "Intervenció arqueològica al Pati Llimona". Joan Eusebi Garcia / Esperança Piquer. Servei d'Arqueologia de la Ciutat. Document de presentació del centre Cívic Pati Llimona.
- (139) España Sagrada. Enrique Florez, r.p.m.fr. Real Academia de la Historia Madrid, 1a. ed. 1775; 2a. ed. 1859. Op. cit. Pg. 203-204. [Veure DP-1 transcrit a l'Apèndix 2].

- (140) Las calles de Barcelona. Víctor Balaguer. Salvador Manero, Editor. Barcelona, 1866. Op. cit. Pg. 217-218.
- (141) Cataluña. Pau Piferrer / Francesc Pi i Margall Barcelona, 1884. Op. cit. Pg. 102 .
- (142) Barcelona i la seva Història. La formació d'una gran ciutat. Agustí Duran i Sanpere. Documents de Cultura. Ed. Curial. Barcelona, 1972. Op. cit. Pg. 183.
- (143) La fachada romana descoberta davant la capela de St. Cristofol. Josep Puiggarí i Llobet. Garlanda de Joyells. Barcelona, 1879. Op. cit. Pg. 40-42.
- (144) "Barcelona Antiga". Miquel Tarradell i Mateu. Capítol publicat a Història de Barcelona. De la prehistòria al segle XVI. Ed. Aedos. Barcelona, 1975. Op. cit. Pg. 107.
- (145) Las murallas romanas de Barcelona. Albert Balil. Arxivo Español de Arqueologia, II. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Español de Arqueologia. Madrid, 1961. Op. cit. Pg. 48.
- (146) Memorias Históricas sobre la Marina, Comercio y Artes de la antigua ciudad de Barcelona. Antoni de Capmany i Monpalau. Madrid 1779. Op. cit. Pg. 27.
- (147) Barcelona antigua y moderna. Descripción e historia de esta ciudad desde su fundación hasta nuestros días. Andreu Avel·lí Pi i Arimon. Barcelona, 1854. Op. cit. Pg. 227, 265 i 357.
- (148) Rodalía de Corbera. Salvador Sanpere i Miquel. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1890. Op. cit. Pg. 5-6, 16 i CXCXIII (Prova LVI) [Veure DP-20 transcrit a l'Apèndix 2].
- (149) La Ciutat de Barcelona. Vol. 3 de la Geografia General de Catalunya. Francesch Carreras i Candi. Establiment Editorial Albert Martin. Barcelona, 1916. Op. cit. Pg. 307 i 367.
- (150) La Ciudad de Barcelona. Juan Ainaud/José Gudiol/F.P Verrié. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Diego Velázquez. Madrid, 1947. Op. cit. Pg. 278.
- (151)) Las calles de Barcelona. Víctor Balaguer. Salvador Manero, Editor. Barcelona, 1866. Op. cit. Pg. 217.
- (152) Capilla de San Cristóbal del Regomir, reseña histórico-descriptiva. Josep Puiggarí i Llobet. Imprenta y Litografía de Jose Cunill Sala. Barcelona, 1899. Op. cit. Pg.16-20.
- (153) La Ciutat de Barcelona. Vol. 3 de la Geografia General de Catalunya. Francesch Carreras i Candi. Establiment Editorial Albert Martin. Barcelona, 1916. Op. cit. Pg. 488 i 953.
- (154) Barcelona i la seva Història. La formació d'una gran ciutat. Agustí Duran i Sanpere. Documents de Cultura. Ed. Curial. Barcelona, 1972. Op. cit. Pg.182-183.
- (155) "Barcelona Antiga". Miquel Tarradell i Mateu. Capítol publicat a Història de Barcelona. De la prehistòria al segle XVI. Ed. Aedos. Barcelona, 1975. Op. cit. Pg.103-108 i 142.

Tarradell adverteix de la confusió respecte als noms que es donen a aquestes dues vies principals, quan es volen aplicar els noms romans. És costum dir que el carrer principal que seguia la direcció de nord a sud, se'n deia *cardo* (o *kardo*) i el principal perpendicular *decumanus*. segons Tarradell en realitat no és així. La tradició dels noms *cardo* i *decumanus* aplicada a l'interior de les ciutats és una falsa restitució dels erudits del Renaixement que després s'ha divulgat i que s'ha fet general entre els estudiosos. Els noms de *cardo* i *decumanus* a l'època romana eren aplicats no pas a l'interior dels recintes urbans, sinó fora de la ciutat, en la divisió del territori que les envoltava. D'altra banda, segons Tarradell no és gaire simple, ja que són relativament escasses les ciutats orientades segons els punts cardinals. Molt sovint, com passa a Barcelona, el nord no correspon a cap de les portes. Així la majoria d'estudiosos de Barcino, han considerat que la porta nord era la de la plaça Nova i aleshores donen el nom de *cardo* a l'eix que va d'aquest portal al portal del Regomir. Però darrerament Pallarès ho considera a l'inversa i situa la porta de la plaça del Àngel com si fos la del nord, de manera que aplica el nom de *cardo* a l'eix Presó-Llibreteria-Call. Op. cit. Pg. 112.

(156) "Barcelona. De la seva fundació al segle IV dC". Isabel Rodà de Llanza. Publicat a De Barcino a Barcinona (segles I-VII) Les restes arqueològiques de la plaça del Rei de Barcelona. Institut de cultura. Museu d'Història de la Ciutat. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 2001. Op. cit. Pg. 22 i 30-31.

(157) "El creixement físic de Barcelona, segles X-XIII". Philip Banks. Publicat a El procés urbà i la identitat gòtica de Barcelona. Quaderns d' Història N° 8. Arxiu Històric de la Ciutat, Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 2003. Op. cit. Pg. 14-18.

(158) "La razzia d'Almansur a Catalunya l'any 985. Afectà l'arquitectura de finals del segle X?". Eduard Carbonell i Esteller. Publicat a Études Rioussillonnaises offertes à Pierre Ponsich. Le Pubicateur. Perpignan, 1987. Op. cit. Pg. 279-282.

(159) "Les muralles de Barcelona". Albert Cubeles i Bonet. Publicat a L'Art Gòtic a Catalunya, Arquitectura III-Dels palaus a les masies. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 2003. Op. cit. Pg. 138.

(160) Informe de la metodologia del Taller de Rehabilitació de l'Eixample. Magda Saura i Carulla. Monografies càtedra Muntañola. n° 5.29. Projectes IV. ETSAB. UPC Barcelona, 1985.

(161) Veure el Capítol 3. Arxiu Històric Municipal de Barcelona. *Llibre d'Acords de l'Ajuntament Bobònic*.

(162) Barcelona antigua y moderna. Descripción e historia de esta ciudad desde su fundación hasta nuestros días. Andreu Avelí Pi i Arimon. Barcelona, 1854. Op. cit. Pg. 322

(163) Barcelona Histórica, Antigua y Moderna. Isidre Torres i Oriol. Barcelona, 1907. Op. cit. Pg. 49.

(164) Las murallas romanas de Barcelona. Albert: Balil. Arxivo Español de Arqueología, II. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Español de Arqueología. Madrid, 1961. Op. cit. Pg. 47-48.

(165) Per a més informació consultar la Tesi doctoral de Xavier Peiró i Grasa Agents Materials, Autors dels Projectes i Referències Teòriques de la Reforma Urbana de Barcelona: 1879-1937. El cas de l'obertura de la Gran Via Laietana. ETSAB, 1988.

(166) "Adolf Florensa i el patrimoni arquitectònic de la ciutat de Barcelona. La seva labor en la restauració de monuments i conjunts urbans". Xavier Peiró Grasa. Publicat a Adolf Florensa i Ferrer (1889-1968). Col·lecció Gent de la Casa Gran, nº13. Ajuntament de Barcelona, 2002. Op. cit. Pg. 57.

(167) "Intervenció arqueològica al Pati Llimona". Joan Eusebi Garcia / Esperança Piquer. Servei d'Arqueologia de la Ciutat. Presentat en el document de presentació del centre Cívic Pati Llimona.

(168) "Informe -Memòria de l'Intervenció Arqueològica a l'immoble del carrer Regomir 7-9 (BCN-Ciutat Vella-)". Centre d'Arqueologia de la Ciutat. Ajuntament de Barcelona. Octubre 1993.

(169) dades extretes de diferents articles de premsa:

"Arqueología ciudadana". Jordi Català. El Periódico. 28 d'Abril de 2004.

"Descubierta una casa romana con pinturas murales en la calle Avinyò". Rosario Fontova. El Periódico. 19 de juliol de 2004.

"Regomir revela secretos ocultos". Lluís Permanyer / Josep Maria Huertas Claveria. La Vanguardia. 24 de març de 2004.

(170) "The *castellum* of *Barcino*: from its early roman empire origins as a monumental public place to the late antiquity fortress". Jordi Hernández Gasch. Publicat a Quarhis, Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona nº 2. Institut de Cultura: Museu d'Història de la Ciutat.. Barcelona, 2006. Op. cit. Pg. 74-91.

(171) "Aquí pudo nacer Barcelona". Josep Maria Huertas Claveria. La Vanguardia. 25 de maig de 2004.

(172) Els Templers catalans. De la rosa a la creu. Josep Maria Sans i Travé. Pagès editors. Lleida, 1996. Op. cit. Pg. 31 i 98.

(173) "Els Templers a Barcelona". Fuguet i Sans. Publicat a l'Avenç nº 133. Barcelona, 1990. Op. cit. Pg. 6.

(174) Els Templers catalans. De la rosa a la creu. Josep Maria Sans i Travé. Pagès editors. Lleida, 1996. Op. cit. Pg. 271-274. [Veure DP-24 transcrit a l'Apèndix 2].

(175) "Els Templers a Barcelona". Fuguet i Sans. Publicat a l'Avenç nº 133. Barcelona, 1990. Op. cit. Pg. 11-12.

(176) Els Castells Catalans. Pere Català Roca. Rafael Dalmau, Editor. Barcelona, 2a.ed.1990. Op. cit. Vol 1. Pg. 541-545.

(177) Palaus Reials de Catalunya. Anna Maria Adroer i Tasis. Edicions 62. Barcelona 2003. Op. cit. Pg. 71, 79 i 83-84.

(178) Aquarel·la publicada a La Ciutat de Barcelona Geografia General de Catalunya. Francesc Carreras i Candi. Pg. 422.

(179) "El Palau Reial Menor de Barcelona". Pere Beseran i Ramon. Publicat a L'Art Gòtic a Catalunya. Arquitectura III, dels palaus a les masies. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 2003. Op.cit. Pg. 169-171. Cita Pg. 171.

(180) La ciudad de Barcelona. Juan Ainaud/José Gudiol/F.P Verrié. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Diego Velázquez. Madrid, 1947. Op. cit. Pg. 339.

(181) Conservación y Restauración de Monumentos Históricos (1954-1962). Adolf Florensa i Ferrer. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1962. Op. cit. Pg. 29.

(182) "Els Vilana Perlas i la casa del Regomir: del notariat al poder". Albert Garcia Espuche. Publicat a Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols, nº XXI. Col·legi de Notaris de Catalunya. Barcelona, 2003. Pg. 267-319.

(183) "Adolf Florensa i el patrimoni arquitectònic de la ciutat de Barcelona. La seva labor en la restauració de monuments i conjunts urbans". Xavier Peiró. Capítol del llibre Adolf Florensa i Ferrer (1889-1968). Col·lecció Gent de la Casa Gran, nº13. Ajuntament de Barcelona, 2002. Op. cit. Pg. 34.

(184) Conservación y Restauración de Monumentos Históricos (1954-1962). Adolf Florensa Ferrer. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1962. Op. cit. Pg. 29.

Capítol 2

(1) Il Disegno dell' Antico. Rilievi archeologici e architettonici di Giovanni Ioppolo architetto. Centro Studi Ibleo. L.C.T. Edizioni. Ispica, 1995. Op. cit. Pg. 9.

(2) Urbanisme, Arquitectura i Construcció a Catalunya. Guia d'arxius i de fonts documentals. F. Xavier Tarraubella i Mirabet. Col·legi d'Aparalladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona. Garsineu Edicions. Barcelona, 1993.

(3) Principles of Archaeological Stratigraphy. Edward Harris. Academic Press. Londres, 1979. Traducció italiana Principi di Stratigrafia Archeologica. La Nuova Italia Scientifica, 1983.

(4) "L'estratigrafia és el matrix de l'Arqueologia". Edward Harris. Publicat a Harris Matrix. Sistemes de registre en arqueologia. Vol. 1. Col·lecció El Fil d'Ariadna. Ed. Pagès. Barcelona, 1992. Op. cit. Pg. 89-90.

(5) Idem. Op. cit. Pg. 87.

(6) "L'edifici de la inquisició de Cuenca. Avanç a la metodologia desenvolupada al seu estudi arqueo-arquitectònic". Jaume Coll/Juana María Huélamo/Josep María Solias. Publicat a Harris Matrix. Sistemes de registre en arqueologia. Vol. 2. Col·lecció El Fil d'Ariadna. Ed. Pagès, 1992. Pg. 77-101.

(7) Idem. Op. cit. Pg. 87.

(8) Idem. Op. cit. Pg. 89.

(9) Idem. Op. cit. Pg. 91.

(10) "Ricostruendo la Cattedrale". Roberto De Benedictis/Salvatore Tringali. Tríptic informatiu sobre la història i la reconstrucció. Noto, 1999.

(11) La Ricostruzione della Cattedrale di Noto. Roberto De Benedictis/Salvatore Tringali. L.C.T. edizioni. Noto, 2000. Op. cit. Pg.18.

(12) Cfr. E. Benevenuto en el Congrés “Metodologia d'intervento nei centri storici”, Palermo, 1997. Veure també: La Ricostruzione della Cattedrale di Noto. Op. cit. Pg. 20.

(13) La Ricostruzione della Cattedrale di Noto. Roberto De Benedictis/Salvatore Tringali. L.C.T. edizioni. Noto, 2000. Op. cit. Pg. 23.

(14) “El pensamiento lingüístico de Bajtín”. Mª Azucena Penas Ibáñez. Publicat a les Actes del IV Seminari Batjín y La Literatura del Instituto de Semiótica Literaria y Teatral. Visor Libros. Madrid, 1994. Op. cit. Pg. 361.

(15) “L'eslabó perdut entre l'arquitectura i la vida social dialògica”. Josep Muntañola i Thornbeg. Publicat a les Actes del II Congrés Internacional El Futur de l'Arquitecte-Ment, Territori, Societat. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, UPC. Ed. Barcelona, 2000. Op. cit. Pg. 9.

(16) Idem. Op. cit. Pg. 9.

(17) “L'arquitectura a Catalunya a les portes del segle XXI”. Josep Muntañola i Thornberg. Publicat a Arquitectura a Catalunya-I. Reflexions sobre una crisi. Colecció Arquitectònics. Mind, Land & Society, n° 8. Dossiers de recerca & newsletter. Edicions UPC. Barcelona, 2004. Op. cit. Pg 16.

(18) Topogenèse. Fondement d'une architecture vivante. Josep Muntañola i Thornberg. La Bibliothèque des formes. Ed. Economica. Paris, 1995. Op.cit. Pg. 161.

(19) “L'arquitectura a Catalunya a les portes del segle XXI”. Josep Muntañola i Thornberg. Publicat a Arquitectura a Catalunya-1. Reflexions sobre una crisi. Colecció Arquitectònics. Mind, Land & Society n° 8. Dossiers de recerca & newsletter. Edicions UPC. Barcelona, 2004. Op. cit. Pg. 9-10.

(20) Idem. Op. cit. Pg. 14.

(21) “De la necesidad del contexto en el proyecto de arquitectura”. Lluís Àngel Domínguez Moreno. Publicat a Arquitectura y Contexto. Colecció Arquitectònics. Mind, Land & Society n° 9. Dossiers de recerca & newsletter. Edicions UPC. Barcelona, 2004. Pg.15-29.

(22) Item. Op. cit. Pg.15.

(23) Item. Op. cit. Pg. 16.

(24) Item. Op. cit. Pg. 17.

(25) Item. Op. cit. Pg. 29.

Capítol 3

(1) Atlas de Barcelona. Segles XVI-XX. Montserrat Galera, Francesc Roca i Salvador Tarragó. Ed. Col·legi Oficial d' Arquitectes de Catalunya. Barcelona, 1982. Op. cit. Pg. 425.

(2) Atlas de Barcelona. Segles XVI-XX. Montserrat Galera, Francesc Roca i Salvador Tarragó. Ed. Col·legi Oficial d' Arquitectes de Catalunya. Barcelona, 1982. Op. cit. Pg. 365.

(3) "Intervenció arqueològica al Pati Llimona". Joan Eusebi Garcia i Esperança Piquer. Servei d'Arqueologia de la Ciutat. Document de presentació del centre Cívic Pati Llimona. Barcelona, 1991.

(4) "Informe. Memòria de la Intervenció Arqueològica a l'immoble del carrer Regomir 7-9 (BCN. Ciutat Vella)". Centre d'Arqueologia de la Ciutat. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, octubre 1993.

(5) La Virgen de la Victoria y su Real Capilla. s/a i s/d. Op. cit. Pg. 1.

(6) Diplomatari de la Catedral de Barcelona, Volum I. Documents dels anys 844-1000. Capítol de la Catedral de Barcelona. Àngel Fàbrega i Grau [director]. Barcelona, 1995.

(7) Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI (5 volums). Josep Baucells, Àngel Fàbrega, Manuel Riu, Josep Hernando i Carme Batlle. Fundació Noguera. Barcelona, 2006.

(8) Los contratos de obras en los protocolos notariales y su aportación a la historia de la arquitectura. José Maria Madurell Marimón. Colegio Notarial de Barcelona. Barcelona, 1948. Op. cit. Pg 109.

(9) "La redacció de l'instrument notarial a Catalunya. Cèdules, manuals, llibres i cartes". Maria-Teresa Ferrer i Mallol. Publicat a Estudios Históricos y Documentos de los Arquivos de Protocolos, nº IV. Colegio Notarial de Barcelona. Barcelona, 1974. Veure Pg. 29-112.

(10) "Las fuentes notariales y la investigación histórica. Problemas de explotación de datos y análisis de la actividad notarial". José Maria Cruselles Gómez. Publicat a Perspectivas actuales sobre las fuentes notariales de la edad media. Universidad de Zaragoza, Facultad de Filosofía y Letras, Departamento de Historia Medieval. Zaragoza, 2004. Op. cit Pg. 34.

(11) "Els Vilana Perlas i la casa del Regomir: del notariat al poder". Albert Garcia Espuche. Publicat a Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols, nº XXI. Col·legi de Notaris de Catalunya. Barcelona, 2003. Veure Pg. 267-319.

Apèndix 5

(1) Per a la redacció d'aquest Apèndix s'han consultat les lleis incloses a l'Apèndix 3 de la tesi, Els municipis i el patrimoni arquitectònic. Compendi legislatiu comentat de Raquel Lacuesta, Comentaris a la Llei d'Urbanisme de Catalunya de Francesc Lliset i la Guia básica para la redacción de planes generales en pequeños municipios de Jorge Stuyck del Portillo amb l'assessorament del *Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya* i l'*Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona*.

Apèndix 6

(1) Llei 9/1993 del patrimoni cultural català.

(2) Les politiques de réhabilitation et de reconquête des espaces intra-urbains. Le "Recupero" en Italie et la réhabilitation en France: deux conceptions diverses de la "réutilisation". Les exemples de deux aires industrielles désaffectées: le "recupero" de

l'aire Galileo à Florence -la réhabilitation/rénovation de l'aire Citroën à Paris. Patrizia Ingallina. Tesi Doctoral. Université de Paris I -Panthéon- Sorbonne. Paris, 1995.

(3) Idem. Op. cit. Pg. 16.

(4) Idem. Op. cit. Pg. 16-17.

(5) Idem. Op. cit. Pg. 17.

(6) Idem. Op. cit. Pg. 90.

(7) Idem. Op. cit. Pg. 91.

(8) Idem. Op. cit. Pg. 91.

(9) Allégorie du patrimoine. Françoise Choay. Ed. Le Seuil. Paris, 1992. Op. cit. 155.

(10) Les politiques de réhabilitation (...) le "recupero" de l'aire Galileo à Florence -la réhabilitation/rénovation de l'aire Citroën à Paris. Patrizia Ingallina. Tesi Doctoral. Université de Paris I -Panthéon- Sorbonne. Paris, 1995. Op. cit. Pg. 94.

(11) Idem. Op. cit. nota 3, Pg. 94.

(12) La nouvelle culture urbaine. Cervellati-Scannavini. Le Seuil. Paris, 1977. Op.cit. Pg. 14.

(13) Les politiques de réhabilitation (...) le "recupero" de l'aire Galileo à Florence -la réhabilitation/rénovation de l'aire Citroën à Paris. Patrizia Ingallina. Tesi Doctoral. Université de Paris I -Panthéon- Sorbonne. Paris, 1995. Op. cit. Pg. 103-104.

(14) "Estudi bàsic sobre els mecanismes de la rehabilitació arquitectònica a Bolonya". Josep Lafont Pomés. Publicat a L'arquitectura com a patrimoni cultural a Catalunya i a Europa. Quaderns d'Arquitectes nº 11. Edicions UPC. Barcelona, 1995.

(15) Idem. Op. cit. Pg. 15-16.

(16) Idem. Op. cit. Pg. 16.

(17) Les politiques de réhabilitation (...) le "recupero" de l'aire Galileo à Florence -la réhabilitation/rénovation de l'aire Citroën à Paris. Patrizia Ingallina. Tesi Doctoral. Université de Paris I -Panthéon- Sorbonne. Paris, 1995. Op. cit. Pg. 103.

(18) Idem. Op. cit. Pg. 103.

(19) Idem. Op. cit. Pg. 105.

(20) Idem. Op. cit. Pg. 105-106.

(21) Dictionnaire de l'urbanisme et de l'aménagement. Merlin P./Choay F. PUF. Paris, 1988. Op. cit. Pg 573.

(22) Les politiques de réhabilitation (...) le "recupero" de l'aire Galileo à Florence -la réhabilitation/rénovation de l'aire Citroën à Paris. Patrizia Ingallina. Tesi Doctoral. Université de Paris I -Panthéon- Sorbonne. Paris, 1995. 117-118.

(23) Idem. Op. cit. Pg. 118.

(24) Idem. Op. cit. Pg. 119.

Apèndix 7

(1) Stratigrafia e Restauro. Tra conoscenza e conservazione dell' architettura.
Francesco Doglioni. Ed. Lint. Trieste, 1997.

(2) Idem. Op. cit. Pg. 53.

(3) Idem. Op. cit. Pg. 53.

(4) Idem. Op. cit. Pg. 53.

(5) Idem. Op. cit. Pg. 58-59.

(6) Idem. Op. cit. Pg. 65.

(7) Idem. Op. cit. Pg. 65.

(8) Idem. Op. cit. Pg. 66.

(9) Idem. Op. cit. Pg. 70.

(10) Idem. Op. cit. Pg. 70.

(11) Idem. Op. cit. Pg. 78-80.

(12) Idem. Op. cit. Pg. 79.

(13) Idem. Op. cit. Pg. 79.

(14) Idem. Op. cit. Pg. 80.

(15) Idem. Op. cit. Pg. 80.

(16) Idem. Op. cit. Pg. 79.

(17) Idem. Op. cit. Pg. 79.

(18) Idem. Op. cit. Pg. 79.

(19) Idem. Op. cit. Pg. 79.

(20) Idem. Op. cit. Pg. 79.

(21) Idem. Op. cit. Pg. 79.

(22) Idem. Op. cit. Pg. 81.

(23) Idem. Op. cit. Pg. 81.

(24) Idem. Op. cit. Pg. 21.

- (25) Idem. Op. cit. Pg. 72-78.
- (26) Idem. Op. cit. Pg. 72.
- (27) Idem. Op. cit. Pg. 72.
- (28) Idem. Op. cit. Pg. 73.
- (29) Idem. Op. cit. Pg. 73.
- (30) Idem. Op. cit. Pg. 75.
- (31) Idem. Op. cit. Pg. 76.
- (32) Idem. Op. cit. Pg. 78.
- (33) Idem. Op. cit. Pg. 91.
- (34) Idem. Op. cit. Pg. 131.
- (35) Idem. Op. cit. Pg. 131.
- (36) Idem. Op. cit. Pg. 131.
- (37) Idem. Op. cit. Pg. 131.
- (38) TORSELLO, B. Paolo: Misura e conservazione: tecniche di rilevamento. Ed. Cluva. Venècia, 1979.
- (39) TORSELLO, B. Paolo: Restauro architettonico: padri, teorie, immagini. Ed. Franco Angeli. Milano, 1984.
- (40) TORSELLO, B. Paolo: La materia del restauro: tecniche e teorie analitiche. Marsilio Editori. Venècia, 1988.
- (41) (2) "Avventure stratigrafiche", in Tema n. 3, B. Paolo Torsello. 1994. Veure Stratigrafia e Restauro (...) Francesco Doglioni. Ed. Lint. Op. cit. Pg. 70, Nota 3.
- (42) La materia del restauro: tecniche e teorie analitiche. B. Paolo Torsello. Marsilio Editori. 1988. Op. cit. Pg. 6.
- (43) Idem. Op. cit. Pg. 16.
- (44) Principles of Archaeological Stratigraphy. E.C. Harris. Academic Press, Londres, 1979. Op.cit. Pg.166.

BIBLIOGRAFIA

ABADAL de i de VINYALS, Ramon. Catalunya Carolíngia. El Domini Carolíngi a Catalunya. Institut d'Estudis Catalans. Memòries de la Secció Historico- Arqueològica, XXXV. Barcelona, 1986.

ABADAL i de VINYALS, Ramon d'. L'alta edat mitjana: la Pre-Catalunya.

ADELL i GISBERT Joan Albert: Arquitectura Alt-Medieval a Catalunya. Una definició del tipus monàstic i canonical dels segles IX al XII. Tesi Doctoral dirigida per la Dra. Magda Saura i Carulla. UPC. Barcelona, 1990.

ADROER i TESIS, Anna Maria: Palaus Reials de Catalunya. Edicions 62. Barcelona 2003.

AINAUD, Juan/GUDIOL, José/VERRIÉ, F.P: La ciudad de Barcelona. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Diego Velázquez. Madrid, 1947.

Ajuntament de Barcelona: Barcelona 1714-1940. 10 Plànols Històrics. Institut Municipal d' Història. Lunwerg Editores, S.A. Barcelona, 1992.

ANÒNIM ASTRÒNOM: Vita et actus Ludovici Pii Imp. Un dels texts de les cròniques franques recopilades per Duchesne referides a la història de Catalunya des de l'any 752 fins l'arribada de Lluís el Piadós (Vol. 2 Pg. 289).

Architectural Design Profile: Viollet-le-Duc. Architectural Design ad Academy Editions. Londres, 1980.

BAJTIN , Mijail: Estética e romanzo. Giulio Einaudi ed. Torino, 1979.

BAJTIN , Mijail: La cultura popular en la edad media y en el renacimiento. El contexto de François Rabelais. Barral editores. Barcelona, 1971.

BALAGUER, Víctor: Las calles de Barcelona. Salvador Manero, Ed. Barcelona, 1866.

BALIL, Albert: Colonia Iulia Augusta Paterna Faventia Barcino. Bibliotheca Archelógica IV. Instituto Español de Arqueologia. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Madrid, 1964.

BALIL, Albert: Las murallas romanas de Barcelona. Anejos del Arxivo Español de Arqueologia, II. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Español de Arqueologia. Madrid, 1961.

BALIL, Albert: Miscellanea Barcinonensia. Cuadernos de Arqueologia e Historia de la Ciudad. MCMLXI, nº II. Ajuntament de Barcelona. Museo de Historia de la Ciudad. Seminario de investigacion. Barcelona, 1961.

BANKS, Philip: "El creixement físic de Barcelona, segles X-XIII". Publicat a El procés urbà i la identitat gòtica de Barcelona. Barcelona Quaderns d' Història Nº 8. Arxiu Històric de la Ciutat, Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 2003.

BARRAL i ALTET, Xavier: Catalunya Destruïda. Edicions 62, S.A. Barcelona, 2005.

BASSEGODA i MUSTÉ, Pere J.: Las Leyes de la Construcción en Cataluña. Asociacion de Arquitectos de Cataluña. Anuari de l'any 1928.

BASSOLS, M./BASTARDAS, J./QUEVEDO, R./GRACIA, T: Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae. Voces Latinas y romances documentadas en fuentes catalanas del año 800 al 1100. Universidad de Barcelona. Escuela de Filologia de barcelona del C.S.I.C. Barcelona, 1965.

BAUCELLS, Josep/FÀBREGA, Àngel/RIU, Manuel/HERNANDO, Josep/BATLLE, Carme: Diplomatari de l'Arxiu Capítular de la catedral de Barcelona. Segle XI (5 volums). Fundació Noguera. Barcelona, 2006.

BELLI, Attilio: Imagini e concetti nel piano: Inizi dell'urbanistica in Italia. Etaslibri, 1996.

BENEDICTIS DE, Roberto/TRINGALI, Salvatore: La Ricostruzione della Cattedrale di Noto. L.C.T. Edizioni, 2000.

BENEVOLO, Leonardo/BONINSEGNA, Paolo: Le città nella storia d'Italia: Urbino. Editori Laterza. Bari, 1986.

BERNAGE, George: Encyclopedi medievale d'après Viollet-le-Duc. Bibliothèque de l'Image.

BERTRAN, Enric: "Francesc Carreras i Candi". Societat Catalana de Geografia. Pàgina web. Barcelona, 2005.

BESERAN i RAMON, Pere: "El Palau Reial Menor de Barcelona". Publicat a L'Art Gòtic a Catalunya. Arquitectura III, dels palaus a les masies. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 2003.

BLANQUEZ FRAILE, Agustín: Diccionario Latino-Español. Editorial Sopena, S.A. Barcelona, 1950.

BOFARULL i MASCARÓ, Pròsper: Traslado de las Escrituras del IX y X Condes Dn. Ramon Berenguer II y Dn. Berenguer Ramon II. Tomo 5º. ACA.

BOFARULL i MASCARÓ, Pròsper [director] : Colección de Documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragón. 43 Volums. ACA. Barcelona, 1847 (edició del 1er. volum).

BOFARULL i MASCARÓ, Pròsper. Los condes de Barcelona vindicados y cronologia y genealogia de los reyes de España considerados como soberanos independientes de su marca. Barcelona, 1836.

BOITO, Camilo: Il nuovo e l'antico in architettura. Ed. Jaca Book. Milano, 1988.

BORAO MATEO, Jose Eugenio: "Las posibles centuriaciones ampuritanas". Institut d'Estudis Empordanesos nº 20. 1987.

BRANDI, Cesare: Teoria de la restauración. Alianza Editorial. Madrid, 1998.

BULTÓ BLAJOT, Maria Rosa: Antologia de elogios y descripciones de Barcelona. Col·lecció Documentos y Estudios Vol. XIX. Ed. Institut Municipal de Historia. Barcelona, 1968.

BUSQUETS, Joan et alt. : La Ciutat Vella de Barcelona -un passat amb futur-, Ed. Ajuntament de Barcelona/ Foment d Ciutat Vella/. Barcelona, 2003.

CABALLÉ, Francesc [coordinador i redactor]: Barcelona en Temps dels Austries. La vida a la ciutat en el Renaixement i el Barroc, 1492-1714. Guia-Catàleg del Museu d' Història de la Ciutat. Edita Museu d' Història de la Ciutat de Barcelona. Institut de Cultura de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Barcelona,1996.

CAPMANY DE i MONPALAU, Antoni: Memorias Históricas sobre la Marina, Comercio y Artes de la antigua ciudad de Barcelona. 4 volums. Imprenta Don Antonio de Sancha. Madrid, 1779-1792.

CARBONARA, Giovanni: Avvicinamento al Restauro. Teoria, storia, monumenti. Liguori Editore. Nàpols, 1997.

CARBONELL i ESTELLER, Eduard: “La razzia d'Almansur a Catalunya l'any 985. Afectà l'arquitectura de finals del segle X?”. Publicat a Études Rioussillonnaises offertes à Pierre Ponsich. Le Publicateur. Perpignan, 1987.

CARRERAS CANDI, Francesc/GUNYALONS i BOU, Bartomeu [directors]: Rúbriques de Bruniquer. Ceremonial dels Magnífichs Consellers y Regiment de la Ciutat de Barcelona. Colecció de Documents històrics inèdits del Arxiu Municipal de la Ciutat de Barcelona. Ajuntamet Constitucional. Barcelona, 1913-1916.

CARRERAS CANDI, Francesc: Geografia General de Catalunya. Volum de La ciutat de Barcelona. Establiment Editorial de Albert Martin. Barcelona, 1916.

CATALÀ ROCA, Francesc / ESPINÀS, Josep Maria: Vuit segles de carrers de Barcelona. Edicions Destino. Barcelona, 1974.

CATALÀ ROCA, Pere: Els Castells Catalans. Rafael Dalmau, Editor. Barcelona, 1967. 2a. ed 1990.

CATALÀ, Jordi: “Arqueologia ciudadana”. El Periódico, 28 d'Abril de 2004.

CENTRE d'Arqueologia de la Ciutat: “Informe. Memòria de l'Intervenció Arqueològica a l'immoble del carrer Regomir 7-9 (BCN. Ciutat Vella)”. Centre d'Aqueologia de la Ciutat. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, octubre 1993.

CEREZO, Marta [direcció tècnica]: “Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Comtessa de Sobradíel nº 4. Ciutat Vella. Barcelona”. Centre d'Arqueologia de la Ciutat. Barcelona, 2005.

CHEVALLIER, Raymond: Les voies romaines. Librairie Armand Colin Paris. Edició posterior Picard Éditions. Paris, 2000.

CHOAY, Françoise / MERLIN, Pierre: Dictionnaire de l'Urbanisme et de l'aménagement. Ed. Puf. Paris, 1996.

CHOAY, Françoise: Allégorie du Patrimoine. Éditions du Seuil. Paris, 1992.

COLL Jaume/HUÉLAMO Juana Maria/SOLIAS Josep Maria: “L'edifici de la Inquisició de Cuenca-Avanç a la metodologia desenvolupada al seu estudi arqueo-arquitectònic”. Publicat a Harris Matrix. Sistemes de registre en arqueologia. Vol 2. Colecció El Fil d'Ariadna. Ed. Pagès, 1992.

COMES, Pere Joan: Llibre de algunes coses asanyalades succehides en Barcelona y en altres parts, 1583. Publicat per primera vegada sota la revisió de Josep Puiggarí. La Renaixensa. Barcelona, 1878.

CORNET i MAS, Gaietà/ ANGLADA Francesc/ VIDAL de VALENCIANO, G: Barcelona Vella. Tres testimonis de vista. Il·lustració Catalana. Barcelona, 1906.

COROMINES, Joan: Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana. Caixa de Pensions La Caixa. Curial Edicions Catalanes. Barcelona, 1987.

CRUSELLES GÓMEZ, José Maria: "Las fuentes notariales y la investigación histórica. Problemas de explotación de datos y análisis de la actividad notarial" . Universitat de València. Publicat a Perspectivas actuales sobre las fuentes notariales de la edad media. Universidad de Zaragoza, Facultad de Filosofía y Letras, Departamento de Historia Medieval. Zaragoza, 2004.

CUBELES i BONET, Albert: "Les muralles de Barcelona". Publicat a L'Art Gòtic a Catalunya, Arquitectura III-Dels palaus a les masies. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 2003.

CUBELES i BONET, Albert: "Poder públic i llançament urbanístic en el segle XIV". Publicat a El procés urbà i la identitat gòtica de Barcelona. Barcelona Quaderns d' Història N° 8. Arxiu Històric de la Ciutat, Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 2003.

CUBELES, Albert / GRAU, Ramon [coordinadors]: El procés urbà i la identitat gòtica de Barcelona. Barcelona Quaderns d' Història N° 8. Arxiu Històric de la Ciutat, Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 2003.

DE CARLO, Giancarlo: Documento sul quartiere di San Miniato a Siena. Publicació ILAUD -International Laboratory of Architecture and Urban Design-, 1992.

DE LAGARDE, Pierre: Le Mémoire des pierres. Ed. Albin Michel. Paris, 1979.

DEL BUFALO, Alessandro: Gustavo Giovannoni: Note e osservazioni integrate dalla consultazione dell'archivio presso il centro di studi di storia dell'architettura. Edizioni Kappa, 1982.

DOGLIONI, Francesco: Stratigrafia e restauro. Tra conoscenza e conservazione dell'architettura. Ed. Lint. Trieste, 1997

DOMINGUEZ MORENO, Luís Angel: "De la necesidad del contexto -en el proyecto de arquitectura-". Colecció "Arquitectònics: Mind, Land & Society" titulada Arquitectura y Contexto. Dossiers de recerca & newsletter. Ed. UPC, 2004. Pg.15-29

DOMÍNGUEZ MORENO, Luís Angel: Alvar Aalto, una arquitectura dialógica. Colecció *Arquitectònics: Mind, land & society. N° 6*. Ed. UPC. Barcelona, 2003.

DUFT, Johannes: Der karolingische Klosterplan in der Stiftsbibliothek St. Gallen. Ed. Löpfe-Benz AG. Rorschach, 1998.

DURAN i SANPERE, Agustí [director]: Història de Barcelona. De la prehistòria al segle XVI. Enciclopèdia Catalana. Editorial Aedos. Barcelona, 1975.

DURAN i SANPERE, Agustí: Barcelona i la seva Història. La formació d'una gran ciutat. Documents de Cultura. Ed. Curial. Barcelona, 1972.

Ed. Servei de Protecció del Patrimoni Monumental. Barcelona, 1987.

FÀBREGA i GRAU, Àngel: Diplomatari de la Catedral de Barcelona, Volum I. Documents dels anys 844-1000. Capítol de la Catedral de Barcelona. Barcelona, 1995.

FELIU DE LA PEÑA i FARELL, Narcís: Anales de Cataluña. Joseph Llopis Impresor. Barcelona, 1709.

FELIU, Gaspar i SALRACH, Josep Maria [directors]: Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I. Fundació Noguera. Barcelona, 1999.

FERNÁNDEZ, Magda/HERNÁNDEZ, F.Xavier/SUÀREZ, Alícia/TATJER, Mercè/VIDAL, Mercè: Passat i present de Barcelona (II). Materials per l'estudi del medi urbà. Col·lecció Pau Vila. N° 5. Ed. Universitat de Barcelona. Barcelona, 1985.

FERRER I MALLOL, Maria Teresa: "La redacció de l' instrument notarial a Catalunya. Cèdules, manuals, llibres i cartes". Publicat a Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos, n° IV. Col·legi de Notaris de Catalunya. Barcelona, 1974.

FISCHER, Alfred: Neue Architektur durch Umnutzung alter Gebäude und Anlagen. Karl Krämer Verlag. Stuttgart-Zürich, 1992.

FLORENSA FERRER, Adolf: "Evolución de la ciudad en la Baja Edad Media". Publicat a Cuadernos de Arqueología e Historia de la ciudad N° III. Ajuntament de Barcelona, Museu de Història de la Ciutat. Barcelona, 1962.

FLORENSA i FERRER, Adolf: Cartografía Local. Planos de la Reforma Interior de Barcelona. Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona. Barcelona, 1961.

FLORENSA i FERRER, Adolf: Conservación y Restauración de Monumentos Históricos (1954-1962). Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1962.

FLORENSA i FERRER, Adolf: La Valorización Urbanística del Circuito Romano de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1964.

FLOREZ, Enrique R.P.M.FR. : España Sagrada, Real Academia de la Historia. Madrid, 1a. ed. 1775; 2a. ed. 1859.

FONTOVA, Rosario: "Descubierta una casa romana con pinturas murales en la calle Avinyò". El Periódico, 19 de juliol de 2004.

FOREY, Alan J.: "Els Templers de la Corona d'Aragó i la Reconquesta". Publicat a l'Avenç n° 161. Barcelona, 1992.

FOREY, Alan J.: The templars in the Corona de Aragon. Oxford University Press. Londres, 1973.

FRESQUET i FOLCH, Jaume: Intervenció en edificis monumentals a Catalunya (1980-1997): una aproximació crítica. Tesi Doctoral dirigida pel Dr. Josep Muntañola Thornberg. UPC. Barcelona, 2000.

FUGUET i SANS, Joan: L'Arquitectura dels Templers a Catalunya. Rafael Dalmau, Editor. Barcelona, 1995.

FUGUET i SANS: "Els Templers a Barcelona". Publicat a l'Avenç nº 133. Barcelona, 1990.

FUGUET i SANS: "L'Arquitectura dels Templers Catalans". Publicat a l'Avenç nº 161. Barcelona, 1992.

GALERA, Montserat/ROCA, Francesc/TARRAGÓ, Salvador: Atlas de Barcelona. Segles XVI-XX. Ed. Col·legi Oficial d' Arquitectes de Catalunya. Barcelona, 1982.

GALSTERER, Hartmut: Untersuchungen zum römischen Städtewesen auf der iberischen Halbinsel. Walter de Gruyter & Co. Berlin, 1971.

GARCIA CARRAFFA, Alberto y Arturo: El Solar Catalan, Valenciano y Balear. Colección Heráldica, Libreria Internacional. San Sebastian, 1968.

GARCIA ESPUCHE, Albert/GUÀRDIA BASSOLS, Manuel: Espai i societat a la Barcelona pre-industrial. Edicions de la Magrana. Barcelona, 1986

GARCIA ESPUCHE, Albert: "Localizada una casa noble de la Barcelona del 1714". Avui, 1 de juny de 2003.

GARCIA ESPUCHE, Albert: "Els Vilana Perlas i la casa del Regomir: del notariat al poder". Publicat a Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols, nº XXI. Col·legi de Notaris de Catalunya. Barcelona, 2003.

GARCIA Joan Eusebi/PIQUER, Esperança: "Intervenció arqueològica al Pati Llimona". Servei d'Arqueologia de la Ciutat. Presentat en el document de presentació del centre Cívic Pati Llimona. Barcelona, 1991.

GARRUT ROMÁ, J.M: Itinerarios de piedad en Barcelona. Aymá, S.L. Editores. Barcelona, 1952.

GIOVANNONI, Gustavo: La Tecnica della Construzione presso i romani. Roma Bardi Editore. Roma, 1972. 1a. edició 1925.

GIOVANNONI, Gustavo: Vecchie città ed edilizia nuova. Citta Studi Edizioni. Milà, 1999.

GONZÁLEZ MORENO-NAVARRO, Antonio: La restauració objectiva. Mètode SCCM de restauració monumental. Memòria SPAL 1993-1998. Diputació de Barcelona, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local. Barcelona, 1999.

GRINÓ MARQUEZ, Damià: "Memòria del Seguiment Arqueològic realitzat al carrer Regomir 1".

HARRIS, Edward C.: "L'estratigrafia és el Matrix de l'arqueologia". Publicat a Harris Matrix. Sistemes de registre en arqueologia. Vol 1. Colecció El Fil d'Ariadna. Ed. Pagès, 1992.

HARRIS, Edward C.: Principles of Archaeological Stratigraphy. Academic Press, Londres, 1979. Traducció italiana Principi di Stratigrafia Archeologica. La Nuova Italia Scientifica, 1983.

HERMANN, Brigitte: "An interview with Geneviève Viollet-le-Duc". Publicat a Viollet-le-Duc. Academy Editions. Londres, 1980.

HERNÁNDEZ GASCH , Jordi: "The *castellum* of *Barcino*: from its early roman empire origins as a monumental public place to the late antiquity fortress". Quarhis. Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona. Institut de Cultura: Museu d'Història de la Ciutat. N° 2 . Barcelona, 2006.

HERNÁNDEZ-CROS, Josep Emili [director]: Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històrico-Artístic de la Ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona, 1987.

HERNÁNDEZ-CROS, Josep Emili [director]: Revisió del Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històrico-Artístic de la Ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

HERNÁNDEZ-CROS, Josep Emili/MORA, Gabriel/POUPLANA, Xavier: Arquitectura de Barcelona. Ed. Demarcació de Barcelona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Barcelona, 1989.

HUERTAS ARROYO, Josefa: "Informe. Memòria del Seguiment Arqueològic al carrer Regomir (Barcelona). Secció d'Arqueologia Urbana. Ajuntament de Barcelona. Institut de Cultura. Barcelona, juliol-agost-setembre 1997.

HUERTAS CLAVERIA, Josep M.: "Aquí pudo nacer Barcelona", La Vanguardia, 25 de maig de 2004.

HUICI MIRANDA, A.: Colección Diplomática de Jaime I, El Conquistador. La Voz Valenciana. Valencia, 1919.

ILAUD: The Contemporary Town.1. ILAUD. International Laboratory of Architecture and Urban Design. Sagep Editrice. Milà,1989.

INGALLINA, Patrizia: "Urbanisme et gestion des flux touristiques. L'exemple de Florence". Cahier Espaces, n° 37. Tourisme et Culture. Pg. 208-215.

INGALLINA, Patrizia: Les politiques de rehabilitation et de reconquete des espaces intra-urbains. Le "Recupero" en Italie et la réhabilitation en France: deux conceptions diverses de la "réutilisation". Les exemples de deux aires industrielles désaffectées: le "recupero" de l'aire Galileo à Florence -la rehabilitation/rénovation de l'aire Citroën à Paris. Tesi Doctoral, Université de Paris I -Panthéon- Sorbonne. Paris, 1995.

IOPPOLO, Giovanni: Il Disegno dell'Antico. L.C.T. Edizioni, 1995.

JOVÉ i PERMANYER, Jordi/VILARRÚBIA ESTRANY, Josep Maria: Els carrers de Ciutat Vella. Ed. Fundació "La Caixa". Barcelona, 1990.

KOSTOF, Spiro: A History of Architecture. Rituals and Settings. Oxford University Press, Inc. 1985.

LACUESTA, Raquel: Els municipis i el patrimoni arquitectònic. Compendi legislatiu comentat. Diputació de Barcelona. Barcelona, 2003.

LAMBERINI, Daniela: Teorie e storia del restauro architettonico. Ed. Polistampa, 2003.

LLARIS, Josep: Indices de José LLaris. Segle XVII. ACA.

LLISET BORRELL, Francesc: Comentaris a la Llei d'Urbanisme de Catalunya. Editorial Bayer Hnos. S.A. Barcelona, 2004.

MACAULAY, David: Naissance d'une Cité Romaine. Bibliothèque documentaire de l'école des loisirs. Paris, 1983.

MADOZ, Pascual: Diccionario-Estadístico-Histórico de España y sus posesiones de ultramar. Madrid 1845.

MADURELL MARIMÓN, José Maria: Los contratos de obras en los protocolos notariales y su aportación a la historia de la arquitectura. Colegio Notarial de Barcelona. Barcelona, 1948.

MANJARRÉS DE BOFARULL José/CORTADA SALA, Juan: El libro verde de Barcelona 1848. Primera edició 1848. Reedició Ediciones Albón. Barcelona, 1945.

MARCA DE, Pere: Marca Hispanica -o País de la frontera hispànica-. Paris, 1688. Versió catalana de Joaquim Icart, col·laborador de la Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1965

MAS Pbre. Josep: Notes històriques del Bisbat de Barcelona. Tipografia Catòlica Pontificia. Barcelona, 1921.

MESTRES i CAMPI, Jesús [director]: Atles d'Història de Catalunya. Edicions 62. Barcelona, 1997.

MIQUEL ROSELL, Francisco Pbre [reconstructor i editor].: Liber Feudorum Maior. Cartulario Real que se conserva en el Archivo de la Corona de Aragón. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Sección de Estudios Medievales de Barcelona. Barcelona, 1945.

MIRET i SANS, Joaquim: Les cases de Templers y Hospitalers en Catalunya. Impremta de la Casa Provincial de la Caritat. Barcelona, 1910.

MONEO VALLÉS, J.R./DE SOLÀ-MORALES RUBIÓ, Ignasi: Apuntes sobre Pugin, Ruskin y Viollet le Duc. Monografía nº 1.17. Composición-curso doctorado 1975. ETSAB, UPC. Barcelona, 1975.

MONREAL, Lluís/DE RIQUER, Martí: Els Castells Medievals de Catalunya. Ed. Falcó. Barcelona, 1958.

MONTAGUT DE, Tomàs/SANS I TRAVÉ, Josep Maria [coordinadors]: L'autogovern de Catalunya. Fundació Lluís Carulla. Barcelona, 2004.

MONTOLIU DE M./CASAS, J.M: Cervantes y sus elogios a Barcelona. Real Academia de las Buenas Letras de Barcelona. Barcelona, 1928.

MUNTAÑOLA THORNBEG, Josep: "L'eslabó perdut entre l'arquitectura i la vida social dialògica". Publicat a les Actes del II Congrés Internacional El Futur de l'Arquitecte -Ment, Territori, Societat-. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, Edicions UPC. Barcelona, 2000. Pg. 9-11.

MUNTAÑOLA THORNBERG, Josep [president]: Actes del II Congrés Internacional El Futur de l'Arquitecte -Ment, Territori, Societat-. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, Edicions UPC. Barcelona, 2000.

MUNTAÑOLA THORNBERG, Josep: "L'arquitectura a Catalunya a les portes del segle XXI". Colecció "Arquitectonics: Mind, Land & Society" titulada Arquitectura a

Catalunya-I. Reflexions sobre una crisi, Dossiers de recerca & newsletter. Edicions UPC, 2004. Pg. 9-17.

MUNTAÑOLA THORNBERG, Josep/LAFONT POMÉS, Josep/LINARES SOLER, Alfred/TAYÀ DURÀ, Beth: L'arquitectura com a patrimoni cultural a Catalunya i a Europa. Edicions UPC. Barcelona, 1995.

MUNTAÑOLA THORNBERG, Josep/TAMARIT, Concepció/PRESMANES Serafí: Places velles i places noves de Barcelona: sondeig d'opinió i pauts de disseny. Monografies càtedra Muntanola. n° 5.32. Projectes IV. ETSAB, UPC. Barcelona, 1987.

MUNTAÑOLA THORNBERG, Josep: La Topogenèse. Fondement d'une architecture vivante. Ed. Economica. Paris, 1996.

MUNTAÑOLA THORNBERG, Josep: Pauts de disseny III. places de Barcelona. Quaderns d'Arquitectes n° 23. Edicions UPC. Barcelona, 1998.

MUNTAÑOLA THORNBERG, Josep: Actes del III Congrés Internacional. Arquitectura 3000. L'arquitectura de la in-diferència. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona. Edicions UPC. Barcelona, 2004.

MUNTAÑOLA THORNBERG, Josep: L'Arquitectura como lugar. Edicions. UPC. Barcelona, 1996.

MUNTAÑOLA THORNBERG, Josep: Places a Barcelona. Edicions UPC. Barcelona, 1998.

MUNTAÑOLA THORNBERG, Josep: Topogènesi Uno/ Topogènesi Dos/ Topogènesi Tres. Ed. Oikos Tau. Barcelona.

MUSEO NAZIONALE DELLA MONTAGNA "DUCA DEGLI ABRUZZI": John Ruskin e le Alpi. Cahier Museomontagna. N°74. Museo Nazionale della Montagna. Torino, 1990.

MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT, AJUNTAMENT DE BARCELONA: Cuadernos de Arqueologia e Historia de la ciudad, 1964-1967. Museu d'història de la Ciutat. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1964-1967.

MUTGÉ VIVES, Josefina: Política, Urbanismo y Vida ciudadana en la Barcelona del siglo XIV. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Institut Milá y Fontanals. Departamento de Estudios Medievales. Barcelona, 2004.

NIGELLO, Ermoldo (Ermoldi Nigelli): Narració d' Hermoldus Nigellus, Carmen Elegiacum De rebus gestis Ludovici Pii, lib. I Narració històrica escrita en vers sobre la presa de Barcelona per part de Lluís el Piadós. Muratori Rerum italicarum scriptores. Ludovico Antonio Muratori. Milà, 1753.

P.B., A de: Tabla de equivalencias de las medidas antiguas en unidades métricas calculadas por A. de P.B. Barcelona, 1931.

PARDO i SABARTÉS, Maria: Diplomatari, 5. Mensa episcopal de Barcelona (878-1299). Fundació Noguera. Barcelona, 1994.

PEIRÓ GRASA, Xavier: "Adolf Florensa i el patrimoni arquitectònic de la ciutat de Barcelona. La seva labor en la restauració de monuments i conjunts urbans". Publicat

a Adolf Florensa i Ferrer (1889-1968). Col·lecció Gent de la Casa Gran, nº13. Ajuntament de Barcelona, 2002.

PERMANYER Lluís/HUERTAS Josep M.: “Regomir revela secretos ocultos”, La Vanguardia, 24 març de 2004.

PEVSNER, Nikolaus: “Ruskin and Viollet-le-Duc: Englishness and Frenchness in the Appreciation of Gothic Architecture”. Publicat a Viollet-le-Duc. Academy Editions. Londres, 1980.

PI i ARIMON, Andreu Avelí: Barcelona antigua y moderna. Descripción e historia de esta ciudad desde su fundación hasta nuestros días. Barcelona, 1854.

PIFERRER, Pau/PI i MARGALL, Francesc: Cataluña. Barcelona, 1884.

PORTELA FERNÁNDEZ-JARDÓN, César: Arquitectura y ciudad histórica. COAMálaga. Málaga, 2000.

PORTOGHESI, Paolo [coordinador]: Dizionario Enciclopédico di Architettura e Urbanistica. Instituto Editoriale Romano. Editore Gangemi. Roma, 2005.

PUIG i CADAFALCH, Josep/ de FALGUERA, Antoni/ GODAY, J.: L'Arquitectura romànica a Catalunya. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, 1909.

PUIGGARÍ i LLOBET, Josep: Capilla de San Cristóbal del Regomir, reseña histórico-descriptiva. Barcelona, 1899.

PUIGGARÍ i LLOBET, Josep: La fachada romana descubierta davant la capela de St. Cristofol. Garlanda de Joyells. Barcelona, 1879.

PUJADES, Gerónimo: Compendio de la Crónica Universal de Catalunya. Segle XVII, publicada a Barcelona l'any 1829. Reedició: Ed. Dossat, S.A. Madrid, 1987.

RIBAS PIERA Manuel [coordinador]: Adolf Florensa i Ferrer (1889-1968). Col·lecció Gent de la Casa Gran, nº13. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 2002.

RIPOLL i MASFERRER, Ramon: L'arquitecte, l'arquitectura i la ciutat: Girona 1760-1835. Publicació de tesi doctoral dirgida per la Dra. Magda Saura i Carulla. Biblioteca Abad Oliba nº 269. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2005.

RIU-BARRERA, Eduard: “La casa gòtica dels Marc al pati d'en Llimona a Barcelona”. Acta historica et archeologica mediaevalia. Universitat de Barcelona. Barcelona, 2004.

RIVERA, Javier: “Restauración arquitectónica desde los orígenes hasta nuestros días. Conceptos, Teoría e Historia”. Capítol publicat a Teoría e Historia de la Restauración. Universidad de Alcalá. Editorial Munilla-Lería. Madrid, 1997.

ROBIN, Chistelle: Introduction a l'étude de la ville et des villes arabo-musulmanes. École d'Architecture de Paris-La-Villette. Paris, 1985.

RODÀ de LLANZA, Isabel: “Barcelona. De la seva fundació al segle IV dC”. Publicat a De Barcino a Barcinona (segles I-VII) Les restes arqueològiques de la plaça del Rei de Barcelona. Julia Beltrán de Heredia Bercero [directora]. Institut de Cultura. Museu d'Història de la Ciutat. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 2001.

RODRIGUEZ, Marta [direcció tècnica]: "Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Comtessa de Sobradíel núm. 4. Ciutat Vella-Barcelona. Desembre de 1995. Centre d'Arqueologia de la Ciutat. Ajuntament de Barcelona.

RUMBAU, Montserrat: La Barcelona de principis del segle XIX. Ed. Tibidabo S.A. Barcelona, 1993

RUSKIN, John: Las siete lámparas de la arquitectura. 4° edició. Ed. Alta Fulla. Barcelona, 2000.

SALRACH i MARÉS, Josep Maria: Catalunya a la fi del primer mil·lenni. Eumo Editorial i Pagès Editors. Vic, 2004.

SALRACH i MARÉS, Josep Maria: El procés de Formació Nacional de Catalunya (segles VIII-IX). Edicions 62. Barcelona, 1978.

SÁNCHEZ, Alicia/POMÉS, María: Història de Barcelona. De los orígenes a la actualidad. Ed. Optima. Barcelona, 2001

SANPERE i MIQUEL, Salvador: Rodalía de Corbera. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1890.

SANS i TRAVÉ, Josep Maria [coordinador]: Els comtes sobirans de la Casa de Barcelona. De l'any 801 a l'actualitat. Generalitat de Catalunya. Edicions 62. Barcelona, 2002.

SANS i TRAVÉ, Josep Maria [edició a cura de]: Dietari o Llibre de Jornades de Jaume Safont (1411-1484). Fundació Noguera. Lleida, 1992.

SANS i TRAVÉ, Josep Maria: Els Templers catalans. De la rosa a la creu. Pagès editors. Lleida, 1996.

SAURA i CARULLA, Magda: "Drets dels ciutadans jueus per a la planificació urbana i l'arquitectura de Catalunya". Acta del Simposi Mossé ben Nahman i el seu temps. Universitat de Barcelona. Ed. Ajuntament de Girona, 1994.

SAURA i CARULLA, Magda: "Un proyecto de paisaje arqueológico". Publicat a la revista "Arquitectonic: Mind, Land & Society". N° 9, titulada Arquitectura y Contexto. Dossiers de recerca& newsletter. Edicions UPC. Barcelona, 2004.

SAURA i CARULLA, Magda: Informe de la metodologia del Taller de Rehabilitació de l'Eixample. Monografies càtedra Muntañola. n° 5.29. Projectes IV. ETSAB. UPC Barcelona, 1985.

SAURA i CARULLA, Magda: Pobles catalans. Iconografia de la forma urbana de L.B. Alberti al comtat d'Empúries-Rosselló. Edicions UPC. Barcelona, 1997.

SCHICKL, Peter: "Die Entstehung und Entwicklung des Templerordens in Katalonien und Aragon". Publicat a Gesammelte Aufsätze zur Kulturgeschichte Spaniens 28 Band. Aschendorffsche Buchdruckerei. Münster Westfalen, 1975.

SERRA i RÀFOLS, Josep de C.: Las excavaciones en la muralla romana de la calle de la Tapineria, de Barcelona. Seminario de Arqueologia de Salamanca. Sobretiro de Zephyrus X, 1959.

SOLDEVILA, Ferran [revisió de text, pròleg i notes]: Les Quatre Grans Cròniques Jaume I, Bernat Desclot, Ramon Muntaner, Pere III. Ed. Selecta. Barcelona, 1971.

SOLEY, Ramon: Atles de Barcelona. Volúm II. Segle XIX. Editorial Mediterrània, S.L. Barcelona, 1998.

STUYCK DEL PORTILLO, Jorge: Guia básica para la redacción de planes generales en pequeños municipios. Colección Manuales de Urbanismo. ICARO. Colegio Territorial de Arquitectos de Valencia. València, 2001.

SUMMERSON, John: "Viollet-le-Duc and the Rational Point of View". Publicat a Viollet-le-Duc. Academy Editions. Londres, 1980.

TARRADELL i MATEU, Miquel: "Barcelona Antiga". Capítol publicat a Història de Barcelona. De la prehistòria al segle XVI dirigida per Agustí Duran i Sanpere. Ed. Aedos. Barcelona, 1975.

TORRES i ORIOL, Isidre: Barcelona Histórica, Antigua y Moderna. Barcelona, 1907.

TORSELLO, B. Paolo: La materia del restauro: tecniche e teorie analitiche. Marsilio Editori. Venècia, 1988.

TORSELLO, B. Paolo: Misura e conservazione: tecniche di rilevamento. Ed. Cluva. Venècia, 1979.

TORSELLO, B. Paolo: Restauro architettonico: padri, teorie, immagini. Ed. Franco Angeli. Milano, 1984.

UDINA MARTORELL, Frederic: El Archivo Condal de Barcelona en los siglos IX-X. Estudio crítico de sus fondos. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Escuela de Estudios Medievales, Tomo XVIII. Barcelona, 1951.

UDINA MARTORELL, Frederic. Cartulario del Monasterio de "San Cugat del Vallés". Ministerio de Cultura. Dirección General de Bellas Artes, Archivos y Bibliotecas. Subdirección General de Archivos. Madrid, 1981.

VALERO RAMOS, Elisa: "La ciudad viva". Publicat a la revista "Arquitectonics: Mind, Land & Society". Nº 9, titulada Arquitectura y Contexto. Dossiers de recerca & newsletter. Edicions UPC. Barcelona, 2004.

VERDEGAL i CEREZO, Vicent: "Memòria Científica. Excavació arqueològica d'urgència. C/ Regomir, 8 bis. Barcelona". Expedient: 104/2001. Barcelona, 2001.

VILA DINARÉS, Pau/CASASSAS SIMÓ, Lluís: Barcelona i la seva rodalia al llarg del temps. Ed. Aedos. Barcelona, 1974.

VILAR, Pierre: Catalunya dins l'Espanya Moderna. Recerques sobre els fonaments econòmics de les estructures nacionals. Ed. 62. Barcelona, 1964.

VILARRÚBIA ESTRANY, Josep Maria: Ciutat Vella. Itineraris per una Barcelona desconeguda. Columna Edicions, S.A. Barcelona, 1996.

VIOLLET-LE-DUC, Emmanuel Eugène: Dictionnaire Raisonée de l'Architecture Française du XIème au XVIème Siècle. Librairies-Imprimeries Réunies.

VIOLLET-LE-DUC, Emmanuel Eugène: Le massif du Mont Blanc. Slatkine Reprints. Genève, 1993.

VITTINGHOFF, Friedrich: Römische Kolonisation und Bürgerrechtspolitik unter Caesar und Augustus. Wiesbaden, 1952.

ZAMORA DE I AGUILAR, Francisco: Estado de la población de Barcelona. Madrid, 1786.

ZUCCONI, Guido/CASTELLANI, Francesca: Camilo Boito: un'architettura per l'Italia unita. Marsilio Editori. Venècia, 2000.

ZUCCONI, Guido: Gustavo Giovannoni: Dal Capitello alla Città. Editoriale Jaca Book. Como, 1997.

APÈNDIX 1

LLISTA DE DOCUMENTS

Arxiu Municipal Històric de Barcelona

1) Secció gràfics

Plànols

“Plano Geométrico de las murallas Romanas de Barcelona ó sea del primer recinto de esta ciudad”

Andrés Pi i Arimón, 1854.*

Inv.núm. G 4189

*Andreu Avelí Pi i Arimon a l'obra *“Barcelona antigua y moderna-descripción e historia de esta ciudad desde su fundación hasta nuestros días-”*, editada a Barcelona l'any 1854, escriu: *“Hace ya bastantes años que emprendimos las investigaciones y trabajos para el levantamiento del plano geométrico de estas murallas, ayudados por la Junta de Comercio de Cataluña, a instancias de su digno vocal D. José Mariano de Cabanes, la qual nombró por parte facultativa a los arquitectos D. José Oriol y Bernadet i D. José Oriol Mestres quienes desempeñaron el “Plano Geométrico de las murallas Romanas de Barcelona ó sea del primer recinto de esta ciudad”.*

“Plano Geométrico de la Ciudad de Barcelona Levantado por el Arquitecto Mayor de la misma Dn. José Mas y Vila, quien lo dedica a su Excmo. Ayuntamiento Constl. 1842”

José Mas y Vila, 1842.

Esc.aprox. 1:4000

Inv. núm. 710

“Plano topográfico geométrico de la ciudad de Barcelona. Proyecto de reforma general”

Miquel Garriga i Roca, 15 agost 1862.

Esc. 1:2000

Inv. núm. 708

“Quarterons de la ciutat de Barcelona” (119 unitats)

Quarteró núm. 7

Quarteró núm. 11 (2)

Miquel Garriga i Roca i Ramon Alabern, 1858.

Esc. 1:250

“Planta de la ciutat de Barcelona y Monjuic y Moll y Atachos”

(s/n). Còpia litografiada al segle XIX. Representa 1697

Inv. núm. 2681

“Plànol de la ciutat de Barcelona y sos Contórms en lo Año 1740”

Francisco Renart i Closas, 17 abril 1801.

Inv. núm. 2553

“Plan of the city of Barcelona”

J. Bafire Sculp., 1706.

Inv. núm. 2649

“Plan particulière de Barcelonne et ses attaques” títol del plànol detall de la ciutat de Barcelona ubicat dins un plànol general de territori amb títol “Plan du siècle dela ville de

Barcelone. Avec a carte de la côte de la mer depuis le Cap de Cerbère, jusqu'aux environs de Llobregat dedié au Roy 1698."

Bucy, 1698.

Inv. núm. 7340

"Plan de la Ville de Barcelone. Capitale de la Principauté de Catalogne"

I.B. Nolin, 1697-1700.

Inv. núm. 10.486

Gravats

"Obra romana descubierta al derribar una casa en la Bajada del Regomir"

Llopis-Gomez

Inv. núm. Gr. 12.228

"Bazar de Calzado -¡Gran Baratura!-"

Es veu una gran botiga de sabates on hi posa: precio fijo 13 Regomir 13 Barcelona

Litografies Pigrau

Inv. núm. 12151

"Capilla de San Cristóbal del Regomir –Fachada actual de la capilla-"

Inv. núm. no en disposa

2) Consulta general

Obreria

Arxiu Medieval i Modern

1. Fons Municipal

C. Secció Consellers

Sèrie XIV. Obreria.

"Sesta Demarcacion. Barrio 7º del Cuartel 4º"

Segle XIX, s/n

Secció Consellers

Sèrie XIV -Obreria-;

1.C.XIV; 142/1.1.4.

Caixa d' Obra 1733

1C XIV-19

1726-1737

Llibre d'Acords de l'Ajuntament Borbònic

Fons Municipal (1)

Ajuntament Borbònic (1D)

Llibre d'Acords

1D I-89 Fol. 45

Carrer del Correu Vell. Rectificació del traçat del carrer.

1D I-90 Fol. 186

Carrer de Gignàs. Idem.

1D I-90 Fol. 45

Carrer del Regomir. Idem.

Cases reedificades

Cadastre

Cases, Censos i Censals

Cases reedificades

Relació de documentació que fa referència a cases ubicades al carrer del Regomir. Es fa referència a l'existència de millora i la repercussió en el cens de l'edificació:

I-34 1772 Fol. 1291

I-34 1774 Fol. 1316

I-34 1776 Fol. 1312

I-34 1777 Fol. 1355

I-34 1778 Fol. 1379

I-34 1779 Fol. 1403

I-34 1782 Fol. 1463

I-34 1788 Fol. 1578

I-34 1790 Fol. 1821

I-34 1793 Fol. 1875

I-34 1794 Fol. 1901

I-34 bis Documents solts

I-34 bis. Doc nº1. 1788

Altres documents que fan referència al Regomir:

I-34 bis. Doc. nº 11

I-34 bis. Doc. nº 15

I-34 bis. Doc. nº 16

I-34 bis. Doc. nº 17

Arxiu Històric de l'Obra Municipal a Barcelona

Oficina d'Informació Urbanística

"Proyecto de nueva urbanización de la Plaza Berenguer el Grande y calle Tapineria frente las murallas romanas"

Ajuntament de Barcelona, abril 1931.

Fons Muralla Romana.

"Proyecto d'enllaç del carrer Bisbe Cassador amb el de les Muralles Romanes i Fixació de les alineacions Correspondents"

Arquitecte Cap Adj. al Servei d'Ed^s Adm^s, agost 1933.

Fons Muralla Romana.

"Proyecto de prolongación de la calle de las murallas romanas siguiendo la situación de estas hasta la calle de Regomir y de supresión de de dos calles del vigente plano de reforma del casco antiguo que afectan al sector"

Ajuntament de Barcelona, 1948.

Fons Muralla Romana.

"Estudio para poner en Valor el Recinto Romano de Barcelona"

Ajuntament de Barcelona, octubre 1959.

Fons Muralla Romana.

"Plano de la C. Romana. Murallas"

Francisco de P. Cardoner Blanch, 1968.

Fons Muralla Romana.

Arxiu Històric de Protocols de Barcelona

Col·legi de Notaris de Catalunya

AHPB. Francesc Reverter, manual 1654, 5 de juny 1654.

AHPB. Marià Rufasta, manual de 1672, 4 de Febrer 1672.
Document transcrit (DP-26).

AHPB. Ramon Vilana Perlas, llibre d'inventaris 1677-1679, 23 febrer 1679.
Document transcrit (DP-27).

AHPB. Geroni Casetas, 15è manual, 20 i 21 de juny 1704.
Document transcrit (DP-29).

AHPB. Isidre Famades, 37è manual, 15 i 16 de novembre 1708.
Document transcrit (DP-28).

AHPB. Josep Llaurador i de Çatorra, 29è manual, 21 setembre 1711.
Document transcrit (DP-30).

AHPB. Ignasi Teixidor, 15 è. manual, 29 gener 1713.
Document transcrit (DP-31).

AHPB. Salvador Pi, 1er. manual 1711, 31 agost 1711.

AHPB. Tomàs Guasqui Brull, Llibre d'inventaris, 1728-1744, 22 març 1734.

AHPB. Josep Bosom Grosset, 1er. llibre de testaments, 1728-51, 17 juliol 1745.

AHPB. Andres Miquel Mir (Major), Sexag. octavum librarum, 8 juliol 1539.
Document inèdit reproduït (DI-1).

Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona

Llicències d'Obra

Regomir nº 6

Façana de la casa que es vol reedificar.

Arquitecte: Josep Fotseré

Propietat: José Escrivá de Romaní i Dusay -Marqués de Monistrol-
1855, abril 1

Ex: 790 - C

Regomir nº 6

Plànol per l'instal·lació d'una conducció d'aigua.

Arquitecte: Josep Fotseré

Propietat: José Escrivá de Romaní i Dusay -Marqués de Monistrol-
1870, agost 16

Ex: 2243 - C

Regomir nº 4-4 bis

Façana i plantes de la casa que es vol edificar.
Arquitecte: Felipe Ubach
Propietat: Simon Coll
1862, enero 29
Ex: 1228 bis C

Regomir nº 7-9

Façana i plantes de la casa que es vol edificar composta de quatre plantes.
Arquitecte: Pablo Martorell
Propietat: Pelegrin Guasch
1861, agost 5
Ex: 1191 - C

Regomir nº 13-14 (4?)

Façana i plantes de la casa que es vol edificar composta de quatre plantes.
Arquitecte: José Buxareu
Propietat: Francisco Ferrer
1846, gener 7
Ex: 133 - C

Regomir nº 13-19 (11-19)

Reparació conducte de desguàs.
Propietat: Nieves de Motes Aleu
1940, juliol 9
Ex: 845

Regomir nº 11-19

Permís urgent per realitzar obres de consolidació.
Propietat: Nieves de Motes Aleu
1957, gener 21
Ex: 845

Carrer d'Ataülf

"Plano geometrico de la bajada de los Leones y calle de Ataulfo"
Arquitecte: Francisco Daniel i Molina
1858, novembre 24
Ex: 2225

Ataülf nº 4

"Expediente sobre permiso impetrado por don Jose A. Buxeres para restaurar la capilla del Palau"
Arquitecte: Elias Rogent
Propietat: Comtes de Sobradiel
1866, abril 10
Ex: 1753 bis

Ataülf nº 8 / Comtessa de Sobradel nº10

“Expediente promovido por Don José Monclús para practicar obras interiores en la casa nº 10 de la calle Condesa de Sobradiel y nº 8 por la de Ataulfo”

Propietat: José Monclús

Ex: 125 V

Ataülf nº 10

“Expediente de permiso a los Sres. Clarós y Gros para instalar dos calderas abiertas y un alambique en los bajos de la caa nº 10 de la calle de Ataulfo” –“Fabricación de anisado de los Sres. Clarós y Gros”

Propietat: Sres. Clarós i Gros

1895, juny 6

Ex: 1141

Ataülf nº14

“Casa que se desea edificar”

Elias Rogent

1861, març

Ex: 1.130-c

Ataülf nº16 (Baixada dels Lleons nº 4)

“Ramon Maspons propietario de la casa nº 4 de la calle bajada de los Leones esquina al callejon del Tomillo pide permiso para reedificar la fachada de la casa que posee.”

1852

Ex: 641-c

Baixada dels Lleons nº 9

“Permiso para derribo y edificar de nuevo la casa que posee en la calle Bajada de los Leones”

Propietat: Magín Oliver

1855

Ex: 805-bis-c

Carrer de la Comtessa de Sobradiel

“Planta Geometrica de la Via Publica intermedia entre las Calles S. Severo y Condesa Sobradiel con sus abenidas y alineaciones correspondientes a la misma conocida con los nombres de calles de Sto.Domingo, Enseñanza, Paz de la Enseñanza, Gigants y Palao.”

Arquitecte: Miquel Garriga i Roca

1861, novembre 20

Ex: 2636

Comtessa de Sobradiel nº 3

“Casa que se desea edificar”

Arquitecte: Elias Rogent

Propietat: Simon Coll

1860, juliol 30

Ex: 1091-C

Palau

“Expediente sobre abertura de varias calles en el terreno que ocupa el edificio conocido por el Palau segun el proyecto formado por el apoderado de los Exms. Condes de Sobradíel.”

Arquitectes: Juan Nolla i Francisco Daniel i Molina

Propietat: Comtes de Sobradíel

1853, novembre 6

Ex: 1321 b

Palau nº 6

“Expediente de permiso a Dn. Felix Mitjans para construir un horno en la esquina de las calles del Palau y Condesa”

Propietat: Felix Mitjans

1865

Ex: 1626-c

Plaça de la Verònica nº 2

“Expediente de permiso a D. José Pertegás como a Gerente de la Sociedad anónima la Propietaria del Bolsin, para derribar la casa nº 2 de la plaza de la Verónica y nº 21 bis y 23 de la calle Aviño (19 Agosto) y proceder despues a su rectificacion.”

Tècnic: Tiberio Sabater

Propietat: Sociedad anónima la Propietaria del Bolsin

1881

Ex: 123 k

Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya

Centre de documentació.

Comtessa Sobradíel nº 7/ Palau nº 5-13

“Casa per Josep A. Buxeres”

Arquitecte: Elias Rogent

Propietat: Josep A. Buxeres

1857

Ex: C 259/61, H 102H/3/4052, H 102H /3/4053

Avinyó 27-29 / Comtessa de Sobradíel nº2

“Casa per Isidre Sicart”

Arquitecte: Elias Rogent

Propietat: Isidre Sicart Homs

1859

Ex: C 261/77, H 102I/2/4041, H 102I/2/4070

Comtessa de Sobradíel nº 4

“Casa per Manel Compte”

Arquitecte: Elias Rogent

Propietat: Manel Compte

1860-1877

Ex: C 263/91

Comtessa de Sobradíel nº 5 / Palau nº 6

“Casa per Félix Mitjans”

Arquitecte: Elias Rogent

Propietat: Félix Mitjans

1857-1863

Ex: C 259/62

Comtessa de Sobradíel nº 3

“Casa per Simó Coll”

Arquitecte: Elias Rogent

Propietat: Simó Coll

1860

Ex: C-310/327

Arxiu Capitular de la S. E. Catedral Basílica de Barcelona

Diplomatari

Diplomatari de la Catedral de Barcelona. Documents dels anys 844-1000

Volum I. Barcelona, 1995.

ACB, L. Ant. I, n. 400, f. 153 c-d

1 de gener de 975

Diplomatari de la Catedral de Barcelona, Volum I.

núm. d'ordre 112, pg. 311.

Document publicat reproduït (DP-1)

ACB. Pergamí 1 - 1 - 2380

8 de agost de 987

Diplomatari de la Catedral de Barcelona, Volum I.

núm. d'ordre 171, pg. 376

Document publicat reproduït (DP-2)

ACB. Pergamí 1 - 1 - 308

23 de gener de 989

Diplomatari de la Catedral de Barcelona, Volum I.

núm. d'ordre 182, pg. 389

Document publicat reproduït (DP-3)

ACB. L. Ant. I, n. 367, f. 142 a-b

3 abril de 994

Diplomatari de la Catedral de Barcelona, Volum I.

núm. d'ordre 250, pg. 473

Document publicat reproduït (DP-4)

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI.

Barcelona, 2006.

ACB. Pergamí 1-4-38

24 de maig de 1015

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona

núm. d'ordre 237

Document publicat reproduït (DP-5)

ACB. L. A. I, n. 339, f. 132 d - 133 a
24 febrer de 1016

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona
núm. d'ordre 246

Document publicat reproduït (DP-6)

ACB. Pergamí 1-1-2331

L.A.I, nº 448, f. 170 c-d-171 a.

29 d'agost de 1022

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona
núm. d'ordre 356

Document publicat reproduït (DP-7)

ACB. Pergamí 1-4-99

L.A.I, nº 380, f. 146d-147b

1 de novembre de 1032

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona
núm. d'ordre 487

Document publicat reproduït (DP-8)

ACB. Pergamí 1 - 4 -168

28 de maig de 1052

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona
núm. d'ordre 803

Document publicat reproduït (DP-9)

ACB. Pergamí 1-2-1500

30 de novembre 1058

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona
núm. d'ordre 976

Document publicat reproduït (DP-10)

ACB. Pergamí 1 - 2 - 99

4 de juliol de 1075

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona
núm. d'ordre 1280

Document publicat reproduït (DP-11)

Documents inèdits. Libri Antiquitatum. Documents del segle XII-1260

ACB. L. A. I, n. 282, f. 113

any 1123

document inèdit reproduït (DI-2)

ACB. L. A. I, n. 279, f. 112

any 1160

document inèdit reproduït (DI-3)

Mapes i plànols

"Mapa de la Quadra de Garraf"

Nicolau Credença, 1571

Exposat a l'Arxiu Capitular de la S. E. Catedral Basílica de Barcelona

*“A XXVIII de Setembre se acaba la present descripció de la costa de Garraf, any 1586.
Per Nicolau Credença P^{or} y M^{ico}”*
Nicolau Credença, 1586.
Mapes i plànols. N° 2

*“Planta de la Ciutat de Barcelona, Fortalesas y Atácos –Es copia de un mapa antich q
esta custodiat en la Secretaria de la Casa Consistorial de la Ciutat de Barcelona, de
que certifico. Barcelona, 31 desembre de 1806”*
Fco. Renart i Closas, 1806.
Exposat a l'Arxiu Capitular de la S. E. Catedral Basílica de Barcelona

“Pla de la ciutat de Barcelona i sos Contórns en lo Año 1740”
Fco. Renart i Closas, 17 abril 1801. (colorejat)
Exposat a l'Arxiu Capitular de la S. E. Catedral Basílica de Barcelona

“Plano de situación y detalle de las tres vias A, B y C de la reforma de Barcelona”
Diario de Barcelona, 1907.
Mapes i plànols. N° 17

“Barcha S. XI”
Antonio Novell Bofarull, 1972
Mapes i plànols. N° 35

Arxiu Diocesà de Barcelona

Diplomatariis

Diplomatari, 5. Mensa Episcopal de Barcelona (878-1299). Barcelona, 1994.

Diplomatari, 5. Mensa Episcopal de Barcelona (878-1299)
6 de abril de 1196
núm. d'ordre 48. pg.
Document publicat reproduït (DP-12)

Arxiu de la Corona d'Aragó

Diplomatariis

El Archivo Condal de Barcelona en los siglos IX-X. Estudio crítico de sus fondos.
Barcelona, 1951.

ACA. Pergamins de Borrell II, n° 44
13 de març 989
El Archivo Condal de Barcelona en los siglos IX-X
núm. d'ordre 212

ACA. Pergamins de Borrell II, núm. 64
12 de febrer 992
“El Archivo Condal de Barcelona en los siglos IX-X”
núm. d'ordre 232

ACA. Pergamins de Borrell II, núm. 52
1 de novembre 989

"El Archivo Condal de Barcelona en los siglos IX-X"
núm. d'ordre 219

Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I.
Barcelona, 1999.

ACA. Cancelleria. Pergamins de Ramon Borrell, carp. 113
4 de maig 1015

Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I
núm. d'ordre 115
Document publicat reproduït (DP-16)

ACA. Cancelleria. Pergamins de Berenguer Ramon I, carp. 7, nº 8
27 de març 1018

Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I
núm. d'ordre 129
Document publicat reproduït (DP-17)

ACA. Cancelleria. Pergamins de Berenguer Ramon I, carp. 7, nº 47
13 de desembre 1023

Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I
núm. d'ordre 167
Document publicat reproduït (DP-18)

ACA. Cancelleria. Pergamins de Ramon Berenguer I, carp. 11, nº 130
30 de gener 1053

Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I
núm. d'ordre 412
Document publicat reproduït (DP-19)

Traslado de las escrituras del IX y X Condes Dn. Ramon Berenguer II y Dn. Berenguer Ramon II. Barcelona, 1836.

ACA. Pergamins de Ramon Berenguer II, nº 253
sensa data (data de regència 1076-1082)

Traslado de las escrituras del IX y X Condes Dn. Ramon Berenguer II y Dn. Berenguer Ramon II.
núm. d'ordre 71 (descriu com a numeració moderna)
Document publicat reproduït (DP-20)

Cartulario del Monasterio de "San Cugat del Vallés". Madrid, 1981.

Pergamins del Monastir de Sant Cugat del Vallès
data no identificada

Cartulario del Monasterio de "San Cugat del Vallés"
núm. d'ordre 71

Pergamins del Monestir de Sant Cugat del Vallès
4 de maig 1148

Cartulario del Monasterio de "San Cugat del Vallés"
núm. d'ordre 979

Colección de Documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragon

ACA. Cancelleria, Pergamins de Ramon Berenguer IV, nº 28

15 abril 1134

Colección de Documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragon

Vol. IV. Pg. 29

Document publicat reproduït (DP-23)

ACA. Cancelleria, Pergamins de Ramon Berenguer IV, nº 31

23 abril 1134

Colección de Documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragon

Vol. IV. Pg. 35

Document publicat reproduït (DP-24)

ACA. Cancelleria, Reg. 1081 fol. 1

2 desembre 1368

Colección de Documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragon

Vol. VI. Pg. 343

Pares Jesuïtes. Carrer de Palau nº 3

“Plano Geometrico del piso inferior que manifiesta aprocsimadamente la area y figura de terreno que comprehenden los Edificios, Jardines, Patios, Iglesia y Casas del Palacio, vulgo Palau de la Condesa, que el Escmo. Sr. Duque de Medinacidonia Marques de Villafranca y de los Velez & c posee en la Ciudad de Barcelona en el año 1832.”

José Mestres i Gramatges, 1832.

Propietat Pares Jesuïtes.

Esc. Dos cientos palmos catalanes/ ciento cuarenta pies castellanos/15,2 cm.

APÈNDIX 2

DOCUMENTS

Pàgina

Documents inèdits (DI)

DI-1. AHPB. Andres Miquel Mir (Major). 8 de juliol 1539.	309
DI-2. ACB. L. A. I, n. 282, f. 113. Any 1123.	310
DI-3. ACB. L. A. I, n. 279, f. 112. Any 1160.	313

Altres documents -publicats- (DP)

DP-1. ACB, L. Ant. I, n. 400, f. 153 c-d. 1 de gener de 975.	315
DP-2. ACB. Pergamí 1 - 1 – 2380. 8 de agost de 987.	316
DP-3. ACB. Pergamí 1 - 1 – 308. 23 de gener de 989.	317
DP-4. ACB. L. Ant. I, n. 367, f. 142 a-b. 3 abril de 994.	318
DP-5. ACB. Pergamí 1-4-38. 24 de maig de 1015.	319
DP-6. ACB. L. A. I, n. 339, f. 132 d - 133 a. 24 febrer de 1016.	320
DP-7. ACB. Pergamí 1-1-2331. 29 d'agost de 1022.	312
DP-8. ACB. Pergamí 1-4-99. 1 de novembre de 1032.	323
DP-9. ACB. Pergamí 1 - 4 -168. 28 de maig de 1052.	325
DP-10. ACB. Pergamí 1-2-1500. 30 de novembre 1058.	326
DP-11. ACB. Pergamí 1 - 2 – 99. 4 de juliol de 1075.	327
DP-12. ADB, ME; tít.VI, núm. 3, Campillo, f. 27. 16 de abril de 1196.	329
DP-16. ACA. Cancelleria. Perg. Ramon Borrell, carp. 113. 4 maig 1015.	331
DP-17. ACA. Cancelleria. Perg. Berenguer Ramon I, carp. 7, nº8. 27 març 1018... 333	
DP-18. ACA. Cancelleria. Perg. Berenguer Ramon I, carp. 7, nº47.13 des. 1023. ... 335	
DP-19. ACA. Cancelleria. Perg. Ramon Berenguer I, carp. 11, nº130. 30 gen. 1053.336	
DP-20. ACA. Pergamins de Ramon Berenguer II, nº 253. Sense data.	337
DP-23. ACA. Cancelleria, Pergamins de Ramon Berenguer IV, nº28. 15 abril 1134.338	
DP-24. ACA. Cancelleria, Perg. Ramon Berenguer IV, nº31. 23 abril 1134.	339
DP-26. AHPB. Marià Rufasta, manual de 1672, 4 febrer 1672.	340
DP-27. AHPB. Ramon Vilana Perlas, llibre d'inventaris 1677-1679, 23 febrer 1679. 342	
DP-28. AHPB. Isidre Famades, 37è manual, 15 i 16 de novembre 1708.	343
DP-29. AHPB. Geroni Casetas, 15è manual, 20 i 21 de juny 1704.	345
DP-30. AHPB. Josep Llaurador i de Çatorra, 29è manual, 21 setembre 1711.	348
DP-31. AHPB. Ignasi Teixidor, 15 è. manual, 29 gener 1713.	349

Document inédit 1 (DI-1)

AHPB. ANDRES MIQUEL MIR (Major). 8 de juliol 1539.

Sexagesimus octavus liber contractuum comunium

Die Ta die maris

Non erim omnes si ex die maris oraria... In penna mei...
 Mille... Fines...
 A. aliud...
 A. aliud...
 Nobilis...
 go...
 in...
 p...
 qua...
 p...
 ma...
 p...
 x...
 p...
 redon...
 v...
 p...
 q...
 r...
 et...
 d...
 n...
 v...
 et...
 p...
 i...
 et...
 p...
 ad...
 i...
 C...
 p...
 m...
 m...

decima fidelitatis medietate ymnium que ibi
 sunt. centi apes. Hanc uero septuaginta ista dona
 tionis. quisque uero tantum uidebat donator. quia
 acceptor. si uoluit distripere. ut infringere.
 componat alteri parte. cui damnum fecit libra
 una auri puri. et per modum hanc maneat semp fir
 mi. *An. d. n. 1100* **A**ctum est h. u. id. martij. Anno. xl. regnis
 regis philippi. **B**ENEGARIUS BAR
 chunofis eps. **R**amudus f. ant. p
 positus. **B**ernardi tunc. **B**ernardi t.
 Ramudi t. **E**rmengaudi archidiaconi.
 Gilmus bernardi totarenensis li. **S**
Benengari tunc qui
 capd. scote. Sig. n. bernard. ermengan
 di. **S**ponci leuere. **S**arnai
 li tunc. **S**ardena. t. **S**ard
 tum tunc q. r. n. p. r. ab.

Sacramentalis dedit de thamarid q. d. d. m.
 sic canoice castru de regumir.
 Et est translatu iudicij. ultime uolui
 tatis amoldi uiri nre d. d. d. de cha
 marid. cui series sic se fit. Legalib. edoc
 m. instrumtis qd uoluntas defuncti iuxta qd
 a eodum modu ubis tantum edua. que in
 stant p. celo infirmitatis consulti nequiuir.
 et tam ab eo qui morit iusta fuit alligari.
 tunc robur plenissimu obtinebit. si testes ipi
 qui h. audierunt. et rogati ab ipso condicione ex
 tinent. infra .vi. mensiu spaciū. qd munentū
 habuerunt. sua corā iudice iuratione cōfirma
 uerunt. eius deq. iuramti cōditiōne tam sua
 quā testiu manu corroborauerunt. Quia p. nos
 uidebatur. Ramudus bernardi de ipis fecis. et
 Gilmus de traca. ne nra iuramentate depeca.
 qd p. n. debet. iuram. p. d. n. u. u. et uerū.
 et p. altare s. felices m. n. s. qd ē constructū in
 ecclā beatorū m. n. iusti et pastoris. sup. au
 sacscin altare has conditiōnes manū. p. p.
 iuram. q. uidim. et audim. ea hora qn
 dōdat. egritudine detent. unde obit. cedi
 nauit ultimā suā uoluntate nō p. sentib. su

solūm ubis. Primi dimisit corp. suū ad se
 peliendū in cimitio cenobij s. cucuphis. et f.
 mobos. et hoc qd debebat ei moachi eidem
 monasti. et feuii de mageroua. Dimisit na
 q. filius suus bernardo atq. bernardo castru de
 bello stare. qd habebat in ripa coza. Et si
 unus obierit ante aliu sine legitima. ple.
 habeat alt. totū castrū. Et si ambo obierit
 sine legitima. ple. reuertat ipse castrū dōda
 to filio suo. Castrū uero de regumir. et totum
 honore que habebat infra muros barthe.
 dimisit ecclē s. crucis sq. Calale cū filio suo
 dalmatio. ita tam ut p. dicit. filio suus habe
 at. et possideat ea in uita sua. et p. morte ei
 reuertat iandicte ecclē solde. et libe. Gilmus
 de claromonte filio suo dimisit castrū de
 monte oluio. et codon. et dimisit quā totum
 illū honore que adeptus de d. n. suo co
 mite in iberia. Ita tam dimisit et h. omnia
 sup. s. p. t. ut habeat h. omnia uidebatur castrū
 de monte oluio. et codon. et omnia alia hono
 rem. que ei dimisit. et p. suū suū dōdatur.
 Et donet q. potestate. de ipso d. n. de mo
 te oluio. et de aliis castris. que in sup. p. t.
 laxatione erūt. et sic in de suis. et de d. n. s.
 habeat medietate in d. n. c. s. laxationis
 p. d. n. Gilmus fr. su. ad suū p. r. u. Dimisit
 ermengaudi uxori sue totū honore suū
 cum filijs suis. q. d. n. s. sine m. n. u. u. u.
 ē. ita tam ut ipa habeat d. n. u. in toto suo
 honore. Et si maritus ab ipso dimisit. et
 castrū de eparageta. p. omib. suis. p. n. e.
 cus. et castrū de tub. cu. p. n. s. su. et suū
 d. n. u. de caris. cū. m. n. d. n. s. q. s. ibi habe
 bat ut habe debebat. hoc totū dimisit
 ei. p. emendatio suū h. p. o. s. a. d. n. u. de clare mo
 te. que dimisit dōdare filio suo. et hoc
 totū habet illa in uita sua. et p. morte ipi
 reuertat p. d. n. u. dōdare filio suo. Et dimisit
 ei. d. n. mobos in tunc. et omnia suas sartore
 nas. et omnia pannos suos. Dimisit dōdare

C.)

filio suo clare more et tamaritū et totū suū
honorē et feuos et alodia et banuillas et pigno
ra que tūc possidebat et habebat ut habere
debeat in cunctis locis: totū dimisit ei ad in
togrū. excepto illud quod sup̄scriptū ē quod aliis
filiis et uxori sue ut sup̄dictū ē: dimisit. Si
ū dōdar' obierit antequā oñm' fr' ei' sine le
gitima ple: habeat totū honore dōdari p
phar' oñm' fr' ei' et si oñm' obierit antequā
dōdar' sine legitima ple: reuertat' tot' ho
nor' oñm' dōdato p̄dicto fr' ei'. Si aut' dōdar'
et oñm' obierit sine legitima ple: reuertat' to
t' honoz illoz: integritē ubiq; sit. bñardo
atq; bñardo filius suis et faciāt se in d' fr
tra tam ut un' habeat medietatē totū ho
noris et al' alia medietatē. De omī suo ante
accep' tra partē p. aia sua extra saracenas.
et p̄nones suos quod dimisit uxori sue et omīs
suos summos dimisit p redēptione xpi.
Ante captivitatē de duab' p̄cep' dari. d'
mobos in ante uxori sue. Et quod de duab'
partib' sup̄fuit dōm' dōdato filio suo.
Et dōm' oñm' qui fuer' senu expeditione loz
chos dimisit medietatē moboz quō eis ad
estōm in p̄sentē expeditione accomodavit.
Ito sup̄scriptū ē nos sup̄scripti testes ante
quoꝝ p̄sentia sup̄script' testatoꝝ suū ordina
vit sup̄dictoꝝ ruz solatē. verū de iura
mā ante p̄sentia d' ruz d' d' ruz iudicis
ebant et oñm' p̄sentia ruz ruz.
et oñm' s' felix abbas. et oñm' Raimūdi da
p̄sentia. et d' ruz de p̄sentia mada et Ponci p̄
sentia de bagneris et alioꝝ moboz et lucoz quod
alioꝝ infra p̄sentia et mōles ut lex docet p'
obitu p̄sentia testatoꝝ. Obitu itaq; p̄dictus
testatoꝝ et i. i. d' ruz. Anno xvi. regni
regis hōm' iudicis. Latē conditiones id'
d' ruz et i. i. p̄sentia. p̄sentia Raimūdi b'
nars de ipis fecit. p̄sentia oñm' de tracia.
d' ruz hā' in testes et iuratoꝝ sum'. p̄sentia
Ermaridis uxoris ei'. p̄sentia Raimūdi

alonus de cardona. p̄sentia oñm' Raimūdi
dapiferi. p̄sentia adonati de p̄sentia. p̄sentia
Ponci p̄sentia de bagneris. p̄sentia i. i. de
columba. p̄sentia bñardi de aurgis. p̄sentia
oñm' de exercitibus. p̄sentia Arnall' s' felix
as. p̄sentia p̄sentia de podio rog. p̄sentia deo
ata filij dōdar'. p̄sentia Guelm' s' felix abbas.
p̄sentia Gerardi p̄sentia tracie et sacous. p̄sentia
Johis p̄sentia. p̄sentia bñard' grā di abba s' lauren
ci. Tercia partē quod dōdar' accep' p. aia sua tra
distribuit et suis manumissorib' uidehat om
lehmū Raimūdi dapiferū et lerrū sacra et
raldu p̄sentia tracie et oñm' de tracia et Ponci
p̄sentia de bagneris et emardē uxore suā. ut
p̄cepit distribuere eis. Et unū dimisit s' cu
ciphu sic sup̄scriptū ē. C. p̄sentia hanc. x. mobos.
Ad sedē. xv. mobos. l'chepo trach. xx. mb.
Ad sedē. x. mob. Dimisit hospitali thlime
.c. mob. Alia ruz. c. mob. Unū eccl'is
parrochialib' tra ipi honozis unicus
dimisit. x. mb. Eccl'is s' laurenci de mō
.x. mb. Eccl'is s' garte et s' p̄sentia tracie. xx.
mob. Eccl'is s' Ruz. x. mob. C. p̄sentia Gerude. xv.
mob. quō ipē et debebat. Sō barcholomeo
de oleza. x. mb. Dimisit monachis de ca
nola. c. sol. Ad pontū de uilamara. v. mb.
Ad pontū de rocha de droch. v. mb. Hanc u
teia partē quod p̄dict' testatoꝝ sic dimisit ut su
p̄scriptū ē. Ego Gerard' p̄sentia tracie affirmo te
nerū p̄sentia d' ruz s' cā. un. eugla et exinde nō
mutavit suā uolūtate me sciente. Actū ē
h' id' d' ruz et anno. xvi. Regni regis hōm'
a iudicis. Et quod sup̄fuit de sua tra partē
p̄cep' manumissorib' suis distribuere p. aia
sua sic mel' uideat eis. p̄sentia Gerardi p̄sentia
tracie. p̄sentia Raimūdi grā di s' cuiphis ab
bas. p̄sentia oñm' Raimūdi dapiferi.
p̄sentia Guelm' s' felix abbas. p̄sentia bñard' grā
di abba s' laurenci. Sig. Arnall' da
d' ruz qui h' scripsit cū liris sup̄ appōsitis i. i.
xxii. ruz et cōdatis i. i. l'ca. xxx. i. ruz.

113

An an 1123

Bart

xxxv. die .7. anno d' sup' . sig' . n' .
Geradi li . 4 . sig' . n' . magri gilm
p' . s' . p' . n' . olim p' . s' .
per p' . s' . n' . n' . Geradi p' . s' .
berengari u p' . s' . (s) RALPHUND
p' . s' . n' . ponci p' . s' . n' .
ponci de milgto p' . s' . n' . berengari
de font canada ; s' . n' . Kamudi Alma
na . s' . n' . Arnall' de galisa ; s' . n' .
Arnall' radulfi ; Signu' Kamudi ; s' .
sachon . sig' . n' . ponci p' . s' . n' .
qui huic translationi fidelit' sepce . p' .
adsum' . s' . n' . Arnall' huic qui h' .
latam fidelit' sepce . am p' .
quibda' n' . testiu' eiusde' iudicat' instru
mentu' . viii . id' . sept' . anno . xxi . vii . regni
regis ledouici . samois .

283

Testamentu' b' . de tugurus qui dimisit ca
noice omia que habebat .
H' Da nre ego berengari' de tugurus i ple
no sensu .7. memoria mea . facio m'm testam
tu' .7. eligo manu missores . nos scilicet de
ulla maiore .7. berenou de mediano .7. kon
cu de malogranato . qui distribuut omnia
mea . sic hic sepui uenerit . In primis . dono
7. concedo . atq' dimitto . canoice barchinisi .
ipsas domos integrit' .7. potent' q' fuerit co
dam per b'ardi . nigri . cu' ipis oris . sibi ad
herentib' . sicut cu' domib' que fuerit de
illa s'ra nre b'ria .7. ipm' campu' de mari q'
tenet adalbr' . in pigne . cu' ipis pecus .7. q'
fuerit s' de sup' in ipis . hostis . sicut cu' ipi
molario qd' tenet ibi ostiu' . de uico .7. cu' ipo
campo in q' e' p'iciu' molari .7. ipm' capu' de fi
geres que tenet ipignoz' . petrus de riuo si
co . concedo etia' . atq' dimitto . iamziar' cano
ice . ipm' unca' qua tenet ipign' berengu
rus de b'ulona . cu' ipa' tra' .7. ipa' unca' q'
tenet Arnall' sabat' cum tra' ubi plantata e'
in loco qui dr' moterols .7. duas fezas de tra'
ub' . p'iciu' . sicut un' publica . qua' la

bolano martin' .7. fr' ei' .7. tenet eas berenga
rus de b'ulona in pignoz' . Dimitto etia'
atq' concedo p'fate canoice . duos mansos
in riuo rubo . qd' recognosco me tene' .7. habi
p' canoica' . cu' omib' .7. p'iciu' . unu' in
bozagals .7. altum' que tenet ostiu' chias
ipignoz' . p'pe . canala . Dimitto etia' . riuo .
atq' solus p'fate canoice . ipos . v . mansos
in laozm' . qd' tenet b' . ipam' canoica' . cu' tra'
b' .7. p'iciu' . omia q' pignora . montis . in
data . si Arnall' de ulla . unca' . redome' no
h' .7. redomat' .7. om' ipse uire sine possidari
7. p' ei' .7. b'ardi barchin' canoice remaneant
ad q' h' .7. v . fe nouitas . Anno ab incarnatio
ne d'ni . m . c . lxxvi . s' . n' . berenga
ri de tugurus . q' h' testamentu' fec' . firmat'
7. subseptos testes . firmare rogauit . Ral
phundus . la . are . Decanus . s' .
s' . b'ardi de podio . s' . n' .
b'ardi . lauz' . s' . n' . b'ardi de
mediano . s' . n' . berengari' . s' . n' .
adalbr' hausti . s' . n' . ponci d' milg
to . s' . n' . b'ardi minist' . sig' . n' .
berengari de subradis . s' . n' .
ponci s'be . qui h' sepce suppositus latus in
luna . viii . die . anno p'fizo . C . g . G .

C. XIII

1166

domu' .7. ipoz' sua deder' canoice sachar
du' s'ra .7. tra' p'ce alodii . p'pe . mole .
D' fidelit' noticia' puenire uolum' . qd' no
ostiu' . domu' .7. ipoz' tra' nre gilla .
Damas do .7. canoice s' crucis eq' .7. l'lake .
cum filio nro nre Ricardo canoico .7. s'ra
to ab epo dno Kamudo una cu' conuentu
canoicoz' .7. ipam' parte alodii qd' in ostiu'
euent' exp'ano .7. marno iure .7. e' s'ra p'ra
ruu' barchense . p'pe . molendinos nros . Hoc
inqua' alodiu' tal' tenoz' . dam' . ut da' ipoz'
rino' tenent' .7. possident' . illud ipoz' s'ra
in Ricardo donec uixerit . Et si forte sup
stes in manu' fuit . p' . obitu' nrm' . libere
7. absolute remaneat ipm' alodiu' p'fate ca

284

Ami. in domib' hospitalis ihrlm' in domib'
perannu. Sic ab istis terminis concludunt' r
terminant' p'p'ure dom' sic n'm censu r sen-
satione dono r p'dico b'nardo ut habas et
tencas in utra tua secur' r potem'. Et si tu o
bieris anteq' b'rengari' nepos n'is habat ip
se p' re p'dictas domos r censu r senozatiua
in omni uita sua r p' obitu ex ub' ambob' p'
p'adice dom' cum censu r senozatiua ten-
tant' barchisi canonic' in diu' sine ulla inq's
uidone. S'q's h' f'ig'ur' sup'dicta in duplo
componat. r insup' maneat firmu'. Actu est
h' m' id' aplis Anno .xxiij. regni ledoyci
junioris. PETRVS SACRISTA. S'g'f'm
b'rengari de subradis. S' n' b'rengari
de mediano. S' m' poncu de malgrato.
O'g' RALPHVNDI PBR'. S' n' p'ari
de corron sc'ptoris q' h' sc'p't' die r anno
de sup'. C. q' s'f're p'ba dedit canonic' do-
mos suas ap' m'dencianu' r ozm' r p'ure.
H' xpi no'e Ego senofred' p'rsac' donator
sum d'no do r canonic' s' cruas. S'q' f'ulale
manifestu' e' cu' q' dono d'no do r ampliciter
canonic' domos meas r ozm' cum p'ure
q's habo in suburbio barch' iusta riuulu' uo-
catur' m'denciano terminant' aut as domos
a parte orientis in ozto judaico. Am' m'ina
r in domos riuulu' g'g'ba. Ab oca m'andic
to m'denciano. Actus u' terminant' in domos q'
fuer' de mansen. Quam' ista termin' ambi-
unt ut concludit' sic dono d'no do r sepede
te canonic' cu' guttas r cloacas r cu' om'ia q'
ad iudicatas domos p'inet' r de mo' iure r
de in dominiu' r potestate tamdicte chano-
nice ut faciant exinde chanonia que de
al'is munificenciis eidem chanonice faci-
unt. Ad si ego donator aut aliq's h'o u'riq'
legis contra hanc mea' donacione' uenerit
ad m'p'end'u' cur' ego uenero nul' p'su u'
hs ul' m' h' s'ponat' aut ego compona' tam-
dicte chanonice om'ia sup'sc'pte m'p'plum

r insup' hoc maneat tenui omi' t'p'e. Actu
e' h' .iiij. x. fe' martij anno .xv. regni s'up'p'i
regis S' m' senofred' sac' qui p' mul-
tam egri' tudine' qua' habo no' potui fir-
mare. h' p'uctis firmo. S' n' m'ent'
di p'ba. S' ioh'is p'ba. S' n' iohannes
arnalli. S' n' al'mi subd'chi.
qui h' sc'p'ti die r anno q' sup'.
C. q' canonica dedit g'g'mo donu'cu' r
Alodium suu' p'pe m'oludina de mari.
H' me d'ni Ego b'rengari' barch'is sedes q's
una cu' ozu' canonic' eiusde' sedis in sub-
d'nis. donator' sum' r g'g'mo donu'cu' ipso
q' tue g'g'ite u'riq' p'uenit. Sic eu' mani-
festu'. qual' donam' ub' alodiu' n're canoni-
ce q'd habim' m'ituro'io barch'is. iuxta molen-
dinos n'ros suos non longe amari. Adueni-
n're canonic' r n' collatione fidelu'. Ter-
minat' aut ab aquilone r curio in alodie
domici' m'ronis. Am' in ozis r amundi
nalli. atq' r amudi' g'g'ardi. r in l'ozce ma-
ris. Ab oca in ego de ipis m'oludinis. sine
in ozto r amudi' g'g'ardi. Quam' h'is r
m'us concludit'. sic dam' ub' q'd ibi habem'
h' m' r hac conuenencia. ut uos r p'ientes
u'ra. donetis n're canonic' r n' sine success'
sorib' n'ris p' unu' queq' annu' in festiuitate
re omi' sc'p't' p' sup'sc'pte alodie r p' ozis m'o-
lendino rehedificato. sextarios sept' frum'
ti. ad m'fura' barch'ise leg'itima'. Et n' hab-
atis licencia' m'bi ad amare' senozate' ut ha-
julu'. p' nos r successores n'ros. Et etiam
sit ub' licitu' uendere. comutare. ut aliena-
re. nisi ub' aut successorib' n'ris. Si u' neces-
sitas uendendi euenit ub' p' .xxx. dies q'
b' amoniti sum' a ub' si noluerim' emere
habeatis licencia' uendendi u'ris o'f'milib'
qui eode' m' adimpleant' n' sup'sc'pta om'ia.
Que om'ia sic sup'sc'pta sunt. dam' atq' m'idi-
m' n' b' cu' m'g'essib' r curib' suis r de omi'
fractu qui in p'f'ato alodie fuit. donetis ub'

Document publicat 1 (DP-1)

ACB, L. Ant. I, n. 400, f. 153 c-d

1 de gener de 975

Diplomatari de la Catedral de Barcelona, Volum I. 1995.

núm. d'ordre 112, pg. 311.

Llobet, anomenat Seniofred, ardiaca, permuta amb el bisbe Vives i l'església de Santa Creu i Santa Eulàlia els casals que té dins de Barcelona tocant el portal de Regomir, i la terra que té fora de la ciutat tocant així mateix el dit portal, i reb en canvi uns altres casals amb pati que són a prop de la seu.

L. Ant. I, n. 400, f. 153c-d

RÚBRICA: Carta de domibus que sunt iuxta portam de Regumir. - CAPLETRA: **I**, tipus C, acolorida amb vermell i perfilada amb verd, de set línies de llargària. REGEST: J. MAS, *N. hist.* 9, n. 55.

In nomine Domini. Ego Lobeto archidiaconus comutator sum tibi Uiuas, gratia Dei episcopus.

Diuina lex uel precepta sanctorum patrum specialiter edocet ut comutacio uel uinditio seu donatio qui per uim et metu extorta non fuerit, plenam in omnibus habeat firmitatem. Idcirco ego predictus Lobeto comuto tibi Uiuas episcopus ac tue matris ecclesie Sancte Crucis et Sancte Eulalie ipsos meos casales quod habeo infra muros ciuitatis Barchinona, iuxta portam que dicitur Regumir, et ipsa mea terra quod habeo foris eiusdem porte; in propter ipsos tuos casales cum eorumdem curtilio qui est penes domum Sancte Crucis et Sancte Eulalie et prope domum de filiis condam Bonushomo. Qui affrontant ipsos meos casales qui iam supra dicti sunt, cum eorumdem curtilios et unus ex is: de parte circi, in mansione de Richidus, uel in uia; et de aquilonis, in casales de Oliba condam;

de meridie, in ipso muro; de occiduo, in uia qui graditur per ipsam portam. Et ipse alius affrontat: de circi, in casales de Eldefredo et Crexenxio; et de aquilonis et de meridie, in ipso muro; de occiduo, in uia. Et ipsa terra affrontat: de circi, in uia; de aquilonis, in terra de condam Gontardo; de meridie, in littore maris; de occiduo, in uia. Quantum istas totas affrontationes includunt sic comuto tibi atque predictae ecclesie ipsos casales cum eorumdem curtilios et terra ab integre, et iure uestro trado ad perabendi, uindenci, donandi, comutandi uel faciendi exinde quod uolueritis, liberam in Dei habeatis potestatem, cum exios et |^d regressios eorum a proprio. Quod si ego comutator aut ullus homo qui contra hanc comutacione pro inrumpendum uenerit, non hoc ualeat uindicare, sed componat ipsos casales et terra in duplo cum omni sua inmelioratione; et in antea ista comutacio firma uel stabile permaneat omni tempore.

Facta comutatio die kalendas ianuarii, anno XXI regnante Leutario rege.

S+ Seniofredus archidiaconus. *P TEOFREDVS LEVITA *. Petrasius presbitero Ø.

S+ Erogius presbiter, quodnomento Marco, qui hec scripsi et SSS die et anno quod supra.

Document publicat 2 (DP-2)

ACB. Pergamí 1 - 1 - 2380

8 de agost de 987

Diplomatari de la Catedral de Barcelona, Volum I. 1995.

núm. d'ordre 171, pg. 376.

Pere, fill de Maur, i la seva muller Auria venen a Ol-lofred uns casals que tenen dins la ciutat de Barcelona, al lloc anomenat Alezinos, per dos mancusos d'or.

Perg. 1 - 1 - 2380

Original. Pergamí, 105 × 360 mm. Escripura molt ben cal·ligrafiada.

NOTES I SIGN. ANT. AL VERSO: Infra muros - Núms. 2380 - Diversorum A, 2380.

CRONOLOGIA: *Vegeu les pàgs. 147-148 de la nostra* Introducció.

In nomine Domini. Ego Petrus, filium condam Maurus, et uxori mee Auria, nos simul in unum, uinditores sumus tibi Ollofredus^a, emptore.

Per hac scriptura uinditionis nostre uindimus tibi casales nostros, qui nobis adue²nerunt per nostra comparatione et per decimum uel et per quacumque uoce; que sunt ipsos casales intus in Barchinona ciuitate, in locum uocitatum Alazinos. Que affrontant prefatos casales: de parte circi, in casaliis qui fuerunt ³ de condam Orucii, filium condam Uassalli de Terratia; de aquilonis, in curte et ortulo de n^ols uinditores, et in casa et casaliis de quadam femina nomine Eri-no; de meridie, in ortulo de nos uinditores seu in orto de te empto⁴re; de occi-duo, in uia eiusdem ciuitatis uel in exio communis et in casaliis que fuerunt de Recosindo^b fratrique suo Sisoaldo clerico, qui olim uocati fuerunt ipsos infantes, seu in casaliis que fuerunt de condam Desiderio atque in casaliis ⁵ de Richa-rio. Quantum istas totidem affrontationes includunt sic uindimus tibi ipsos casa-les ab integre, cum lapides et omnia que infra sunt, cum eorum guttis et stillici-niis, propter pretium mancusos II de auro cocto et mundo, quod tu ⁶ emptor nobis dedisti et nos uinditores ad presens manibus nostris accepimus; est mani-festum. Quem uero predicta omnia que nos tibi uindimus, de nostro iure in tuo tradimus dominio et potestate, vt quicquid exinde agere uel face⁷re uolueris plenissimam in omnibus licentiam habeas, simul cum exiis et regressiis earum, ad tuum plenissimum proprium, et nullam uocem ibidem ad opus nostrum non

reseruamus. Et si nos uinditores aut ullusque homo qui contra ⁸ hac uinditione uenerit pro inrumpendum, non hoc ualeat uendicare, sed componat aut componamus tibi prescripta omnia in duplo cum omnem suam inmeliorationem; et in antea ista uinditio firma permaneat omnique tempore.

⁹ Facta uinditione VI idus augusti, anno I regnante Ugone filium, nomine Rotbertum, regem in Frantia.

* S+m Ø Petrus Ø *. S+m Auria femina, nos pariter qui ista uinditione feci-mus ¹⁰ et firmare rogauimus.

S+m Galindo. S+m Guillemundo. S+m Ennegoni. ¹¹ * S+m Petrus sacer Ø. Stefanus Ø. Landricus sacer Ø *.

¹² * ✠ Bonushomo leuita * scripsi et cum rasura in uerso quarto ubi dicit: «de Recosindo fratrique Sisoaldo clerico», sub die et an[n]o praefixo.

^aOllofredus] la r és escrita sobre una e. ^bRecosindo] segueix un espai en blanc, ras-cat, equivalent a quatre lletres.

Document publicat 3 (DP-3)

ACB. Pergamí 1 - 1 - 308

23 de gener de 989

Diplomatari de la Catedral de Barcelona, Volum I. 1995.

núm. d'ordre 182, pg. 389.

Esteve ven a Orúcia Deo dicata un casal que té fora de les muralles, al burg de Barcelona, davant d'una de les portes d'entrada a la ciutat, per deu sous. Esteve tenia el casal per herència de son germà Moció, que havia mort en el setge de Barcelona de l'any 985.

Perg. 1 - 1 - 308

Original. Pergamí, 110 × 170 mm.

NOTES I SIGN. ANT. AL VERSO: In burgo Barchinona - Núm. 308 - Pro originale: presa de Barcelona - N^e 9 - Diversorum A, 308.

In nomine Domini. Ego Stephano uinditor sum tibi Orucia femina, emptrice.

Per ac scriptura uindicionis mee uindo²que tibi aliquid de casalem meum proprium, quod abeo foris muros ciuitatis Barchinona, in ipso burgo, ante portam³ ciuitatis Barchinona. Aduenit mihi per uoce fratri meo nomine Mocione, qui interiit in Barchinona ciuita⁴te quando fuit depopulata a sarracenis, in mense iulii, anno XXXII regnante Leotharii regi. ⁵ Afrontat: de circi, in casale de te Orucia Deo dicata, emptrice; de aquilonis, in casa de Mar⁶cucio, abet cubitos II legitimos; de meridie, in casales de me uinditore; de occiduo, in exio ⁷ communo qui pergit propre ipso muro, usque ad portam de Rugomiro, abet cubitos II legit⁸mos. Quantum in istas quatuor afrontaciones includunt uel ipsi cubitos resonant per amplitudine ⁹ sic uindo tibi ab integrum, cum exio et regressio suo, in precio solidos X, quod tu emptrice precio mihi dedisti ¹⁰ et ego de te accepi, et nichil exinde rema<n>sit; est manifestum. Quem uero predicto aliquid casale ¹¹ que tibi uindo, id est, in amplitudine cubitos II legitimos, et in longitudine, de ipsa gutta de casa ¹² de Marcucio usque in ipsa strada comuna qui pergit propre ipso muro de Barchinona civita<te> ad ¹³ portam Regumiro, de meo iuro in tuo trado dominio a potestatem, ab omnem integritatem, faciendi omnia ¹⁴ quecumque uolueris a proprio. Quod si ego uinditor aut ullusque homo qui contra hanc uindicione ad in¹⁵rumpendum uenerit, non hoc ualeat uindicare, sed componam aut componat que tibi uindo in duplo cum ¹⁶ omnem suam inmelioracione; et anc uindicio firma permaneat omnique tempore.

Facta uindicione X kalendas februarii, ¹⁷ anno II regnante Ugo Magnus rex francorum.

S+gnum Steuano, qui anc uindicione feci ¹⁸ et firmauit et firmare rogauit.

S+gnum Sabbato. * S+ Ennego SSS. ¹⁹ S+ Isarnus presbiter Ø *.

²⁰ P Elias presbiter scripsit et Ø die et anno quod supra.

Document publicat 4 (DP-4)

ACB. L. Ant. I, n. 367, f. 142 a-b

3 abril de 994

Diplomatari de la Catedral de Barcelona, Volum I. 1995.

núm. d'ordre 250, pg. 473.

Marcús permuta amb el bisbe Vives, de Barcelona, uns casals que tenia dins la muralla de la ciutat de Barcelona, al lloc anomenat Allezinos, i rep en canvi uns altres casals, propietat de la seu, que són dins la muralla, prop de la basílica dels Sants Just i Pastor.

L. Ant. I, n. 367, f. 142a-b

RÚBRICA: *Carta quod Marcucius comutauit Canonice casales infra muros Barchinone, apud Alexinos.*

NOTES MARGINALS: Ann.Dni. 994, *al marge ext. del f. 142r, al costat de la data.* - CAPLETRA I, tipus G, *acolorida i perfilada amb blau, de cinc línies de llargària.*

REGEST: J. MAS, *N. Hist.* 9, n. 135.

In nomine Domini. Ego Marcutio comutator sum tibi domno Uiuano episcopo.

Manifestum est enim quia comuto uobis casales meos propios, qui mihi aduenerunt per meos parentes ac consanguineos seu et per quacumque uoce. Qui sunt ipsos casales infra muros de Barchinona ciuitate, in locum opinatum Alezinos; que affrontant: de parte aquilonis, in casalibus qui fuerunt de Sisoal di condam; de meridie, in casa et curte de Iocefredo presbitero; de occiduo, in casales de Mauro; de circi, in casales de Regiato. Quantum istas affrontationes includunt sic comuto uobis ipsos casales cum eorum guttis atque stilliciniis et cum uniuersa eorum pertinencia, totum ab integre. Et accepi ego in mea comutatione, uestra ex parte, assenciente tamen cuncto uestre sedis clero, in mea comutatione, alios casales uestra ex sede, que sunt infra menia urbis predicta, prope baselica Sanctorum Iusti et Pastoris, mihi placabiles; est manifestum. Quem uero predictos ^b casales que ego uobis comuto simul cum eorum guttis atque stilliciniis ac uniuersa eorum pertinencia, de meo iure in uestro trado dominio et potestate simul cum exios et regressios earum, ad uestrum plenissimum proprium; vt quicquid exinde agere uel facere uolueritis, potissimam in omnibus licenciam habeatis et perfruatis, quemadmodum et de aliis munificenciis sedis uestre pertinentibus. Et si ego comutator aut alicuius homo humaneque conditione uiuentis qui contra hac comutatione uenerit ad inrumpendum, non hoc

ualeat uendicare, sed componat aut componam uobis uestreque sedis Barchinonis predictos casales in quadruplum, prout sancti patres sanxerunt; et in antea ista comutacio suam in postmodum habeat in omnibus firmitatem.

Facta comutatione III nonas aprilis, anno VII regnante Ugone rege, qui dux fuerat pridem.

S+ Marcucius SSS, qui ista comutatione feci et firmare rogauit.

S+m Andrias. S+m Nauio. S+m Gobertus. S+m Francus. Ø Petrus Ø.

S+n (*sic*). S+ Lobetus SSS.

✠ Bonushomo leuita scripsi et Ø die et anno prefixo.

Document publicat 5 (DP-5)

ACB. Pergamí 1-4-38

24 de maig de 1015

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Barcelona, 2006

núm. d'ordre 237.

24 maig 1015

Asperina, doina, ven a Llobetó de Castell Queralt (Lobatone de Castru Cheralto) unes cases, situades dins els murs de la ciutat de Barcelona, al costat del castell Regomir, que té per compra, pel preu de 2 unces d'or.

ACB, perg. 1-4-38

Original. Pergamí, 175 x 267 mm. Al dors: "1015" (Mas).

In nomine Domini. Ego Asperina femina vinditrix sum tibi Lobatone de Castru Cheralto, emptore. Per hac scriptura vindicionis mee vindo tibi /² casas cum curte et quoquina, cum solos et superpositos, cum foveas, cum parietes, guttas et stillicinios et ostios, cum limites et tegulas, cum necessaria, /³ cum petras et ianuas et omnia eius pertinencia, totum ab integre. Qui mihi advenit ea omnia per mea comparacione vel et per quacumque voces. Est denique ea /⁴ omnia prefixa infra mur[os] [c]ivitatis barchinonense, iusta castru Rugumir vel in eius termine. Que afrontat de parte circi in ipsa terra erema de /⁵ Sigovino, de aquilonis in ipso exio vel et in clauso de Guitardo Greco, de meridie in ferragenale de Suniefredo de Luciano et in ipsa mura de pre- /⁶fixa civitate, de occiduo in ipsa via publica qui inde transit. Quantum istas afrontaciones includunt, sic vindo tibi: iam dicto domo cum /⁷ omnia sua pertinencia ab integre, inaderato et difinito precio uncias duas de auro cocto et mundo, a penso legitime pensatos, iaaris aut /⁸ amuris. Quod tu emptor precium exinde mihi dedisti et ego venditrice¹ ad presens manibus meis integriter accepi. Est manifestum. Quem vero /⁹ predicta omnia, que tibi vindo, de meo iure in tuo contrado ac transfundo dominio et potestate ab omni integritate, ut quicquid exinde /¹⁰ facere vel iudicare volueris, liberam in Dei nomine habeas plenam potestatem habendi, tenendi, vindendi, donandi, comutandi, /¹¹ agendi et possidendi et facias exinde prout cuicumque volueris, ad tuum plenissimum proprium, simul cum exiis et regressis earum. Quod si ego /¹² vinditrix aut aliquis homo utrisque sexus qui contra hac vindicione venerit pro inrumpendum, non hoc valeat vindicare, sed componat /¹³ aut componam tibi iam dicta omnia in duplo cum omnem suam imelioracione. Et in antea ista vindicione firma permaneat omnique tempore. /¹⁴

Facta vindicione VIII kalendas iunii, anno XVIII regnante Roberto rege.

S+m Asperina femina, qui ista vindicione cum bono /¹⁵ animo feci et prompta v[o]luntate firmavi et testes firmare rogavi.

S+m Gudielmus, teste et firmator. /¹⁶ S+m Gelmirus, qui e<s>t teste. S+m Lobaton, filium Gelmir prefixo. /¹⁷

Argemirus sacer, exarator et sss sub die et anno prefixo.

Document publicat 6 (DP-6)

ACB. L. A. I, n. 339, f. 132 d - 133 a

24 febrer de 1016

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Barcelona, 2006

núm. d'ordre 246.

24 febrer 1016

Bonhom, prevere, permuta amb el bisbe Deodat i amb la Santa Creu i Santa Eulàlia unes cases pròpies amb pou, que té per compra, siutades a la ciutat de Barcelona, prop de la porta de Regomir, a canvi de cases i arbres, situats prop dels Arcs Antics.

ACB, LA.I, n.339, f.132 d - 133 a

Rúbrica: "Carta de domibus in Regumir quas Bonushomo presbiter comutavit Canonicè". Inter columnas verso: "n. 339" (Caresmar). Interior recto: "Anno Domini 1016" (siglo XVII). Caplletra "I" ornamentada, tipus I: 10 línies.

REGESTA: MAS, *Notes*, vol. IX, p. 156, n. 350.

BIBLIOGRAFIA: Ed. PUIG, *Episcopologio*, ap. XXXIII, p. 374-375.

In nomine Domini. Ego Bonushomo presbiter comutator sum /^a domum Sancte Crucis Sancteque Eulalie vel Domnusedit, gratia Dei eiusdem Sedis episcopus, seu ad ipsos canonicos atque ibidem servientibus, kasas meas proprias cum illarum solis et superpositis, cum puteo et foveas, osteos et universa earum pertientia vel edificia, cum eorum guttis et stilliciniis. Qui mihi advenit per mea comperatione. Que affrontat hec omnia prefixa, que est posita in burgo civitatis Barchinone in apenditione Porte Regomiro, de parte circi in exio comunis, de aquilonis in ortulo de Goltredo piscatore, de meridie in ferragenale de Imolo femina filiisque suis, de occiduo in strata publica. Quantum istas affrontaciones includunt, sic comuto vobis: prefixa omnia, totum ab integre, simul cum exiis et regressiis earum, propter alias vestras kasas cum ortulo et arboribus ac puteos, que sunt prope ipsos Archos Antiquos, iusta casas qui fuerunt de quondam Guillarani presbiteri, et casas et orto de Sinderedo presbitero. Unde ego unciam auri cogti vobis addidi, quod vos expendistis in percaminis et notarium qui decretalia pontificum scripsit. Hec omnia mihi satis placibile. Est manifestum. Quem vero prefixa omnia, que ego vobis comuto, de meo iure in iure prelibata sede ea trado ac transfundo, ut servientes ipsius sede exinde agant et faciant secundum quod consueti sunt agere et iudicare de aliis munificentis sede prelibata pertinetibus. Et qui contra hac comutacione venerit ad inrumpendum humane viventis persone utriusque sexus, non hoc valeat vendicare, sed componam vel componant prefixa omnia ad sede prelibata in quadruplum, prout Sancti Patres sanxerunt. Et in antea ista comutacio firma permaneat omnique tempore.

Facta comutacione VI kalendas marcii, anno XX regnante Roberto rege, filium condam Hugoni.

S+ Bonushomo presbiter, qui ista comutacione feci et firmare rogavi.

S+ Ermengaudus sss. S+ Companus levita sss. S+ Atus levita sss.

Bonushomo levita, exarator, et sss cum condempnati\ a/s.

Document publicat 7 (DP-7) 1

ACB. Pergamí 1-1-2331

L.A.I, n° 448, f. 170 c-d-171 a.

29 d'agost de 1022

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Barcelona, 2006
núm. d'ordre 356.

29 agost 1022

Berenguer [Ramon I], comte [de Barcelona], i la seva muller Sança venen a Ramon, fill del difunt Guifré, per una part, un alou, consistent en terres, vinyes i cases, situat al comtat de Barcelona, als peus de Montjuïc, que tenen a causa de l'adulteri comés pel jueu Isaac, fill de Gento, jueu, amb una cristiana, i, per una altra, unes cases amb torres, situades a la ciutat de Barcelona, prop del castell Regomir, que Berenguer tenia pels seus pares i Sança per donació del seu marit i per delme conjugal, pel preu de 300 sous d'argent cacimi, això és en una bona espasa i un escut, i de 6 cafissos d'ordi, els quals eren deguts pels venedors a la Canònica [de Barcelona].

ACB, perg. 1-1-2331

Original. Pergamí, 162 x 372 mm. Al dors: "Montem iudaicum" (s.X III-XIV), "Num... 2331" (s.XVII) i "Lib. I Antiquit. N. 448" i "Diversorum A. 2331" (Mas).

L.A.I, n.448, f.170 c-d - 171 a.

Rúbrica: "Carta que Berengarius comes et uxor eius Sancia vendiderunt R. Guifredi alodium, vineas, domos, curtes ad radicem Montis iudaici et apud re." Exterior verso: "n.448" (Caresmar); inter columnas verso: "Anno Domini 1023" (s.XVIII).

REGESTA: MAS, *Notes*, vol. IX, p. 191-192, n. 417.

BIBLIOGRAFIA: Ed. MARCA, *Marca hispanica*, d. CXCVII, c. 1038, edició parcial.

In Christi nomine. Ego Berengarius, gratia Dei marchio comes, una cum coniuge mea Santia^a comitissa, venditores sumus tibi Raimundo, filio qui fuisti Gifredi, emptori. Per hanc scripturam venditionis ¹ nostre vendimus vobis alode nostrum proprium^b, terras et vineas, domos cum curte. Quod habemus in comitato barchinonensi, ad radicem Montis iudaici. Advenit nobis per principalem vocem sive per aliquas quascumque voces. ² Accidit etiam uni hebreorum, cui nomen Isaac^c, filio Gento hebrei, ad adulterium exercere cum quadam christiana, habente viro superstito, pro quo advenit nobis. Et iterum vendimus tibi domos cum turribus, quas habemus in civitate ³ Barchinona, que sunt prope castrum Regumirum. Advenerunt mihi Berengario per vocem parentorum meorum sive per alias ullasque voces, et mihi Santie^d per largitionem^e viri mei prefati et per decimum sive per aliasque voces. Affrontat¹ ⁴ quippe supra scriptum alode de parte circii in torrente qui discurrit de fonte Ocuca, de aquilonis in regario qui per imbrem ducit aquas, de meridie in terra et vinea Benevenisti hebrei, de oc-⁵ciduo² in ipso cingulo qui est in Monte iudaico sive in ipso exio comuni vel in terra et vinea Segfredi. Et supra dicte domus, que sunt in civitate Barchinona, cum turribus et murum afrontat de parte circii ⁶ in exio comuni sive

Document publicat 7 (DP-7) 2

ACB. Pergamí 1-1-2331

L.A.I, nº 448, f. 170 c-d-171 a.

29 d'agost de 1022

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Barcelona, 2006
núm. d'ordre 356.

in mansionibus Geriberti Adalberti, de orientis in ipsius muro sive in via trans civitatem, de meridie similiter sive in turribus ubi Lopardus habitat, de occiduo in exio comuni sive ^{/8} in curte ubi prefatus Lopardus habitat sive in ipsos casales de Emo femina. Quantum supra scripte affrontationes includunt, sic vendimus tibi: supra scriptum alode, terras scilicet atque vineas, domos cum curte ^{/9} et domos prefatas cum turri et murum, et de nostro iure in tuum tradimus dominium et potestatem, cum exiis et regressiis earum, ad tuum plenissimum proprium, propter precium CCC solidos de argento optimo cacimi in rem valentem, ^{/10} id est, ensem unum optimum et unum acceptorem, et propter precium kaficios^f VI de ordeo, quos nos debebamus ad ipsam Cannonicam. Licitum etiam sit tibi ex prefatis omnibus rebus, quas tibi vendimus, facere quodcumque volueris. ^{/11} Quod si nos venditores aut aliquis homo utriusque sexus contra hanc venditionem venerimus aut venerit ad inrumpendum, non hoc valeamus aut valeat vindicare, sed componamus aut componat ^{/12} tibi supra scripta omnia in triplum. Et insuper hec venditio firma permaneat omnique tempore.

Actum est hoc IIII kalendas septembris, anno XXVII regni Roberti regis. ^{/13}

+ Berengarius comes, + Santie^g, gratiae Dei comitisse, nos qui hanc venditionem fecimus et firmare rogavimus.

S+ Raiamballus. ^{/14} S+ Aianricus. S+ Gilelmus de Castro Vetulo. S+ Gitardus Odolardus. S+ Seniofredus Flavius. ^{/15}

S+ Poncii, cognomento Bonifilii, clerici et iudicis, qui hec scripsi et sss die et anno quo supra sss.

Document publicat 8 (DP-8) 1

ACB. Pergamí 1-4-99

L.A.I, n° 380, f. 146d-147b

1 de novembre de 1032

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Barcelona, 2006
núm. d'ordre 487.

1 novembre 1032

Guadall, bisbe de Barcelona, dona a Eldesind torres i murs amb la terra que els connecta, situats a la muralla de la ciutat de Barcelona, vers la plaça meridional, al lloc que anomenen Alaizinos, que es troba entre el castell Regomir i la torre Ventosa, a canvi de reconstruir les torres i els murs i de pagar anualment a la Seu barcelonina una lliura de cera. La donació s'extingirà a la tercera o quarta generació d'Eldesind, moment en què tot el que aquest ha rebut revertirà a l'Església, a qui pertany.

ACB, perg. 1-4-99

Original. Pergamí, 149 x 483 mm. Al dors: "carta de Regumiro CCC XLI" (s.X III-XIV) i "1032" (ms. Mas).

ACB, L.A.I, n.380, f. 146 d – 147 b

Rúbrica: "Carta quod Canonica dedit Eldesindo turres et muros apud Alarzinus inter Castrum Regumir et Turrem Ventosam". Inter columnas verso: "n. 380" (Caresmar). Caplletra "I" ornamentada, tipus C: 15 línies.

REGESTA: MAS, *Notes*, vol. IX, p. 216-217, n. 467.

BIBLIOGRAFIA: Ed.

- FREUDENHAMMER, *Griechische*, p. 82-83.

- PUIG, *Episcopologio*, ap. XL, p. 381-382.

In nomine Domini. Ego Guadallus, gratia Dei aepiscopus^a sancte sedis barchinonensis, una cum caterva canonicorum meorum donatores summus tibi Eldesindo. Certum quidem et manifestum extat omnibus qualiter necessitas oportuna nobis exigit construere muros /² civitatis Barchinone eorumque turres munire. Quamobrem donamus tibi fideli nostro suprascripto Eldesindo turres et muros cum aliquid de terra qui se connectit cum ipsos muros vel turres. Quae^b est hec omnia in moeniarum ordine eiusdem civitatis Barchinone, /³ ad meridianam plagam, in locum quae^c dicunt Alaizinos, qui est inter ipsum castrum Regumirum et ipsa torre Ventuosa. Advenit nobis prefata omnia per vocem predictae matris nostrae Aecclesie^d vel per ullasque voces. Quae affrontat iam dicta omnia de parte circi in terra /⁴ de condam Eimo femina vel de Sancti Petri et habet dextros VII et cubitos II, de aquilonis in muros eiusdem civitatis forinsecus et habet dextros VII et cubitos II, de meridie similiter et habet dextros VII et medium, de occiduo in terra de condam iam dicta Eimo femina et habet /⁵ dextros VII et medium, hos dextros sunt a dextro maiore. Quantum iste affrontationes includunt et isti dextri ambiunt, sic donamus tibi vel posteritas tua usque in tertiam vel quartam generationem: ea omnia prelibata ab integre, cum exiis et regressiis earum, /⁶ ad tuum plenissimum proprium et posteritati tue suprascripte. Et de nostro iure in tuo tradimus dominio et potestate, ut facias vel faciant

Document publicat 8 (DP-8) 2

ACB. Pergamí 1-4-99

L.A.I, nº 380, f. 146d-147b

1 de novembre de 1032

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Barcelona, 2006
núm. d'ordre 487.

exinde quod volueris vel voluerint vindendi, donandi seu comutandi, salvo tamen negotio nostre matris Aecclesie^e prelibate, /⁷ in eo modo et ordine: ut dari facias per unumquemque annum Domino Deo et prelibate \Sedis/ libram unam cere tu et posteritas tua; et post obitum predictae posteritati tuę^f revertantur prefata omnia bene condirecta in iure matris nostrę Ecclesie^g iamdicte sine ulla inquietudine. /⁸ Hec omnia tibi contradimus, ut ipsas turre et muros bene eos construas vel hedifices. Quod si nos donatores aut aliquis homo utriusque sexus contra hanc donatione venerit pro inrumpendum, non hoc valeat vindicare, set componat aut componamus tibi pre- /⁹ notata omnia in duplum cum omnem suam imeliorationem. Et in antea ista donatio firma permaneat omnique tempore.

Actum est hoc kalendas november, anno II regni Henrici regis.

+ Wadaldus^h, ac si indignus, gratia Dei episcopus, sss. /¹⁰ *S+Remundus levita*. *S+ Bonifilius levita*. *Iohannes levita*. *+ Sigefredus levita*. /¹¹ *S+ Dalmaciusⁱ levita*. S+ Remundi clerici. *Gocefredus presbiter*. /¹² *S+ Bonutius^j presbiter*.

/¹³ S+m Bellihominis, cognomento Geraldus, levite, exarator, cum litteris super positas in linea VII ubi dicet "Sedis", et sss sub die et anno prefixo.

Document publicat 9 (DP-9)

ACB. Pergamí 1 - 4 -168

28 de maig de 1052

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Barcelona, 2006

núm. d'ordre 803.

28 maig 1052

Gombau Joan i el seu germà Berenguer venen a Seguí Bel·lit i a la seva dona Bonadona una casa amb pou, situat sota els murs de la ciutat de Barcelona, al Castell de Regomir, que tenen pels seus pares, pel preu de 3 onces d'or.

ACB, perg. 1-4-168

Original. Pergamí 94 x 308 mm. Al dors: "Regumir" (s.X I), "Nil pro capitulo" (s.X VII).

In nomine Domini. Ego Gondeballo Iohannes et fratri meo Beronger venditores sumus tibi Seguino Bellito et uxori tue Bonadonna, emptores. Per hanc scripturam vendicionis nostre vendimus vobis casa cum curte et puteo, solos et superpositos, parietes, guttas et stillicinios et hostios et ianuas cum limites et foveas et cloacas. Et ³ est hec omnia infra muros civitatis Barchinona, prope castrum Regumir. Advenit nobis per voce genitorum nostrorum sive per omnesque voces. Afrontat hec omnia de parte ⁴ circi in casa et curte de Gondeballo et de Guadallo Aurucii, de aquilonis et de meridie in via et in exio comune, de occiduo in ortale de Ermengaudus Auru-⁵cii. Quantum istas afrontaciones includunt, sic vendimus vobis: iam dicta \casa cum eius omnia apertinencia, / ab integre, propter precium uncias III de auro chocto monete heneas legitime⁶ pensatas. Quod vos emptores precium nobis dedistis et nos venditores manibus nostris recepimus integriter. Est manifestum. Quem vero predicta omnia, que vobis vendimus, ⁷ de nostro iure in vestro tradimus dominium et potestatem, ab omni integritatem, ut quiquid exinde facere vel iudicare volueritis, liberam in Dei nomine abeatis plenam potestatem, ⁸ cum exios vel regressios earum, a vestrum plenissimum proprium. Quod si nos venditores aut ullusque omo utriusque sexus qui contra ista vendicionem ad inrumpendum vene-⁹rit, non hoc valeat vindicare, sed componat aut nos componamus vobis iam dicta omnia in duplo cum omnem suam imelioracione. Et in antea ista vendicio firma¹⁰ permaneat omnique tempore.

Facta vendicione V kalendas iunii, anno XXI regni Henrici regis.

S+Gondeballo, s+Berenger, nos qui ista vendicio-¹¹ne fecimus et firmamus et firmare rogavimus.

S+Guilelmus Gondeballus. ¹² S+Sisuallus Aurucii. *S+Bernardus*. ¹³

S+Geribertus presbiter, qui hec scripsi cum litteras superpositas in linea V, et sss die et anno quod supra.

Document publicat 10 (DP-10)

ACB. Pergamí 1-2-1500

30 de novembre 1058

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Barcelona, 2006
núm. d'ordre 976.

30 novembre 1058

Ramon, levita, defineix a favor de Miró i Pere, germans seus, dues parts de l'alou situat al territori de Barcelona, a Provençana, al lloc d'Espodola. També els defineix les dues terceres parts de les cases situades a Barcelona sota el castell de Regomir.

ACB, perg. 1-2-1500

Original. Pergamí, 183 x 367 mm. Al dors: "Num... 885" (S.XVII), "Mitja escala, armari 3, n. 1500" (Caresmar), "1058" (F-B). Caplletra "I": 24 mm.

In nomine Domini. Ego Remundus levita evacuator et definitor sum vobis Mironi atque Petro, fratribus meis. Manifestum est enim quod evacuo atque defino vobis ¹ ipsas duas partes illius alodii quod est in territorio barchinonensis, in Provinciana, in locho qui vocatur Espodola, quod est supra ipsam stratam qua pergitur per Cutinas ² ad Sanctam Eulaliam de Provinciana. Insuper etiam evacuo atque definio vobis ipsas domos nostras que sunt in Barchinona, subtus chastro de Regumir, excepta ³ ipsa tertia parte quam retineo ad meum opus de predictis domibus. Sicut superius scriptum est, vobis hoc evacuo atque definio, ut abinceps securi exinde nullam ⁴ ex hoc pertimescatis calumniam. Si vero ego evacuator aut utriusque sexus homo disrumpere hoc voluero aut voluerit, nil valeat, set compo-⁵nam aut componat vobis XX uncias auri in vinculum. Et postmodum hoc maneat firmum perhenniter.

Actum est hoc II kalendas decembris, anno ⁶ XXVIII regni Henrici regis.

S+ Reimundi levite, qui hanc evacuationem et definicionem fieri iussi et testes firmare rogavi. ⁷

S+num Amalricus presbiter. *S+ Reimundus subdiaconus*. *S+ Ermegaudus.

⁸ S+ Poncii levite, qui hoc scripsit die et anno quod supra.

Document publicat 11 (DP-11) 1

ACB. Pergamí 1 - 2 - 99

4 de juliol de 1075

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Barcelona, 2006
núm. d'ordre 1280.

4 juliol 1075

Bernat Ramon, Ramon Bernat, canonge de la seu de Barcelona, Arnau Pere, el seu nebot, Ermessenda, la muller d'aquest, i Pere Ricard donen a Déu i a l'església de Sant Miquel de Barcelona la primícia d'un honor, situat a Barcelona, entre el Besòs i el Llobregat, el delme d'un hort, situat a Barcelona, i el castell del Regomir d'aquesta ciutat.

ACB, perg. 1-2-99

Còpia, 18 desembre 1374. Pergamí, 287 x 332 mm. Al dors: "Translats autenticos de les cartes del rector de Sant Miquel" i "Originale istius instrumenti est in posse rectoris Sancti Michaelis" (s.XIV), "4" (s.XVII), "Mitja Escala, Armari 1, n.99" (Caresmar), "Diversorum B. 99" (Mas) i "1076" (F-B). Caplletra "H" que ocupa 2 ratlles.

Hoc est translatum fideliter sumptum a quodam publico instrumento cuius tenor talis est.

Hec est donacio quam fecit Bernardus Raymundi et Raymundus ² Bernardi, barchinonensis sedis canonicus, et Arnaldus Petri, nepos meus, cum uxore sua Ermesende et Petrus Ricardi. Ob peccatorum veniam premerendam ³ et celestis patrie gaudia consequenda et pro anima fratris mei Gaucerandi et parentum meorum, dono Domino Deo et ecclesie Sancti Michaelis ⁴ barchinonensis totam primiciam de nostro honore, que nos habemus in Barchinona, de Besossibus usque ad fluum Lubrigati; et damus totam decimam de orto ⁵ nostro ceto, qui est araditibus de turribus nostris usque ad mare et sic parrochia Sancti Michaelis usque ad portam de Regomir; et totum castellum ⁶ de Regomir. Hanc donationem facimus nos predicti in presencia Poncii Ermemir, sacricustos Sancte Crucis Sancteque Eulalie, et Guilelmo ⁷ Bernardi, capitis scole, et Arnal Mir et Bernardi Rubei et Raymundi, subcapellani Sancti Michaelis.

Quod est actum IIII nonas iulii, anno XVI regni ⁸ Filipi regis.

Et habet preterea ecclesia Sancti Michaelis in manso Stephani d. Alfou, qui est alodium Sancti Petri Puellarum et ospitale ad ⁹ ipsum Clotum, decimam et primiciam et salsparisum et sepulturam; et in manso Guilelmi de Tossa, idem; et in manso Guilelmi Dionisii, qui ¹⁰ est alodium Sancte Marie de Stagno, idem; et in manso de Solario in Proenzals¹, qui est alodium Canonice, idem; similiter hec ecclesia Sancti ¹¹ Michaelis in campo Darriassa, qui est in Prato de Proenzals, unam muyadam; et altare Sancti Stephani, qui est sede barchinonense, unam muyadam; ¹² et canonica barchinonensis, duas muyadas; et in toto isto campo hec ecclesia Sancti Michaelis, primiciam.

S+num Petri prebiteri, ¹³ qui hec scripsit die et anno quod supra.

¹⁴ Ego Guilelmus de Fontibus, presbiter, officialis reverendi domini barchinonensis episcopi, huic translato cum suo originali comprobato auctoritatem meam interpono pariter et decretum vel ab omnibus fides plenior habeatur, manu propria subscribendo.

Document publicat 11 (DP-11) 2

ACB. Pergamí 1 - 2 - 99

4 de juliol de 1075

Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Barcelona, 2006
núm. d'ordre 1280.

^{/15} Sig+num Guilelmi de Sancto Ilario, auctoritate regia notarii publici ^{/16}
barchinonensis, testis. Sig+num Bartholomei Arlovini, auctoritate regia notarii, testis.

^{/17} Sig+num Iohannis Eximini, auctoritate regia notarii publici barchinonensis, qui
hoc translatum ab originali suo fideliter sumptum et cum eodem de ^{/18} verbo ad verbum
legitime comprobatum, non viciatum nec in aliqua sua parte suspectum, auctorizatumque
per dictum venerabilem officialem, ut supra ^{/19} patet, scribi fecit et clausit die XVIII^a
mensis decembris, anno a Nativitate Domini M^oCCC^oLXX^o quarto.

Document publicat 12 (DP-12) 1

ADB, ME; tít.VI, núm. 3, Campillo, f. 27

16 de abril de 1196

Diplomatari, 5. Mensa Episcopalis (878-1299). 1994.

núm. d'ordre 48. pg. 78.

1196, abril, 16

Berenguer de Barcelona reconeix tenir en feu de Ramon de Castellvell, bisbe de Barcelona, el castell de Regomir amb les seves pertinences, soldats, fleca, farina i carnisseria. També reconeix les menuderies del mercat: les lleudes de bestiar gros i menut, amb tot el passatge de mar i de terra, la mesura del mercat, escombres, cenalles, sogues, tota espècie de fusta, olles i la mesura de l'oli.

(A): Original perdut.

B: Trasl·lat: ADB, ME; tít. VI, núm. 3.

C: Regest: ADB, ME; Campillo, 27.

D: Regest: ADB, ME; *Resumen...*, 78.

Hoc est translatum sumptum fideliter a quodam instrumento, cuius tenor talis est: Notum sit cunctis quod ego, Berengarius de Barchinona, confiteor et recognosco vobis domino meo, Raimundo Barchinonensi episcopo, omnem feudum quod teneo per vos, videlicet, castrum de Regumiro cum omnibus suis pertinenciis et tenedonibus, et militibus, et flecharias, et farina, et macellum, et omnes minuþias mercati, videlicet, leudas bestiarum, tam magnarum quam paruarum, et omnium que leudam donant in simul cum omni quiranco bestiarum magnarum et paruarum, tam de terra quam de mari, et totum passatge omnium bestiarum, tam per terra quam per mare, et queram mercati, et scobas, et senaies, et sogas, et totam fustam, et omnes ollas, et quartanum olei, et multas alias res quas modo non reduco memorie. Adhuc teneo, per predictum episcopum, pugna salis hec quoque omnia prenominata teneo ad feudum per Barchinonensem ecclesia et per eius episcopum.

Actum est hoc xvii kalendas madii, anno Domini m^oc^oxvii^o.

S+Berengarii de Barchinona, qui hoc laudo et firmo firmatque rogo. S+Arberti de Apirrola. S+Raimundi Sarram. S+Guillelmi de Fonte, baiuli. S+Raimundi, presbyteri.

S+Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

S+Romei de Marimundo, vicarii Barchinone et Valencie, qui huic translato sumpto fideliter ab originali suo, non cancellato nec in aliquo loco sui suspecto viciato, ex parte domini regis et auctoritate (que nos) fungimur auctoritatem impedimus et de retur. Appositum per manum mei, Bernardi de Aversone, notarii publici Barchinone, regentisque scribannia curie vicarii eiusdem civitatis, in cuius manu et posse dictus vicarius hanc firmam fecit sexto kalendas februarii, anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo tercio.

Document publicat 12 (DP-12) 2

ADB, ME; tít.VI, núm. 3, Campillo, f. 27

16 de abril de 1196

Diplomatari, 5. Mensa Episcopali (878-1299). 1994.

núm. d'ordre 48. pg. 78.

Presentibus testibus, Bernardo Carbonis, Petro Grunni et Petro de Podio. Et ideo, ego, Bernardus de Aversone, notarii predictus hoc meum S+hic apposui.

S+Nicholai de Parrella, notarii Barchinone. S+Bernardi de Villarubia, notarii Barchinone. S+Guillelmi de Colla, notarii Barchinone. S+Iacobi de Malvino, notarii publici Barchinone, qui hoc translatum a suo originali instrumento fideliter et cum eodem comprobatum scripsit fecit et clausit sexto kalendas februarii, anno Domini millesimo ccº nonagesimo nono.

Document publicat 16 (DP-16) 1

ACA. Cancelleria. Pergamins de Ramon Borrell. carp. X nº 113

4 maig de 1015

Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I
núm. d'ordre 115.

1015 maig 4

Empenyorament. *Miró, prevere, fill de Bonhom, empenyora a Aventí, prevere, una peça de terra situada al terme de l'Estany del Port, un casal i un hort prop de la porta de Regomir i unes peces de vinya a la Torre d'Hostal [entre Sarrià i Sant Gervasi], tot al territori de Barcelona, per raó d'un deute de cinc uncies i un mancús, que li ha de tornar el primer d'agost següent; si no ho fa, la terra passarà a mans d'Aventí.*

A. ACA, Cancelleria, perg. Ramon Borrell, carp. 6, núm. 113 (olim 12 arm. Montblanc, sac Maria, núm. 1108), 129 x 512 mm. Deficient estat de conservació.

Reg. FONT I BAYELL, *Pergamins*, núm. 113.

In nomine Domini. Ego Mironi presbitero, filium condam Bonushomo, impignorator sum tibi Aventinus presbiter. Manifestum est enim quia debitor sum tibi uncias V et manchuso I^l de auro cocto a penso tuo legitime pensatos de tuo domo, Iaaris aut Amuris, quod tu mihi prestasti. Est manifestum. Propterea impignoro tibi in uno loco, in terminio de ipso Stagno, pecia una de terra qui se iungit aput ipso Stagno; et in alio loco impignoro tibi ipso meo casalicio ab aliquid de curte, cum sua fustamina et suo solo et suas parietes suaque eius pertinencia, quod habeo in burgo foris muro civitatis Barchinonense, a parte Rugumir, prope ipsos domos de Bonushomo presbiter vel de Gultredo piscator; adhuc tamen impignoro tibi ipso orto cum trilea ac puteo, cum ficulnea et malgranader, suasque eius parietes et eius pertinencia, qui iugiter est in predicto terminio; ideo dum tibi impignoro pecias duas de vineas in duos locos separatim positas, qui sunt in territorio tamen Barchinonense, in terminio de Turre Dostallo seu in eius confinio. Qui mihi advenerunt predicta omnia per voces genitores meos vel per mea comparacione seu per quacumque voces. Afrontat quipe ipsa terra qui est ad ipso Stagno de parte circi in terra de Giscafredi, de aquilonis in terra de Imul femina, et de meridie in crepidine ipso Stagno, de occiduo in terra de Guifredo. Et affrontat ipso predicto casalicio de parte circi in ipsa andrina qui est in terme de Gultredo, de aquilonis in ipsa via, de meridie in ferragenale de Regiato, de occiduo in istrada publica qui inde gredit per calce de ipsa mura. Afrontat vero predicto orto cum sua pertinencia a parte circi² in orto de predicta Imul, de aquilonis in ferragenale de prefixa Imul vel de Langoardo presbitero, de meridie in domos de Petro presbitero, de occiduo in via publica et consueta. Quem vero dum pono afrontaciones super una pecia de vinea: in primis affrontat de parte circi in terra de Eroigio, de aquilonis in vinea de Bonadonna sororique mea, de meridie in vinea de Sancta Maria Riopullo, de occiduo in vinea de Icul femina. Alia tamen predicta petia de vinea affrontat de parte circi in vinea de Guitardo vel in terra de Dominica femina, de aquilonis in ipsa vinea de predicta Icul, de meridie in terra vel in vinea de Gundemarus, de occiduo in terra de predicta Dominica. Quantum istas omnes afrontaciones includunt, sic impignoro tibi iam dicta omnia ab integre aput ipsa vinea quod ego emi de prefata mater mea Imul femina, et de meo iure in tuo contrado; et inter tantum teneam ego per tuum beneficium, et in die quod erit kalendas auustas istas proximas venientes, sic tibi

Document publicat 16 (DP-16) 2

ACA. Cancellaria. Pergamins de Ramon Borrell. carp. X nº 113

4 maig de 1015

Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I
núm. d'ordre 115.

reddere faciam iam dictas uncias V et manchuso I³ de auro cocto a penso de tuo domo, sicut superius resonat, et sic tu mihi reddere⁴ facias ista scriptura sine mora; quod si minime fecero et ad instituto placito prefatum debitum integriter tibi non persolsero, tunc licenciam h[a]beas iam dicta omnia ab integre apprehendere, tenere, vindere et facere prout cuicumque volueris ad tuum proprium, exceptus ipsa casa et media curte cum quoquina qui est a parte meridiane, quod ea non tibi impignoro nec in ipsa scriptura confirmo nec contrado, sed forinsecus ipsa scriptura ipso domo et curte cum quoquina inde separo integriter et firmiter. Quod si ego impignorator aut aliquis homo utriusque sexus qui contra hac impignoracione venerit pro inrumpendum, non hoc valeat vindicare, sed componat aut componam tibi iam dicta omnia in duplo cum omnem suam imelioracione. Et in antea ista impignoracione firma permaneat per tempora omnimoda.

Facta impignoracione IIII nonas madii, anno XVIII regnante Roberto rege.

S+ Mirone*, sacer, qui ista impignoracione feci et manibus meis firmavi et testes idoneis, cum bono animo et prompta voluntate, firmarique rogavi.

S+ Durandus* presbiter. S+ Vives* presbiter. Sig+num Arnallis* qui et teste. Sig+num Guifredi faber ferrarius.

(*Crismó*) Argemirus, sacer, exarator et (*senyal*) sub die et anno prefixo.

1. uncias V et manchuso I *escrit per una altra mà.* 2. *Segueix un espai de 7 lletres aprox. raspat.* 3. uncias V et manchuso I *escrit per una altra mà.* 4. *Per reddere.*

Document publicat 17 (DP-17) 1

ACA. Cancelleria. Pergamins de Berenguer Ramon I. carp. 7, nº 8

27 març de 1018

Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I
núm. d'ordre 129.

1018 març 27

Venda. *Aventí, prevere, ven a Ermemir Ros un casal amb les seves pertinences, situat a Barcelona, fora de la porta de Regomir, i una peça de terra tocant l'Estany del Port, pel preu de quatre unces d'or. Aventí tenia aquest casal i terra en penyora per cinc unces i dos mancosos que Miró, prevere, fill de Bonhom, no li tornà en el termini acordat.*

A. ACA, Cancelleria, pergs. Berenguer Ramon I, carp. 7, núm. 8 (*olim* 12 arm. Montblanc, sac Maria, núm. 1.054), 133 x 698 mm. Bon estat de conservació.

In nomine Domini. Ego Aventino presbitero vinditor sun tibi Ermemiro Russo emptore. Per hac scriptura vindicionis mee vindo tibi in uno loco ipsum meum casalicium cum suas parietes, cum suo solo suisque guttis vel stilliciniis et cum aliquid de curte qui ad eius pertinet, et orto cum trilea ac puteo, cum ficulneas et uno malgranario, cum parietibus qui in circuitu sunt constructas. Et item similiter tibi vindo terra mea propria qui est iusta ipso Stagno, prope litus maris. Et ipsos domos cum ipso orto est in burgo, foris muros civitatis Barchinone, in terminio et locum que dicunt ad porta Regumiro. Que affrontat ipso casalicio cum sua pertinencia de circi in ipso exio comunalis qui est inter me et Goltredo, de aquilonis in ipsa via qui transit ante ipsa porta et pergit ubique, de meridie in curte de Imul femina, de occiduo in ipsa via consueta qui transit subtus ipsa mura. Et item ipso orto afrontat de parte circi in horto de Imul femina, de aquilonis in ferragenale de Langobardo presbitero et de predicta Imul, de meridie in casas de Petro presbitero, de occiduo in ipsa via. Et in alio loco afrontat ipsa terra qui est iusta ipso Stagno de parte circi in terra de Guifredo, de aquilonis in terra de Guitardo, de meridie in terra de iam dicta Himul femina, de occiduo in ipso Stagno. Advenit mihi ea omnia prescripta ad me prenotato Aventino per cartam impignoracionis quod mihi fecit homo nomine Mirone, presbitero, filium condam Bonushomo, per uncias V et mancosos II de auro cocto a meo penso pensatas, quod ego ei prestavi ad placito instituto ut mihi exsolsisset et minime fecit. Propterea expectavi eum ultra ipso placito decem diebus legibus terminatos, adhuc autem expectavi eum postquam ipsos decem diebus, menses octo legitimos et nihil mihi profuit, sepe tamen eum commonendo et perquirendo ut ipsum debitum mihi reformasset et minime valuit. Propterea sub ordinacione et iussu de Vivane iudice et estimatores viris idoneis, qui stacionem fecerunt super prefixa omnia et precium in ea posuerunt, videlicet, Bellito, prolis condam Huguberto, et Langobardo presbitero et Poncio laevita et caput scole et Eroigio, qui pariter precium in ea omnia posuerunt, id est, uncias IIII de auro cocto, et nihil invenit amplius ut me aliquid addidisset in ipsum precium. Sed sub huius aderacionis et definicionis modus,¹ quantum prenotatas

Document publicat 17 (DP-17) 2

ACA. Cancellaria. Pergamins de Berenguer Ramon I. carp. 7, nº 8

27 març de 1018

Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I
núm. d'ordre 129.

affrontaciones et limites includunt, sic vindo ego prenotato Aventino ad tibi predicto Ermemiro hec omnia superius prefixa, totum ab integre, propter precium prefixum et a predictis viris estimatum, id est, uncias IIII legitimas, quod tu emptore precium exinde mihi dedisti et ego venditore manibus meis integriter accepi et iam receptum habeo. Est manifestum. Quem vero predicta omnia que tibi vindo de meo iure in tuo trado dominio et potestate ab omni integritate, simul cum exiis et regressiis earum, ad tuum plenissimum proprium. Quod si ego venditore aut aliquis homo utriusque sexus qui contra hac vendicione venerit pro inrumpendum, non hoc valeat vendicare, sed componat aut componam tibi iam dicta omnia in duplo cum omnem suam inmelioracione. Et in antea ista vendicione firma permaneat omnique tempore.

Facta vendicione VI kalendas aprili, anno XXII regnante Roberto rege.

S+ Aventinus* presbiter, qui ista vindicione feci et firmare rogavi.

S+ Vivas* sacer atque iudex. S+ Bonutius* presbiter. S+ Pontius* levita qui et caput scole sss. S+ Bellitus*. S+ Longovardus* presbiter sss.

(*Crismó*) Argemiro presbitero, exarator et (*senyal*) sub die et anno prefixo.

l. o *corregeix* u.

Document publicat 18 (DP-18)

ACA. Cancellaria. Pergamins de Berenguer Ramon I. carp. 7, nº 47

13 desembre de 1023

Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I
núm. d'ordre 167.

1023 desembre 13

Venda. *Gombau Oruç ven al seu germà Ermengol la sisena part d'unes cases situades a la ciutat de Barcelona, prop del Regomir, pel preu de sis mancosos.*

A. ACA. Cancellaria, pergs. Berenguer Ramon I, carp. 7, núm. 47 (olim arm. Montblanc, sac S. Isabel R.P., núm. 695) 135 × 162 mm. Bon estat de conservació.

[In nomine] Domini. Ego Gondeballus, prolis Aurutii condam, vinditor sum tibi Ermengaudus, fratri meo, [em]ptore. Per hanc scripturam vinditionis mee vendo tibi ipsa sexta parte quod habeo in casas, in curtes, in turres, in sutalos vel sularios, quantum ibi habeo vel habere debeo, qui mihi advenit per meam hereditatem vel per ullasque voces. Que est prefata omnia in Barchinona, prope Regumir, ad meridianam partem. Que afrontant prefatos domos de parte orientis in ipsa carrera qui est ad radicem de ipsa turre prefata vel de ipso muro, de meridie in ortale de te emptore, de occiduo in domos vel in muro de Guadallo vel de Berengario, de circio in exio commune vel i[n] domos de Orfacta femina. Quantum iste afrontationes includunt, sic vindo tibi prefata omnia, totum ab integre, simul cum exiis et regresiis earum, in precium mancosos VI de auro cocto, quod tu emptor mihi precium dedisti et ego manibus meis recepi. Et est manifestum. Et nihil de ipso precio aput te non remansit. Quem vero predicta omnia que ego tibi vindo de meo iure in tuo trado dominio et potestate ad omnia que volueris facere. Quod si ego vinditor aut aliquis homo utriusque sexus qui contra ista venditione venerit aut venerim ad inrumpendum, non hoc valeat aut valeam vindicare, set componat aut componam tibi prefata omnia in duplo. Et in antea ista venditio firma permaneat omnique tempore.

Facta ista carta venditione idus decembris, anno XXVIII regni Roberti regis.

Sig+num Gondeballus, prolis Aurucii, qui ista venditione feci et firmavi et firmare rogavi et digito puncto inpressi.

Sig+num Ermemir. Sig+num Miro. S+ Petrus*.

S+ Adalbertus levita, qui hec scripsi (*senyal*).

Document publicat 19 (DP-19)

ACA. Cancellaria. Pergamins de Ramon Berenguer I. carp. 11, nº 130

30 gener de 1053

Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I
núm. d'ordre 412.

1053 gener 30

Venda. *Guadall Oruç ven als germans Isarn i Berenguer uns casals situats dins les muralles de Barcelona, prop de les cases d'Ermengol Oruç, pel preu de set mancosos.*

A. ACA, Cancellaria, pergs. Ramon Berenguer I, carp. 11, núm. 130 (*olim* 2 arm. Barcelona, sac H, núm. 676), 150 × 170 mm. Bon estat de conservació.

In nomine Domini. Ego Guadallus Orucii venditor sum vobis Isarnus et fratri tuo Berengario emptoribus. Per hanc scripturam venditionis meae vendo vobis casals et parietibus, et puteo et curte, et arbores et petras et guttis. Et est hec omnia infra moeniam Barchinone urbis, prope domos Ermengaudus Orucii. Advenerunt mihi per comparatione et per genitorum vel per ullasque voces. Et affrontant prefata omnia de circi in solaro de Mironus Seniofredi, de orientis in casals de vos emptoires, de meridie in casa et curte de me venditore, de occiduo in calle publico que pergit ad Regumiro. Quantum istae affrontaciones includunt, sic vendo vobis predicta omnia ad integrum, cum exitibus et regressibus suis, propter precium mancosos VII auri cocti Barchinone legitime pensatos, quod vos emptoires mihi dedistis integriter. Est manifestum. Predicta omnia que vobis vendo de meum iure in vestrum trado dominium et potestatem ad vestrum plenissimum proprium ut faciatis exinde quodcunque volueritis. Quod si ego venditor aut aliquis homo utriusque sexus contra hanc venditionem venero aut venerit ad inrumpendum, nil valeat, set componat aut componam vobis praedicta omnia in dupplum cum omni sua imelioratione. Et in antea ista venditio firma permaneat omni tempore.

Actum est hoc III kalendas febroarii, anno XXII regni Henrici regis.

Sig+num Guadallus Orucii, que ista venditione fieri iussit et firmavit et his testibus firmare rogavit.

Sig+num Vivanus Leo. Sig+num Iohannis Parasol. Sig+num Remundus Sanlane.

Sig+num Bellihominis, cognomento Gerallus, levita, exarator et (*senyal*) sub die et anno prefixo.

Document publicat 20 (DP-20)

ACA. Pergamí 71 del comte Ramon Berenguer II

sense data (data de regència 1076-1082)

Publicat a "Rodalía de Corbera" de Salvador Sanpere i Miquel

Prueba LVI, pg. CXCVII.

JUSSIT domnus Remundus comes Remundo Gondeballi et Arnallo Gontarii et GERAL-
lus quadragessima entrante Remundo Dalmatii ut dividissent alodium quod fuit
Patris eorum et divisserunt ita. Ad unam partem dederunt ipsam condaminam qui est
infra duas estradas quas laborat Arnallo Gontarii cum ipsa curte comitale, et aliam
condaminam quos laborat Durandi Blandricii qui fuit Guitart Ananias et ipsa terra qui
fuit de Escubiler quem laborat Belesma et ipsa condamina qui est super Archos juxta
trileam Bernardi Remundi. Et ipsam terram que fuerunt vineas eremas quas laborat
Arnal Bernart Aquart qui est juxta alodium Bernart Remon de Galifa de domibus qui
sunt subtus Palatium Comitalem ipsos ubi habitat Jozbet et Arluvino cum ipso fermal
qui est subtus ipsam coquinam et unam domum qui est ad portam Palatii qui fuit de
Bellus homo Paradór et unam mansiunculam cum ipsum alodium qui est a Provin-
ciana et Petia I terre quem laborat Guillermus Salamonis. De alodiis et domibus qui
sunt in parochia Sancti Andree de Palumbario ipsas domos et terram de Ermengod
Jozfre cum eorum pertinentiis et domibus exceptus curtes et domos Mironis Salamonis
cum suis pertinentiis et domos et alodium quem Bernardus Remundi tenebat per
fevum ubi habitat Miro Jotone. Molendinos de Beusotio cum eorum pertinentiis qui ibi
sunt aut erant habeant ambo fratres per medium et ambo construant et ædificent. De
ipsas vineas de Bisotii damus ipsam medietatem qui sunt contra occidentem justa
vineam Sancti Jacobi sicut sunt divisas et signatas a Bernardo Remundi et Ermengod
Jozfre et Mir Ramon et Guillermus et aliis bonis hominibus et medietatem etiam mo-
diatam occideem qui est super ipsa strata juxta vineam de Bonefilii Petri qui est condan-
na contra occidentem. Et ipsos alodios de Port laboret eos ipsud qui steterit in Port per
guarda et fructus quod Deus ibi dederit dividant per medium. De ipsos Ferragenals qui
sunt subtus Turres ventosas que fuerunt Mironis Godalli et de aliis ferregenals qui
sunt *subtus Regumir ubi fuerunt factes naves* ipsam medietatem qui est contra orientem.

De vineas damus ad hanc partem modiatas decem vinee quem laborat Durandi
Blandricii et duas modiatas ad Seniario quem laborat Guitard Adalberti, et modiatas III
et amplius que sunt ad Torterola quem laborat Bernard Bonfil, et modiatas I a ponto
Circiano quem laborat Galindo nes Pla.

Aliud omne alodium quod est extra divisionem cum inventum fuerit sit divisum in
duas partes et accipiat Bajulus domni Berengarii primus.

(..)y edifiquen. De las viñas de Bisotio damos también la mitad de las que son contra
Occidente, junto a la viña de San Jaime, tal como están divididas por Bernardo Ramón
y Ermengol Jozfre y Mir Ramón y Guillermo y otros hombres buenos, y por mitad una
mojada de viña que está sobre la misma calle ó camino junto a la viña de Bonfilio
Pedro, difunto, contra Occidente. Y los alodios de Port los cultiva el que estuviere en
Port por Guarda, y los frutos que allí Dios proporcionase se dividan por la mitad. De
los ferragenales ó campos de hierba que hay bajo las Torres Ventosas que fueron de
Mirón Guadall, y de otros ferragenales que hay *bajo el Regumir, donde se hacian las
naves*, también la mitad que está contra Oriente.

De las viñas damos a esta parte diez mojas de la viña que cultiva Durando Blan-
dric y dos mojas a Semano, que cultiva Guitard Adalbert, y tres mojas y más, que
están hacia Forterola, cultivadas por Bernardo Bonfill, y una mojada hacia Cierzo, que
cultiva Galindón Pla.

Todo otro alodio que, fuera de esta división, se encontrare, sea dividido en dos
partes, y lo acepte con preferencia el baile de don Berenguer.

(Pergamino 71 del Conde Ramón Berenguer II, (sin fecha).

Document publicat 23 (DP-23)

ACA. Cancelleria, Pergamins de Ramon Berenguer IV, nº 28

15 abril 1134

Colección de Documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragon

Vol. IV. Pg. 29.

In piis et religiosis causis augmentandis et confirmandis diligenter operam dare caritate que operit multitudinem peccatorum persuadente indesinenter compellimur. Ea propter Olegarius Dei dignacione tarrachonensis archiepiscopus et illustris Raimundus Barchinonensium Bisullunensium ac Ceritanensium comes et marchio cum episcopis et ceteris clericis et comitibus et aliis terre magnatibus quorum inferius nomina inveniri possunt hoc constitutum facimus omnibus militibus secundum propositum et ordinem..... orum qui Iherosolimis pro amore Dei pro fratribus animas ponere et sine propriis vivere devoverunt in terra nostra Deo famulari et militare voluerunt. Personas siquidem et res eorum predia videlicet et substancias ubicumque eas habuerint omni tempore in treua Dei ponimus. Castella quoque et villas et mansos et domos eorum quas modo habent et quas de cetero juste adquisierint vel siquas in suo poblaciones constituere valuerint omnia sub tuicione et defensione Dei ac beati Petri et nostra benigne suscipimus et ut omnia sub firma salutate et securitate consistant mandamus atque precipimus. Nulla denique persona cujuscumque dignitatis seu mediocritatis potestatem habeat vel licentiam in personis eorum vel hominum suorum in negotiis secularibus iudicandi vel distringendi neque in possessionibus vel facultatibus eorum aliquid disponendi preter voluntatem eorum qui eis prepositi fuerint et magistri. Ipsi autem prepositi et magistri secundum Deum et ordinem suum regant se ipsos et suos et que sua sunt et disponant et iudicent parati ad exequendam justitiam et racionem reddendam si quis adversus eos vel res eorum iustam se causam dixerit habere. Si qua igitur cujuscumque condicionis vel sexus persona quod absit temerarie adversus hanc constitutionem nostram insurgere temptaverit vel res eorum auferre vel minuere aud eorum personas infestare maliciose presumpserit nisi cito se correxerit et emendaverit res quidem per treuam injuriam vero personarum per sacrilegium iram Dei quem ofendit incurrat et episcopo suo bannum episcopale et suo comiti bannum quod ad comitem pertinet persolvat. Quod est actum XVII kalendas mai anno incarnationis Dominice CXXXIII post millesimum. Olegarius archiepiscopus. Sig~~num~~ Raimun-

Document publicat 24 (DP-24)

ACA. Cancellaria, Pergamins de Ramon Berenguer IV, nº 28

23 abril 1134

Colección de Documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragon

Vol. IV. Pg. 29.

Omnibus hominibus sit manifestum qualiter ego Bernardus Raimundi vocitatus de Mazaneto et filius meus Berengarius ob peccatorum nostrorum veniam impetrandam et vitam eternam consequendam damus et offerimus domino Deo et milicie templi Iherosolimitani nostram medietatem ipsarum domorum cum muro et turribus et curtello et puteo: et sunt ipse domus cum muro et turribus in muris civitatis Barchinone ad occidentalem plagam ipsas scilicet quas vocant de Galifa prope chastrum de Regomir. Advenere quoque nobis Bernardo Raimundi per vocem uxoris mee et filio meo Berengario et fratribus suis per vocem matris sue et parentum suorum vel aliis quibuslibet modis. Terminatur autem ab oriente in muro et domibus Guidonis de Moravid et in androna a meridie et occasu extra murum in alodio Arnalli Petri militis a circio in turre et in ipso ferragenaletto de Burgesa femina et in ipso calle. Quantum a predictis terminis concluditur et terminatur et nos ibi habemus et habere debemus omnibus vocibus et modis sic damus et offerimus domino Deo et predicte milicie templi Iherosolimitani et militibus ibi militantibus presentibus et futuris medietatem nostram et totum nostrum directum et vocem predictarum domorum et turrium cum muro et curtello et puteo cum solis et suprapositis guttis stillicidiis foveis januis hostiis et cloacis et cum ingressibus et earum egressibus integriter ut melius dici vel intelligi potest ac de nostro jure in eorum jus et dominium tradimus ad suum proprium plenissimum alodium solide et libere ac quiete possidendum semper ad eorum voluntatem. Si qua vero utriusque ordinis vel sexus persona contra hanc nostre donationis scripturam ad irrumpendum venerit iram Dei quem offendit et anathema incurrat donec ut sacrilegus emendet et insuper hec nostra donationis pagina perhenniter maneat firma. Que est acta VIII kalendas maii anno XXVI regni Leduisi regis et ab incarnatione dominica millesimo CXXXIII. Sig✠

Document publicat 26 (DP-26)

AHPB. MARIÀ RUFESTA, *manual de 1672, 4 de Febrer 1672*

Document transcrit per Margarita Costa Trost.

Document redactat pel notari de Barcelona Marià Rufasta el 4 de febrer de l'any 1672, corresponent al manual de 1672. El document manuscrit es troba en bon estat de conservació i han estat transcrites les parts fonamentals del mateix.

Document de compra a l'any 1672 de la Unitat 2 del conjunt, casa ubicada a la cantonada del carrer del Regomir amb el carrer del Correu Vell, propietat de Estasia Ros i Millas. La venda es va fer a Ramon de Vilana i Perlas, de professió notari de Barcelona i habitant de l'esmentada ciutat.

La casa havia anat a encant públic el 19 de desembre de 1671. En el document de compra es fa una descripció exhaustiva del mal estat de conservació de la casa, segurament per poder justificar el preu de compra final per part de Vilana i Perlas

La introducció és escrita en llatí i a partir d'un moment determinat de la descripció es prossegueix en català antic, descrivint l'immoble i determinant la venda.

Transcripció part del text a partir del qual es podran reinterpretar part dels espais que configuren l'actual estructura del conjunt.

"...Dicta Domus ab Oriente in tenedore hexedum seu successorum Guillermi Canals Habri, a Meridie in Carraria publica, ab Occidente et a Cirzio in Hospitis sive Domibus superius designatis..."

Entrada o Zaguan... portal rodo principal al carrer del Regomir y al entrar a ma dreta hi ha una porta cuadrada que si puja ab tres escalons de pedra y per dita porta se entra a n estudi gran ab tres finestras al carrer del Regomir y una al carrero que va del Regomir a la devallada de Viladecols... A la part de dit estudi se hi troba una escalera estreta per a pujar dalt a la resala del carrer que esta molt perillosa...

A la paret del segon estudi que a la part que hi ha una estancia oberta ab un Arch que hi ha a la entrada se ha de reparar ab algunas Llambordes porque com es paret de terra y tant Vella corre gran perill de espatllarse.

Y tornant a la entrada al cap damunt vers a la escala al costat de dits estudis a ma dreta hi ha una estancia oberta ab una Arcada que han i dita entrada y sota de la dita escala hi ha un pou ab lo brocal de Pedra de una pesa que si baixa per una escala cuberta de pedra que hi ha quatre esglaons y per sota dita escala se entra a un aposento petit que serveix de estable i pre llum de dos finestras petites que la prenen per sobre la escala en lo qual aposento o estable no hi ha portas per poderse tancar...y la paret vers la Casa Méssanes com es de terra y tant vella esta molt consumada.

Al costat vers migdia hi ha una botiga que trau porta al Carrer que va del Regomir a la devallada de Viladecols en la qual botiga hi ha un sostret...es te de fer la llar y una xameneia...

Hem la escala mayor de dita Casa que com ha dit es en dita entrada y es de Pedra y pujats sis esglaons de pedra hi ha un replá ab un.....també de pedra ab sa porta que tanca a dit replá de dita escala y de dit replá puja dalt a la Sala gran dita del arch y pujant a ma dretala qual sala del arch a la part del cel obert está tota oberta ab Quatre Archs grans sens portas ni finestras...

Per lo que es troba a la part de sol ixent se entra de la escala de la entrada a dita sala gran y per lo que se troba a la part de sol ponent se puja de dita sala gran a la Porxada dalt, advertint que lo sostre o paviment de dita sala está desenrajolat en moltes parts...

A la part de mitx dia de dita sala del Arch hi ha una finestra alta molt antiga que es una lucerna ab servitut d'aprendre llum y claror per aber clara dita Sala del Arch y a la dita part de mitx dia hi ha una gran finestra feta a la antiga ab dos pilarets de Pedra prims las portas de la qual finestra son molt vellas...y a la part de ponent de dita sala del arch hi ha un portal y una finestra ab uns balustres de fusta baix de dita finestra y per dit portal se entra a la resala del carrer del Regomir hi ha tres finestres y un balcó ço es una finestra al carrer qui va a la devallada de Vila de Cols y las duas finestres y balcó han en el carrer del Regomir...al cap de dita Sala ço es a la part de mitx dia hi han duas escalas estretas de rajola una que baixa al estudi y altre que puja dalt sobre dita resala y a la part de tramontana de dita resala hi ha un aposento o Cambra y hau finestra al carrer del Regomir y una altra Porta al pasadís per lo qual se va o passa a la Cambra de la alcoba lo arch del qual passadís se ha de fer nou...tota la aigua cau y lo emva que es a la part del cel obert se ha de fer nou...a la part de la Casa de Massanes es molt vella y es de terra...tornant a la sala del arch a la part de sol ixent se troban dos Portals un gran de Pedra picada proa del cap dela escala principal per lo qual portal se entra en un aposento fosch que serveix de pastador...per dit aposento de Pastador se entra a la Cambra de la Alcoba que hau finestra a la escala del cel obert en la qual cambra de la Alcoba hi ha un caragol que vuy está espatllat y se ha de fer nou per pujar dalt...en lo cel obert...hi ha una escala descoberta de pedra per la qual de la Sala del Arch se puja a la porxada...per ser dita escala molt Vella y sens Verana...y per haverse de fer nou lo Arch del passadís...y lo altre portal de la part del carrer qui va a la devallada de Vila de Cols es un portal petit per lo qual se entra a la cuina que es molt petita que trau una finestra gran feta a la antiga ab un pilaret de pedra al mitx y las portas de dita finestra son molt espatlladas...

...y la paret que es mitjera ab las Casas que dit Comprador te a la part de sol ixent que foren dels...Comtes de Robres.....es tota de terra y molt vella...y la porxada se veu que las parets duna y altra part se han de adobar y aixecar posanhi llambordes...y la jassena gran que sustenta a la mayor part de la taulada esta consumida de la una part hi ha un cap que sols hi ha quedat lo cor...que es molt prim y en las tauladas hi falta mudar algunas vigas y molts Cavirons y Llatas...y per pujar desde la porxada al terat se han de fer escalas de fusta o raxola.

Document publicat 27 (DP-27)

AHPB. RAMON VILANA PERLAS, *llibre d'inventaris 1677-1679*, 23 febrer 1679

Document transcrit per Margarita Costa Trost.

“Inventari *post mortem* dels béns d’Onofre Massanés a l’any 1679”

“Aquest document correspon al *“inventari de la heretat y bens que foren del honorable Massanes mercader”*. Així és com es defineix el document redactat pel notari de Barcelona Ramon Vilana i Perlas el 23 de febrer de 1679. La família Massanés, residia a la casa ubicada al carrer del Regomir entre l’actual Regomir 7/9 i la casa de la cantonada propietat al 1679 de Ramon Vilana i Perlas i anteriorment propietat de Estàsia Ros i Millas, definida en aquest treball com *Unitat 2*. Actualment aquesta propietat, tot i que va ser posteriorment modificada pel seu nou propietari i ha patit moltes transformacions al llarg d’aquests últims segles, encara avui en dia resten identificables moltes de les seves estructures originàries.

la naturalesa del document descriu els béns continguts en cada una de les estances de la casa, podent assolir tant sols una aproximació a la distribució o estructura de l’habitatge a partir de l’enumeració i ubicació de les mateixes, encapçalant la llista de béns inventariats.

Es transcriu part de la descripció continguda en el inventari de la casa de Onofre Massanés.

Primo todas aquellas casas ab sa botiga de sota aquellas construida ab son portal rodo la qual lo dit Onofre Massanés mesntres vivis y quant mori, tenia, posehia y habitava situadas en la part de la Ciutat de Barcelona en lo carrer dit del Regomir...

En la sala gran de ditas casas que es al cap damunt de la escala se ha trobat un bofet de noguer...En la resala de ditas casas que dona tres finestras al carrer se ha trobat lo següent...

Hem en altre aposento que si entra per la porta de la prodita sala que també trau una finestra al carrer se ha trobat...Hem en altra aposento que es al costat del prodit que dona a la escala...Hem en lo menjador que trau porta a la sala gran y al celobert se han trobat...En altre aposento que don a una porta al celobert se ha trobat lo següent...En altre aposento que dona una porta al celobert en front de la altra porta del menjador se ha trobat lo següent (en aquest aposento s’han trobat molts béns mobles)...

En la eixida hem dos galledas de fusta usadas ab sa corda de spart.

En lo guardaropa se ha trobat lo següent (en el guardarropa es descriuen baguls i caixes amb molta roba de casa)...En altre aposento al costat del Giardaropa se ha trobat lo següent...

En la cuyna de ditas casas se ha trobat lo següent...

Document publicat 28 (DP-28)

AHPB. ISIDRE FAMADES, 37è manual, 15 i 16 de novembre 1708

Document transcrit per Margarita Costa Trost.

Salvador Massanés, abans de la venda de la seva propietat a Francesc de Vilana i Perlas, havia fet obres de reforma a la casa descrita en el inventari *post mortem* del seu pare Onofre Massanés. Aquell inventari va ser redactat en el seu moment pel notari Ramon Vilana i Perlas, pare del que serà el seu nou comprador.

Aquest inventari és interessant ja que descriu l'obra realitzada a la casa de Salvador Massanés. Els diferents mestres professionals en el ram de la fusta, ferro i obra dicten la relació de la feina realitzada i això ens dóna una descripció concreta de les parts intervingudes: sostres, cel ras, obertures, murs, etc...

Transcrit alguns fragments concrets del document, que permetran reconèixer determinades parts de l'edifici, que en aquell moment eren part de la renovació i avui en dia, resten emmascarades per desafortunades intervencions posteriors.

“Memorial de la feyna que Jo Pau Planes mestre Fuster tinch feta per compte del dit Salvador Massanés de Ribera en las Casas que habita en lo carrer del Regomir per fusta, mans, claus i ferramenta entre los anys 1706 y 1707”

El mestre fuster relaciona tota la feina realitzada posant-hi preu a cada partida.

“Dos marcs de cambra

Asentar dos potas de ditas cambras

Un march gran que dona a la primera sala y unas portas grans de melis

Altra march gran ab sas portas que dona a la Sala del Carrer

Un march ab sas portas que entra al segon aposento de la Sala del Carrer

Una porta de melis que entra a la cambra que dona a la escala

Una porta necessaria que es en dit aposento

Portas de un balconet que dona a la entrada

Portas de la vidriera que dona a la escala

Unas portas de melis de balcó de la cambra que dona al carrer

Altres portas de balco que es a la sala del Carrer

Quatre marchs de las Vidrieras de melis per los balcones dels estrados y de la cambra del Carrer

Deu quadrats per la Taulada que...dona a la escala”

La suma total de la feina feta pujava 220 lliures i 9

“Memorial de la feyna feta que Jo Bartomeu Reyt mestre Ferrer tinch feta per lo Sr. Salvador Massanés de Ribera per las Casas que habita en lo carrer del Regomir”

En aquest cas la feina feta sembla ser de menor quantia, havent-hi relacionats *quatre golfos grossos que pessan dos robras, quinze lliures y valen 5 lliures, tres barretxo? y sis portas, item per tres balcones que pessan...*

“Memorial de la feyna que Jo Jacintho Roca mestre de Casas tinch feta per compte del Sr. Salvador Massanés de Ribera en las Casas en lo Carrer del Regomir entre mans y recaptés en los anys 1706 y 1707”

1706

Dos caregols de “farin” lo un que munta des del Segon Sostre fins dalt a la porxada y lo altre quemunta des del Segon Sostre a la cambra de les criades...

*Cinquanta quintars de guix negre per los dos caregols
Un cielo raso se ha fet a la cambra que dona al terraplè per trenta quintars de guix
negre
dotze quintars de guix blanch per dit cielo raso
Canyis de dit cielo raso
Tres portals al quarto de la part del terraplè, rebosar las parets de dit quarto
Calç, arena y argila per fer ditas obras a sostre
Trescents cayronets per allargar lo...estrada o entrada
Treure runes de dites obres
Per las mans de dites obras*

1707

*Cielo raso a la cambra que dona a la part de la escala
Guix negre per fer un enva a la sala del carrer, adresar las parets y rebosar los
balcons
Vuit cantons de pedra que es posaren als balcons
Mil rajoles per fer lo enva de la Sala y part del sostre de la golfa
Mil teulas per fer taulada nova que dona damunt del quarto que hig a la escala
Canals per traurer aïgua
Calç, arena y argila
Trescentes cinquanta rajoles per enrajolar los balcons que donen al Carrer*

Amb la descripció d'aquestes obres podrem determinar la data de construcció d'alguns dels elements arquitectònics o constructius d'aquesta part de la casa.

Document publicat 29 (DP-29)

AHPB. GERONI CASETAS, 15è manual, 20 i 21 de juny 1704

Document transcrit per Margarita Costa Trost.

Document que pertany al *Septimo Volumine Decimum quintum manuale instromentorum et contractuum*, 6 Gener 1704-24. Desembre 1704.

Aquest document correspon a l'inventari que es va realitzar a l'immoble habitat per Francesc Vilana i Perlas, com a conseqüència del registre que va patir, al ser acusat per les tropes borbòniques de voler entregar la ciutat de Barcelona als austriacistes. Aquest document va ser redactat pel notari de Barcelona Geroni Casetas (1689-1729) el dia 20 i 21 de juny de l'any 1704.

Francesc de Vilana i Perlas, fill de Ramon de Vilana i Perlas habitava la casa que va resultar de la unió de l'antic habitatge familiar, anteriorment propietat del compte de Robres situada al carrer del Correu Vell amb la casa veïna que feia cantonada amb el carrer del Regomir, adquirida a l'any 1672 a Estàsia Ros i de Millas.

La part de casa corresponent a l'antic habitatge del compte de Robres, va ser substituïda per un edifici de fàbrica recent noucentista. La part de l'antic habitatge de Estàsia Ros descrita en el corresponent document de compra (*AHPB, Marià Rufasta, manual del 4 de febrer 1672*) és encara, avui en dia, identificable.

Atesa la naturalesa del document, el principal era poder descriure acuradament els béns mobles continguts dins a la casa i que constituïen l'inventari requerit. En aquest apartat es transcriuen determinades parts del document, corresponents a la descripció de la ubicació de les cambres o altres estances de la casa. Per poder definir els béns mobles continguts dins la casa, els notaris, descrivien els béns ordenadament relacionats a cada una de les diverses estances de la casa: cambres, menjador, estudis, oratori, cuina etc.. Abans de descriure els béns mobles continguts a cada estança, s'introduïa la enumeració del béns *situant* l'esmentada estança o aposento dins l'habitatge. Nomenar i ubicar l'espai descrit en relació als altres o a cops en relació a alguna peça principal de la casa, pot ajudar a restituir la distribució de l'edifici en el moment del registre.

La característica descriptiva d'aquest document, possibilita conèixer una mica millor el confort, les costums i la vida quotidiana d'una família benestant a la Barcelona de principis del segle XVIII i també ens permetrà ajudar a interpretar les parts, encara avui en dia identificables, de l'estructura de la cantonada (antiga propietat Estàsia Ros). La part transcrita es redacta en *cursiva* i la part descriptiva en lletra normal.

“En aposento de la casa acostuma a dormir lo Dr. en drets Pere Alba i Serra ciutadà honrat de Barcelona...com a testimonis Joan Llacuna -Escrivent- (Joan Llacuna viu al Regomir -1695-1713- i va fer brillant carrera partint d'escrivent del seu pare)

“Pmo_Totas aquellas Casas ab un portal obrint situadas en la present ciutat en lo carrer dit del Regomir ab tres botigas debaixo de ditas casas que donan i trahuen en lo carrer dit del Correu dins las quals se ha trobat lo seguent.

En lo aposento dit la Cambra de la Alcova ques al pujar de la Escala principal de dita casa se ha trobat lo seguent.”

En aquesta cambra s'hi va trobar un armari, una caixa petita de fusta, quatre cadires, dues de petites i dues de grans i una arquimera de fusta. En el *Aposento de Pere Alba*, entre altres coses s'hi van trobar cinc quadres.

“En la primera Sala del cap de l’escala s’ha trobat el següent.”

En aquesta sala s’hi va trobar un bufet , un quadro, una taula dos bancs, vuit cadires, altres dues cadires quatre quadros més i una farola al mig de la sala.

“En lo corredor se ha trobat lo següent. Cinc quadrets llisos que son unes frutesques. En lo aposento de la part del carrer del Regomir se ha trobat lo següent.”

En aquest aposento s’hi varen trobar onze cadires, una tauleta coberta de *vaqueta de Moscovia*, una tauleta rodona, una arquilla, una capsa de cabellera amb una cabellera i un perruquí a dins, un fusil, un mirall i molts quadros.

“En altre aposento al costat del anterior se ha trobat lo següent”

Aquí es va trobar una taula, una cadira, una altra cadira amb braços, un llit amb dos matalassos de llana i un altre de ploma, un quadre, llençols, un coixí...i una caixeta amb roba blanca propi de Joan Llauna

“En lo aposento dit lo menjador se ha trobat lo següent”

En el menjador es va trobar un buffet, cinc cadires amb brassos *“de vaqueta de Moscovia ab brassos ab tatxas de llauto”*, sis quadros de les vrituts, altres quadres, una cortina de lli i *“una cortina ab sa sanefa y ab sas barretas de fusta i ferro i dos pomets”*.

“En un altre aposento al costat del prox dit se ha trobat lo següent”

En aquest aposento es varen trobar nou butaquetes, *“una arquilleta a modo de escaparate”*, un quadre de la vídua Judith, altres quadres, una cortina i sanefa de tafetà blau amb barreta de fusta i ferro i dos pomets.

“En la Ressala al costat de dit aposento se ha trobat lo següent”

En aquesta estança es va trobar setze butaques, dos *“bofetillos”* de pedra dos quadrets un de Santa Eulàlia i altre de Sant Justí Pastor, dos miralls, altres quadres, una cortina i sanefa de tafetà blau amb barreta de fusta i ferro i dos pomets, dues cortines de tela blanca amb barreta de fusta i ferro i dos pomets.

“En la Cambra al costat de la Ressala se ha trobat lo següent”

En aquesta cambra s’hi trobà un llit de peu de gall amb tres matalassos de llana i quatre coixins, una vànova i sis cadires.

“En la cambra dita de terraplè al costat de la prop dit d^a se ha trobat lo següent”

En aquesta cambra s’hi trobà “un llit de quatre banchs” amb tres matalassos de llana, llençols, vànova, quatre cadires, “un bufetillez”, una tauleta, una arquilleta, una caixeta amb coses de les criatures.

“En lo terraplè se ha trobat lo següent”

La corda, la corriola i dues galledes del pou. Les parets que envoltaven el terraplè eren revestides amb rajola de valència.

“En la Cuyna se ha trobat lo següent”

La cuina era ben proveïda podent s’hi trobar tots els estris necessaris d’una casa benestant. A la cuina s’hi varen trobar entre altres coses plates d’estany una caldera d’aram, una conca d’aram, una olla de ferro, xocolateres, copetes, paelles, una torradora, una taula amb un calaix, u tallador amb mitja lluna de ferro, uns graxonereta, dos escambells, un tamboret, un altre tamboret d’espart, una caixa amb farina, una pastera, una pastelera, unes graelles, molls i clemàstecs de ferro.

“En lo Aposento dit lo menjador dels Criats se ha trobat lo següent”

Un canti, un prestatget, quatre garrafons una cadira i un ascó de fusta

“En un aposento dels de dalt de la part de la casa faenans se ha trobat lo següent”

Aquest aposento era ubicat a la planta primera i sembla destinat a allotjar al servei de la casa. Aquí s’hi va trobar un baúl amb nou armilletes de criatura i dues barretines de llana, quatre cadires, un bressol de fusta, una caixa amb orellanes dins, una caixeta amb roba de la criada i dues *“caixas que En Joan Llacuna diu son de Doña Marianna Mari i Genovés de las quals ella mateixa te les claus”*, entre altres coses.

“En la cambra de las criadas al costat de la prop d^a se ha trobat lo següent”

En aquesta cambra s’hi va trobar *“un llit de tres banchs”*, amb dos matalassos i un llençol, teles i flassades molt dolentes, quatre butacons, set quadres, dues caixes una amb roba de la criada i altre amb la bugada i una *“tauleta petitona de menjar en lo llit”*

“En lo aposento al costat del oratori se ha trobat lo següent”

Aquesta descripció ens informa que a la casa hi havia oratori però en cap altre part de l’escrit ens descriu la seva ubicació. En aquesta estança hi havia una tauleta molt dolenta, un bagul amb roba varia entre la qual hi eren unes faldilles de Gertrudis filla del dit Vilana Perlas i molta altre roba.

“En lo aposento dit lo oratori se ha trobat lo següent”

Una capella, un Sant Crist, un guardamanil i una llàntia.

“En la Cambra on dorm lo lacayo se ha trobat lo següent”

En aquesta cambra bàsicament només es fa referència a l’existència d’un llit.

“En lo guardarroba que dona a la part del carrer del Regomir se ha trobat lo següent”

Diferents peces de roba entre les quals hi havia unes faldilles i una gavardina.

“En los Estudios se ha trobat lo següent”

La llibreria de Vilana Perlas que consistia en cinc cents setanta nou *tomos* o llibres, dos vidrieres que són en els estudis del carreró i dos estudis més.

“En la estrada (o entrada) se ha trobat lo següent”

Un quadre de Sant Cristòfol amb guarnició d’argent.

“En lo Estable de dita casa se ha trobat lo següent”

Un cavall i una sella dolenta.

Document publicat 30 (DP-30)

AHPB. JOSEP LLAURADOR i DE ÇATORRA, 29è. manual, 21 setembre 1711

Document transcrit per Margarita Costa Trost.

Dels dos saguans o entradas....a las casas compradas a dit Massanes y las mias se fara un sol saguan o entrada tant capas com permetra lo terreno per lo qual effecte se ha de espatllar y llensar las parets que eran des del sol de terra al primer sol y intermitg entre la entrada a las casa de dit Massanés y la botiga y se han tret los Estudis de las casa de dit Massanés los quals per media dos finestras prenian claror del carrer del Regomir y ocupando terreno desde la entrada de dit Sr. Massanes a la entrada de las casas mias propias y tambe se ha posat a terra la paret que mediana entre la entrada de mis casas propias y los dits estudis posantla a terra desde la taulada fins a la entrada y se..xxxx..ditas dos casas y paret mitjera..xxxxxxxxx...venia des del carrer del Regomir al dit carrero dels Correus que vuiy no passa y porque se sapra lo dita mida que ocupan las casas foren de dit Massanés se han midit tot lo que conte lo enfront de aquellas de la part del carrer del Regomir que prenentse la mida desde la paret que divideix las casas del Dr. en Medicina Geroni Gomez (Pomez?) que foren de Pere Costa Parayre y antes de Joachim (Ceruerrí?) Apothecari y antes?.de Miquel Girbau Musich tenen denfront Setanta quatre palms y està &1 y de la part del carreró dit dels Correus que vuiy no passa desde las casas de Not. Don Felix Farran y Çacirera y las mias propias..... y per laserveix la paret mitgera que com s'ha dit ve casi recta des de dit carrer del Regomir al Carreró anomenat dels Correus &2

Nota al marge

&1: y tenen dos casas fins a la sala gran y des fan las casas un xxx de manra que desde dita sala per laqual se ennta de dit estrado y celobert de amplada sinquanta vuit palms y noranta amplassa desde dita casa ede dita sala al celobert del carreró.(s'enten molt malament)

&2: y per major desahogo de las dos casas se llençara a terra la paret que media entre lo celobert de una y altre casa.

Document publicat 31 (DP-31)

AHPB. IGNASI TEIXIDOR, 15 è. manual, 29 gener 1713

Document transcrit per Margarita Costa Trost.

Document redactat pel notari de Barcelona Ignasi Teixidor, el 29 de gener de 1713. Descriu les obres de reforma realitzades per unificar funcionalment la casa del anterior propietari Massanés (Unitat 3) amb la resta de la propietat da Vilana Perlas, ubicada a la cantonada del carrer del Regomir i el carrer de Correu Vell, resultant del anterior unió de la casa d'Estàsia Ros (Unitat 2) i la casa del comte de Robres (Unitat 1).

A la data de la redacció del document, gener de 1713, l'actual carrer de Correu Vell ja disposava de nom propi:

"in Civitate Barna in vieci...Regumir et Carrero del Carreu..."

Transcripció de la part descriptiva del document, redactada en català:

"Memorial de las obras utils y necesarias que jo Mestre Joseph Tintorer Mestre de casas tinch fetes de ordre del Illustre Sr. Don Ramon de Vilana Perlas Marques de Rialp del consell de sa Magestat y Son Secretari de estat en las Casas que te y posseheix en la present Ciutat en los Carrers del Regomir y Carrero del Carreu fetes en los anys 1711 y 1712. Las actuals obras per major se insinuan en dit preambol y consistexen en lo portal major fet de fonament, tapar lo vell fer deu archs als dos saguans abaixar y renovar la Cuina de la casa nova ab sos annexos que antes era de Massanés fer la Escala major cubierta de fonament ab lo balco del repla y portal del cap de escala la reixa que dona a dita escala y barana de ferro. A la Sala primera dita del arch tapar un balco y una finestra que treya al saguan al aposento del canto del Regomir se ha tret una escala que pujava dalt y fet un balco de la finestra que treya al carrero y condemnada una finestra que treya al Regomir y fetas dos portas novas als portals de dit aposento y lo enva rebosar y emblanquir de guix las parets y se ha enbigat lo sostre de nou y fet lo cel ras. En la pessa seguent que trau dos Balcons al Regomir y la immediata que també hi ya dos balcones y en lo aposento que trau finestra al Carrer se tingueren de tornar a embiga de bigas velles tot lo paviment per fer lo igual y enrajolarlo tot de nou fer los dos envans rebosar y emblanquir de guix totas las parets fer balco de una finestra de la Casa primitiva desfer y mudar lo primer balco de la segona pessa uns quatre palms de alli ahont era antes tres portas novas per las quals se entre en dites tres pessas abaixar y embigar los tres sostres y posari celras al salo principal Se enrajola de cayro se feu balco de la finestra gran que hi avia Se tapia lo portal que era cap de escala de la Casa de Masanes que estava al costat de dit balcó se feu lo celras cornissas, floro y sinch finestras altas ubertas y sinch de fingidas ab pintura dorant la "tarja", cantonadas y cornissas en la pessa que esta demunt del repla de la escala sel hi ha fet nova la ximenea En la pessa immediata que esta demunt de la cuina nova se ha abaixat y embigat de nou lo sostre y se ha fet celras y ubert un portal que passa a la Casa antiga. En lo terraple dels torongers si han fet tots los pedrissos de a.....tret lo broncal del pou y pica que era de Massanes y derribat la paret mitjera. En lo primer estrado que trau portal a dit terraple y salo gran y en lo estrado segon que se segueix sols si ha fet lo enva nou y sentragueren dos de vells y un caragol que pujava dalt Se emblanquieren de guix totas las parets Se feu una finestra alta ab tres portas al cap del segon estrado y lo celras de tots dos. En lo tercer estrado o aposento de dormir que tambe trau porta al terraple se ha fet derribar la paret mitjera que dividia las dos casas y fet un enva y portal que ab tres graons passa a la casa antiga. En los quartos alts comensant al lienso de casa que te tot lo frontipissi del Regomir si han fet lo enrajolat tot de nou. Si feren dos finestretas que donan al Salo del arch tres balcones que donan al regomir ab ses portas que lo un ja hi

era dos finestras altas ab celosias que donan al Salo principal ab sas portas dos finestras que donan al saguan de la casa nova ab sas portas y un balco que dona al saguan de la casa antiga ab sas portas y del aposento de dit balco en anant envers Sant Christofol se ha embigat de nou tot lo sostre y fet lo celras la secreta y tres envans rebossar y emblanquir de guix totas las parets. En la pessa per hont se entra y ix de dits quartos si ha fet lo enrajolat lo balco que dona al saguan de la Casa nova y altre balco que dona al terraple dels torongers ab sas portas. Se embiga de nou y feu lo celras y se obri la porta dels quatre graons per la qual se comunican las dos Casas y se llevaren sis graons del caragol que baixa de alli a la cuina nova per lo que se unia baixat lo sostre y rebossar y emblanquir totas las parets.

En los tres Aposentos següents que tots trauen al terraple y los dos al Saló principal se ha fet nou tot lo enrajolat un Balcó ab sas portas del primer aposento que trau al terraple Una finestra gran que trau al saguan ab sas portas y dos finestras que donan al Saló principal y al segon aposento altra finestra semblant y embigat tots los tres sostres Fer celras en elles y los envans que hi ha y rebossar y emblanquir totas las parets al guix blanch y un pedas de escala que va a trobar lo caragol per altra part pujant per la escala mes prop de la principal que era de la casa antiga Si ha fet lo enva dela primera pessa que trau un balcó al carreró y una finestra al passadís del terradet Se ha enrajolat de nou la primera pessa que dona dos balcons al carreró y altres dos al terraplè dels quals sen ha fet un de nou ab ferros y portas Se llansaren quatre envans que hi havia y se feu selras en dita pessa gran que es la segona en la tercera que es per cabinet o estudi que trau un balco al Carreró y una finestra al carrer que no passa si ha fet dita finestra y lo envà en lo aposento següent que servia de dormitori y dona un balcó al carrer que no passa y una finestra al terradet si ha fet lo portal per lo qual se entra en dit aposento y portas novas lo dit balcó ferro y portas Los selras y emblanquinar de guix totas las parets dels quatre dits aposentos a la recambra que dona un finestro al carrer que no passa Una porta a la porchada de la Casa nova y altra al caragol que puja y baixa si ha fet los dos envans y dita finestra.

Per raho de las quals obras es a saber mans y recaptos se ha gastat lo següent.

A continuació el document enumera detalladament els diferents apartats de la partida del ram de paleta realitzada cada mes durant les obres. Cada apartat, tant si és de materials o de mà d'obra, va acompanyat del seu preu corresponent. En aquest apartat del document es descriuen els materials, els obrers i els sistemes constructius emprats, així com altres partides incloses, com veurem dins aquesta llista del mestre d'obres. Crec interessant transcriure íntegre el document per ésser exemple d'aplicació en aquest treball.

Juliol de 1711

Primo a vint de dit mes fins al primer de agost per 10 jornals a Francesch Torner mestre de cases a raho de 14 Son

Item per 10 jornals de fadrí a raho de 12 Son

Item per 10 jornals de manobre a raho de 8 Son

item per 20 quintars de cals ...

Item un miller de teules

Item 600 rajoles

Item 18 tortugas tot per cubrir la teulada que se ha fet nova demunt del terrat de dit quarto

Agost

Primo per 20 jornals de mestre Francesch

Item per 32 jornals repartits en dos fadrins Son
Item per 52 jornals repartits en tres manobres
Item 40 quintars de cals a raho de...
Item 3000 rajoles
Item una llinda per lo portal que se ha fet nou a la sala del arch
Item per 70 quintars de guix negre y 8 quintars de guix blanch
Item per lo encañissado al celras de dit quarto dantli los claus

Setembre

Primo per 22 jornals de mestre Millàs que comença a treballar en la casa nova que antes era de Massanes
Item per 118 jornals repartit en set fadrins
Item 151 jornals repartits en 11 diferents manobres
Item per 100 quintars de cals
Item per 6000 rajoles...
Item per 152 quintars de guix negre y 4 de guix blanch

Octubre

Primo per 4 jornals de mestre Masia Odena y 22 jornals de mestre Joseph Tintorer qui entra en lloch de Millàs
Item per 175 jornals repartits entre vuyt fadrins a raho de dotze sous cada jornal y 7 jornals mes de Joseph Odena...
Item pr 180 jornals repartits ab nou manobres
Item per 55 canons de las dos canonadas
Se feren una al quarto del carrer y altra al extrem de la casa nova
Item per 5600 rajoles a raho de...
Item las tes carretadas de cals que fan 10 quintars a raho...
item se ha pagat al mestre dit lo St. Pare a bon compte de la pedra te entregada per lo portal y la escala de un partit 4 doblas de altra 16 doblas Son...
item al encañissador a bon compte del preu fet que esta ajustat Se li han donat ab tres partits 4 doblas
Item per 4 quintars de guix blanch a raho de 10 y 681 quintars y mitg de guix negre

Novembre

Primo per 23 jornals de mestre Joseph Tintorer a raho de...
Item per 228 jornals repartits entre 10 fadrins a raho de...
Item 200 jornals y mitg repartits ab 10 manobres a raho...
Item al moler dit lo Rector a bon compte de 30 LI per sis graons de la escala queha portat Son...
Item al moler dit lo Sant Pare a compliment de las 20 LI que ha importat la pedra de tot lo portal y onse graons per la escala...
Item per 45 quintars de cals se ha pagat a mestre Joseph a raho de...
Item per 1800 rajoles se ha pagat a mestre Joseph a raho de...
Item guix negre 406 quintars y 40 quintars de guix blanch que se ha pagat en dit mes importa...

Desembre

Primo per 18 jornals de mestre Joseph a raho...
Item per 140 jornals repartits entre onse fadrins a raho de...
Item per 133 jornals manobre a raho de...
Item per 12 quintars de cals a raho de...

*Item per 1800 Cayrons per enrajolar lo saló a raho de 20 LI lo mille son...
Item a compliment de las 30 LI que importaran los 6 graons de la escala principal que
porta lo Pedrer dit Lo Ror
Item a compliment de las 8 doblas en que se ajusta ab lo encañissado de posar claus y
canyis per lo selras del saló, dos estrados y dos pessés del Regomir...
Item per guix blanch 34 quintars y 98 quintars de guix negre*

Janer 1712

*Primo per 26 jornals de mestre Joseph Tintorer a raho...
Item per 2004 (?) jornals y mitg de fadrins a raho...
Item per 162 jornals de manobre a raho...
Item per pedra al moler
Item per 44 quintars de cals a raho..
Item per 3300 rajoles
Item per 900 teules
Item per 33 tortugas
Item al encañissador de celras
Item guix 120 quintars de negre y 4 blanch*

Febrer

*Primo per jornals i mitg de mestre
Item per 158 jornals y mitg de fadrins
Item per 98 jornals y mig de manobre
Item per pedra al moler
Item per 2000 rajoles comunes 125 valencianes y 29 pesons
Item als encañissadors del celras
Item per guix negre 264 quintars*

Mars

*Primo per 21 jornal y mitg de mestre Joseph
Item per 170 jornals de fadrins
Item per 106 jornals de manobre
Item per pedra als molers
Item per 40 quintars de cals
Item per guix 61 quintars de negre*

Abril

*Primo per 22 jornals de mestre
Item per 165 jornals de fadrins
Item per 84 jornals de manobres
Item per pedra als molers
Item 44 quintars de cals
Item per guix 55 quintars*

Maig

*Primo per 24 jornals de mestre
Item per 203 jornals de fadrins
Item per 98 jornals de manobre
Item per pedra als molers
Item per 44 quintars de cals*

Item per 1500 rajoles
Item per un cano de llauna 12 canals caputehines 6 canons de bolló
Item guix blanch 11 quintars y 78 de negre

Juny

Primo per 20 jornals de mestre
Item per 106 jornals de fadrins
Item per 98 jornals de manobre
Item per 69 quintars de cals
Item guix blanch 18 quintars y 3 de negre

Juliol

Primo per 11 jornals de mestre Joseph
Item per 85 jornals de fadrins
Item per 11 jornals de manobre
Item per pedra als molers
Item per guix negre 43 quintars

Agost

Primo per 22 jornals de mestre
Item per 134 jornals y mitg de fadrins
Item per 94 jornals de manobre
Item per 1000 rajoles
Item per 44 quintars de cals
Item per 310 teules
Item per lo encañisado del celras
Item per una canal de llauna
Item per 136 quintars de guix negre a.. lo quintar y 18 quintars de blanch a...per lo quarto del Senyor Abat son
Item guix per las obras de bai 33 quintars de negre

Setembre

Primo per 23 jornals y mitg de mestre
Item per 99 de fadrins
Item per 92 de manobre
Item 66 quintars de cals
Item per 1980 rajoles
Item per 6 canons de Aiguera
Item guix
Item guix banch 2 quintars y 68 de negre

Octubre

Primo per 4 jornals de mestre
Item per 18 de fadri
Item per 12 de manobre
Item 80 rajolas pintadas y 120 de blancas terra negra
Item per aigaucuit
Item guix 27 quintars de negre y 3 de blanch
Item per 4 jornals de aprenent a raho de ...
item per 4 pedres cantoneres de balco

Item per lo encañisador del celras que ocupava la escala del aposento que baixa al estudi

Novembre

Primo per dos jornals de mestre

Item per 11 jornals de fadri

Item per un jornal y mitg de aprenent

Item per 12 jornals y mitg de manobre

Item per 5000 rajolas valencianes alo cent

Item per 108 manpernals a ..cada un

Item per lo import de traure la runa en lo espay de dts mesos Se han pagat...

Item per mil quatrecentas carregas de arena a raho de... la carrega valen

Item per doscentas trenta carregas de argila a raho de un sou la carrega

Suman tots los dits partits...

...Cuatuormille Ducentum Septuaginta quinque Librarum Undeum Solidorum

A continuació el document descriu la participació a l'obra del mestre fuster:

Jacobus Vendrell Lignarius Civis Barna...Memorial de las obras utiles y necessarias que lo Jaume Vendrell mestre fuster ciutada de Barcelona de ordre del illustre Señor don Ramon Vilana Perlas marques de Rialp del Consell de sa Magestat y son Secretari de estar tinch fetas en los anys 1711 y 1712 en las casas que te y posseheix en la present ciutat en los Carrers del Regomir y Carrero del Correu las quals obras per major se enuncian en dit preambol y consisteixen. En las portas del portal snou prncipal de ditas casas en empostisar y anivellar los sostres o aviments de tots los saguants fer las portas novas de la escala posar las bigas i llats a la cuberta de dita escala fer dos portas novas al aposento que trau als dits carrers del Regomir i Carrero y enllatar de nou lo sostre y en las dos salas y aposento seguentes que trauen a dit carrer del Regomir se han fet tres portas novas ab sos marchs enbigats y enllatats de nou los sostres y acomodar las portas di dits balcons Una porta nova ab son march en un enva dels estrados del terraple y una finestra en lo estrado que dona al carrero Una porta nova en lo aposento de la casa de Massanés a la part del terraple per la qual se comunica ab la casa vella. En lo quartos alts y en lo lienso o frontispici del Regomir dos portas de balcons novas tres portas de aposento novas ab sos marchs y tres finestras que las dos trauen al salo y altra al saguan y se han embigat y enllatats tots los sstres de dits quartos. En la pessa per ahont se entra y ix a dits quartos se han fet dos portas de balcons unas novas y otras remendades y lo march y porta del portal que hi ha quatre graons y se enbiga y enllata lo sostre de dit quarto. En los tres aposentos seguentes que tots trauen al terraple y los dos al salo principal y al se ha fet al primer unas portas novas al balco y unas portas de finestra grans que trau al saguan y se ha enbigat i enllatat de nou y dos portas novas la una ab son march y en los dos seguentes aposentos se ha acomodat unas portas vellas i finestras y se han enbigat y enllatat de nou los sostres en lo Aposento que dona al carrero de Casa Farran se han fet dos portas en dos envans Unas portas al balco de dit carreró y unas portas a las finestras que trau al saguan de la casa vella Unas portas novas al balco que dona sobre lo tarradet d dit saguan y las portas novas del portal per lo qual se comunican dit aposento y Sala y se enbiga y enllata dit aposento y cabinet y en la porchada de la casa vella de la part del Regomir se (cubri) un tarat y se enbiga de nou la taulada per raho de las quals obras se ha gastat la fusta, claus y ocupats los jornalsy seguentes

Juliol de 1711

Primo en dit mes per tres jornals y mitg de mestre fuster a Jaume Vendrell a raho de...
Item per dos jornals y mitg de fadri
Item per 7 quadrats a raho de una lliura catorce sous
Item per 16 cabirons a raho y dos dotsenes de llata doble a quatre liuras quatre sous
dotsena tot per cubrir la teulada nova que se ha fet dl terrat

Agost

Primo per 16 jornals de mestre Fransesch
Item per 19 jornals de fadri
Item per tres jornals de aprenent
Item per 34 quadrats...
Item per sinch dotsenas de lata doble a raho...
Item per dos dotsenas de pots per dos portes novas de dit quarto y llistons de tapineria
Item per tres cabirons per fer dos bastiments de finestra

Setembre

Primo per 19 jornals de mestre
Item per 29 jornals y mitg entre dos fadrins
Item per 11 de aprenent
Item 12 quadrats a raho de ... y dos bigas
Item una jacera petita per sustentar la paret del terrat nou
Item 30 llatas dobles a raho...
Item als seradors per 23 fils a raho...

Octubre

Primo per 20 jornals de mestre Jaume vendrell fuster a raho de...
Item per 15 jornals y mitg repartits en quatre fadrins a raho...y 24 jornals de aprenent
Item per 3 lliuras de aiguacuit
Item per 36 llatas a...
Item per 23 quadrats a una lliura vuyt sous dos mes a...y un mes a...

Novembre

Primo per 23jornals de mestre Vendrell a raho...
Item per 48 jornals repartits entre tres fadrins fusters a raho...
Item per 21 jornals repartits entre dos aprenents son
item per 27 quadrats que uns ab altres han costat...
Item se han pres 20 llatas a raho...
Item 6 pots de albe a raho...
Item 3 lliures de aiguacuit son...
Novembre sobredit als Escultors per la escultura delsalo y portal major
Primo per 21 jornals de mestre Mariano Montanyana a raho ...
Item per 46 jornals y mitg repartits en tres adrins a raho...

Desembre

Primo per 21 jornal de mestre Vendrell a raho de...
Item per 51 jornal de fadri a raho
Item 35 jornals de dos aprenents a raho...
Item 4 pots son..

Item 59 llates son...
Item 37 cabirons son..
Item per 17 jornals de mestre Montanyana y mestre Bonifas a raho..
Item per 24 jornals de fadrins escultors a raho de...
Item a Joseph Vives pinto y a Geroni Planella dorador per pintar y dorar lo salo...

Janer de 1712

Primo per 22 jornals de mestre Vendrell a raho...
Item per 42 jornals de fadrins a raho...
Item per 24 jornals de aprenent a raho...
Item per 14 quadrats
Item per 46 llates dobles
Item per 12 cabirons
Item per 6 post primes

Febrer

Pimo per 20 jornals de mestre Juame
Item per 41 jornals de fadrins
Item per 18 jornals y mitg de aprenent
Item per 15 quadrats
Item per posts
Item per 36 cortes
Item per 6 lates
Item per aiguacuit

Mars

Primo per 21 jornal i mitg de mestre
Item per 39 jornals de fadrins
Item per 12 costers (?)
Item per 18 llates
Item una fusta de nguer
Item per aiguacuit

Abril

Primo per 20 jornals de mestre fuster
Item per 10 jornals de mestre pintor
Item per 48 jornals y mitg de fadrins
Item per jassenas
Item per aiguacuit

Maig

Primo per 22 jornals de mestre Jaume
Item per 63 jornals de fadrins
Item per 18 llates dobles
Item per ...
Item per pots de albi
Item per 6 costes de pi
Item per aiguacuit

Juny

*Primo per 22 jornals de mestre
Item per 33 jornals de fadri
Item per 6 jornals de aprenent
Item per 12 costers
Item per 2 pots de albi (albe)
Item per claus*

Juliol

*Primo per 19 jornals de mestre
Item per 19 de fadri
Item per tenir las bigas dels saguants
Item per fusta de noguer
Item per aiguacuit*

Agost

*Primo per 20 jornals y mitg de mestre
Item per 13 jornals y mitg de fadri
Item per 9 quadrats
item per 12 llates
Item per 12 costes
Item per 4 cabirons*

Setembre

*Primo per 11 jornals de mestre Jaume
Item per 25 jornals de fadrins
Item 6 llates 2 cabirons y 4 posts
Item per aiguacuit*

Octubre

*Primo per 16 jornals y mitg de mestre
Item per 14 jornals y mitg de fadri
Item per 14 jornals y mitg de aprenent
Item per fusta y mans del aposento de Llauna*

Novembre

*Primo per mitg jornal de mestre 5 de fadrins y un y mitg de aprenent
Item per 5 posts
Item per lo pintor Vives de pintar las fustas portas y finestras de lallibreria
Item al clauetayre per tots los claus que ha gastat lo fuster en estas obras Importa lo
comte dos cetras sinquanta y una lliura*

suman las 17 mesadas

1624 lliuras 6 s.

*Modus vero solutionis dietarum mille sexicetum quatuordecum librarum et sex solidorum
barna....*

APÈNDIX 3

LLEIS CONSULTADES

Llei d'Urbanisme 2/2000, del 14 de març.

Llei 9/1993 del patrimoni cultural català.

Ley 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español.

Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents.

Llei 17/1990, de museus.

Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès d'interès natural.

Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals.

Llei 9/1995, de 27 de juliol, de regulació de l'accés motoritzat al medi natural.

Llei 12/1981, de 24 de desembre, per la qual s'estableixen normes addicionals de protecció dels espais d'especial interès natural afectats per activitats extractives.

APÈNDIX 4

LLISTA DE PLÀNOLS DE FORMAT DIN A3

Plànol 0a. Cartografia històrica.

Plànol 0b. Cartografia històrica.

Plànol 0c. Cartografia històrica.

Superposició 1: Superposició de plànols històrics amb el plànol parcel·lari any 2005:

Plànol 1. Superposició del Cartogràfic de l'any 2005 amb els "Quarterons" de la ciutat de Barcelona de 1858.

Plànol 2. Superposició del Cartogràfic de l'any 2005 amb el "Plano Geométrico de la Ciudad de Barcelona Levantado por el Arquitecto Mayor de la misma Dn. José Mas y Vila, quien lo dedica a su Excmo. Ayuntamiento Constl. 1842".

Plànol 3. Superposició del Cartogràfic de l'any 2005 amb el plànol "Plano Geometrico del piso inferior que manifiesta aprocsimadamente la area y figura de terreno que comprehenden los Edificios, Jardines, Patios, Iglesia y Casas del Palacio, vulgo Palau de la Condesa, que el Escmo. Sr. Duque de Medinacidonia Marques de Villafranca y de los Velez & c posee en la Ciudad de Barcelona en el año 1832.".

Aixecaments:

Plànol 4. Finca Regomir nº 3-5. Nivell Planta Baixa.

Plànol 5. Finca Regomir nº 7-9. Nivell Planta Baixa.

Plànol 6. Finca Regomir nº 7-9. Nivell Pis Principal.

Plànol 7. Finca Regomir nº 11-19. Nivell Planta Baixa.

Finca Regomir nº 11-19. Nivell Planta Soterrani.

Plànol 8. Finca Regomir nº 11-19. Nivell Planta Primera.

Plànol 9. Finca Regomir nº 11-19. Nivell Planta Segona.

Plànol 10. Finca Regomir nº 11-19. Nivell Planta Tercera.

Plànol 11. Finca Regomir nº 11-19. Nivell Planta Quarta.

Plànol 12. Finca Regomir nº 11-19. Nivell Planta Coberta.

Plànol 13. Finca Regomir nº 11-19. Alçat C/ del Regomir.

Plànol 14. Finca Regomir nº 11-19. Alçat C/ Correu Vell.

Plànol 15. Finca Regomir nº 11-19. Secció AA'.

Plànol 16. Finca Regomir nº 11-19. Secció BB'.

Plànol 17. Finca Regomir nº 4bis i nº 6. Nivell Planta Baixa .

Plànol 18. Finca Regomir nº 8-8bis i nº 10 i Ataülf nº 11 i nº 13. Nivell Planta Baixa.

Plànol 19. Sector del *Regomir*. Nivell Planta Baixa.

Plànol 20. Entorn del *Regomir*. Nivell Planta Baixa.

Plànol 21. Sector del *Regomir*. Restes arqueològiques.

Superposició 2: Superposició dels aixecaments inèdits de l'autora corresponents al sector del Regomir, el plànol de Josep Mestres i Gramatges i els expedients d'obra del segle XIX amb el parcel·lari de l'any 2005:

Plànol 22. Restitució del traçat sud-est de la muralla romana de Barcelona.

Superposició 4: Superposició dels aixecaments inèdits de l'autora del sector del Palau Reial Menor amb el plànol de Josep Mestres i Gramatges:

Plànol 23. Sector del *Palau Reial Menor*. Identificació de les restes de la muralla romana i de l'antiga estructura desapareguda.

Aixecament i document arxivístic: superposició final per una nova interpretació del Regomir en els segles IX-XII:

Plànol 24a. Aproximació a l'arquitectura del Regomir: segles X-XII. Sector.

Plànol 24b. Aproximació a l'arquitectura del Regomir: segles X-XII. Entorn.

Aixecament i document arxivístic: superposició final per una nova interpretació d'un tros del teixit urbà situat en el carrer del Regomir en els segles XVII-XXI:

Plànol 25. Entorn de Regomir 11-19. Restitució arquitectònica segle XVII.

Plànol 26. Regomir 11-19. Unitat 2. Restitució arquitectònica en le segle XVII. P.B.

Plànol 27. Regomir 11-19. Unitat 2. Identificació segle XVII sobre l'estat actual. P. B.

Plànol 28. Regomir 11-19. Unitat 2. Restitució arquitectònica en el segle XVII. P.1a.

Plànol 29. Regomir 11-19. Unitat 2. Identificació segle XVII sobre l'estat actual. P. 1a.

Plànol 30. Regomir 11-19. Unitat 2. Restitució arquitectònica en el segle XVII. P. 2a.

Plànol 31. Regomir 11-19. Unitat 2. Identificació segle XVII sobre l'estat actual. P. 2a.

Plànol 32. Entorn de Regomir 11-19. Restitució arquitectònica l'any 1714.

Plànol 33. Regomir 11-19. Unitat 2 i 3. Restitució arquitectònica l'any 1714. PB.

Plànol 34. Regomir 11-19. Unitat 2 i 3. Identificació any 1714 sobre estat actual. P.B.

Plànol 35. Regomir 11-19. Unitat 2 i 3. Restitució arquitectònica l'any 1714. P.1a.

Plànol 36. Regomir 11-19. Unitat 2 i 3. Identificació any 1714 sobre estat actual. P. 1a.

Plànol 37. Regomir 11-19. Unitat 2 i 3. Restitució arquitectònica l'any 1714. P. 2a.

Plànol 38. Regomir 11-19. Unitat 2 i 3. Identificació any 1714 sobre estat actual. P. 2a.

Plànol 39. Regomir 11-19. Façana c/ Regomir en el segle XVII.

Plànol 40. Regomir 11-19. Façana c/ Regomir l'any 1714.

Plànol 41. Regomir 11-19. Façana c/ Regomir. Modificació arquitectònica S. XVIII-XXI.

Plànol 42. Regomir 11-19. Façana c/ Correu Vell en el segle XVII i l'any 1714.

Plànol 43. Regomir 11-19. Façana c/ Correu Vell. Modificació arquitectònica S. XVIII-XXI.

Aixecament, document arxivístic i document estratigràfic: superposició final i localització d'un vial construït abans del segle XVII:

Plànol 45. Identificació i qualificació de les vores i superfícies.

Plànol 46. Tipologia constructiva amb identificació de materials.

Plànol 47. Reconeixement de les unitats estratigràfiques.

Plànol 48. Accions constructives i diagrama estratigràfic.

Plànol 49. Localització d'antic vial anterior al segle XVII. Finca c/ del Regomir nº 11-19. Secció. Mur nord-oest del pati d'entrada i pati de llums 2.

Plànol 50. Localització d'antic vial anterior al segle XVII. Finca c/ del Regomir nº 11-19. Muntatge fotogràfic. Fotografies Manuel Yerro i Martí.

Plànol 51. Localització d'antic vial anterior al segle XVII. Finca c/ del Regomir nº 11-19. Planta Baixa.

Plànol 52. Localització d'antic vial anterior al segle XVII. Finca c/ del Regomir nº 11-19. Planta Baixa del sector.

APÈNDIX 5

LA LEGISLACIÓ SOBRE LA PROTECCIÓ DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC A CATALUNYA ¹.

1. Informació prèvia

Definició de patrimoni cultural.

Segons la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català*, “*el patrimoni cultural és un dels testimonis fonamentals de la trajectòria històrica i d’identitat d’una col·lectivitat nacional. Els béns que l’integren constitueixen una herència insubstituïbles, que cal transmetre en les millors condicions a les generacions futures.*”

La llei parteix del concepte ampli del patrimoni cultural a Catalunya que engloba el patrimoni *moble*, el patrimoni *immoble* i el patrimoni *immaterial* siguin de titularitat pública o privada i les manifestacions de la cultura tradicional i popular.

Procés de protecció legal.

El procés de protecció legal del patrimoni cultural es realitza per dues vies: a través de la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català* o a través de la via del *planejament urbanístic*.

A Catalunya, la voluntat d’endegar un procés de protecció ha quedat materialitzada en els denominats pre-catàlegs o inventaris, existents a gran quantitat de municipis catalans.

Categories de protecció.

La *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català* estableix tres *categories de protecció* per els béns que formen part del patrimoni cultural a Catalunya:

- A) Els *béns culturals d’interès nacional -BCIN-* És la categoria de protecció de major rang.
- B) Els *béns culturals d’interès local o béns catalogats*. Correspon al segon rang de protecció.
- C) *Resta de béns integrants de l’ampli concepte de patrimoni cultural català - BIPCC-*

Gaudeixen de la categoria de *BCIN*:

- Tots els béns ubicats a Catalunya que hagin estat declarats *bien de interés nacional (BIN)* amb anterioritat a la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català* i d’acord amb la *Ley del patrimonio histórico español 16/1985*. Antigament aquests denominats *monumento histórico-artístico (MHA)*
- Béns afectats pel *Decret de 22 d’abril de 1949* (Ministerio de Educación Nacional) sobre la protecció de *castillos españoles*.

- Béns afectats pel *Decret 571/1963, de 14 de març* (Ministerio de Educación Nacional) sobre la protecció d'escuts, pedres heràldiques, emblemes, creus de terme i similars.
- Béns afectats pel *Decret 474/1962, d'1 de març* (Ministerio de Educación Nacional) sobre la declaració de determinats museus, mentre es destinin a aquesta finalitat.
- Tots els béns que hagin estat declarats bé cultural d'interès nacional BCIN a partir de l'aprovació de la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català*. Tots ells estan inclosos en el *Catàleg del patrimoni cultural català*.

Gaudeixen de la categoria de *BCIL*:

- Tots els béns radicats a Catalunya que en el moment de l'entrada en vigor de la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català* estaven inclosos en catàlegs de patrimoni arquitectònic incorporats en plans urbanístics.
- Tots els béns que hagin estat declarats bé cultural d'interès local BCIL a partir de l'aprovació de la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català*.

Tots ells estan inclosos en el *Catàleg del patrimoni cultural català*.

Gaudeixen de la categoria de *bé catalogat*:

- Tots els *béns inclosos en catàlegs de patrimoni arquitectònic* de qualsevol terme municipal *incorporats en plans urbanístics* aprovats a partir de l'entrada en vigor de la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català*, sense tenir declaració expressa de BCIN ni BCIL.

Tots ells estan inclosos en el *Catàleg del patrimoni cultural català*.

Gaudeixen de la categoria de *bé integrant de l'ampli concepte de patrimoni cultural català -BIPCC-*:

- Tots els béns que pels seus valors adjudicats configuren el conjunt de béns definits en l'Article 1 de la *Llei 9/1993 de patrimoni cultural català*.

“El patrimoni cultural català és integrat per tots els béns mobles o immobles relacionats amb la història i la cultura de Catalunya que per llur valor històric, artístic, arquitectònic, paleontològic, etnològic, documental, bibliogràfic, científic o tècnic mereixen una protecció i una defensa especials, de manera que puguin ésser gaudits pels ciutadans i puguin ésser transmesos en les millors condicions a les generacions futures.”

És important el concepte d'aquest tercer bloc de béns, ja que la pròpia llei reconeix com a patrimoni un tercer grup de béns culturals, que tot i no estar catalogats, configuren un conjunt patrimonial a considerar e insta al particular, a la col·lectivitat o a l'administració a endegar el procés de catalogació per assegurar la seva preservació i transmissió a les generacions futures.

Tanmateix la societat ha de ser conscient que existeixen béns culturals que mai no arribaran a estar protegits oficialment i que només dependrà del

reconeixement, sensibilitat i voluntat de la societat que els envolta, el que puguin seguir existint com a tal. Aquí és on veritablement és important el reconeixement dels seus valors per part de la propietat o col·lectivitat i en el cas que hagi de ser rehabilitat, ho serà la cultura i formació de l'arquitecte a qui se la seva adequació o rehabilitació li sigui encomanada.

Competències de la declaració de catalogació.

- a) La facultat de declarar els *BCIN* s'atribueix a la *Generalitat de Catalunya* en el marc de la Llei 9/1993 de patrimoni cultural català.
- b) La facultat de declarar un *BCIL* s'atribueix al *Ple de l'Ajuntament* de cada municipi, en els municipis de més de cinc mil habitants i al *Ple del Consell Comarcal*, en municipis fins a cinc mil habitants, sota el marc de la Llei 9/1993 de patrimoni cultural català.
- c) La facultat de declarar un *bé catalogat* es regirà per les competències pròpies del planejament urbanístic. Els mecanismes de protecció seran regulats per la legislació urbanística de la Llei 2/2002 de 14 d març.

2. Protecció assolida a través de la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català*

Marc legal

La *Ley de 13 de mayo de 1933 del Patrimonio Histórico Español* va ser fins a la democràcia, el marc legal sota el qual es legislava la protecció del patrimoni cultural estatal. La consideració i determinació de patrimoni cultural i *Bien de Interés Nacional* a Catalunya depenia totalment de la legislatura esmentada. A partir del moment de l'entrada de la democràcia, l'estat va elaborar una nova i més amplia resposta legal a les exigències de protecció del patrimoni cultural nacional, emmarcada en el nou quadre polític que adopta la nova distribució de competències entre l'Estat i les Comunitats Autònomes. La nova llei es va dictar sota aquestes conseqüències, configurant la *Ley 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español*.

La Generalitat de Catalunya, d'acord amb l'article 9 de l'Estatut d'autonomia i sens perjudici de les competències que l'article 149.1.28 de la Constitució assigna a l'Estat, té competència exclusiva en la protecció, conservació, acreixement, investigació i difusió del coneixement del patrimoni cultural a Catalunya.

Aquesta competència es va materialitzar amb la redacció i publicació de la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català*.

Declaració de Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN)

Classificació dels BCIN

Els BCIN *immobles* es classifiquen en 7 grups:

- a) *Monument històric*: construcció o altre obra material produïda per l'activitat humana que configura una unitat singular.

- b) *Conjunt històric*: agrupament de béns immobles, continu o dispers, que constitueix una unitat coherent i delimitable amb entitat pròpia, encara que cadascun individualment no tingui valors rellevants.
- c) *Jardí històric*: espai delimitat que és fruit de l'ordenació per l'home d'elements naturals i que pot incloure estructures de fàbrica.
- d) *Lloc històric*: paratge natural on es produeix un agrupament de béns immobles que fan part d'una unitat coherent per raons històriques i culturals a la qual es vinculen esdeveniments o records del passat, o que contenen obres de l'home amb valors històrics o tècnics.
- e) *Zona d'interès etnològic*: conjunt de vestigis, que poden incloure intervencions en el paisatge natural, edificis i instal·lacions, que contenen en llur si elements constitutius del patrimoni etnològic de Catalunya.
- f) *Zona arqueològica*: lloc on hi ha restes de la intervenció humana que solament és susceptible d'ésser estudiat en profunditat amb la metodologia arqueològica, tant si es troba en la superfície com si es troba en el subsòl o sota les aigües. En el cas que els béns culturals immobles definits per les lletres a) b) c) d) i e) tinguin en el subsòl restes que solament siguin susceptibles d'ésser estudiades arqueològicament, tindran també la condició de zona arqueològica.
- g) *Zona paleontològica*: lloc on hi ha vestigis fossilitzats que constitueixen una unitat coherent i amb entitat pròpia, encara que cadascun individualment no tingui valors rellevants.

Els BCIN *mobles* poden ésser declarats d'interès nacional singularment o com a col·lecció.

Origen de la proposta de la declaració

Qualsevol persona física o jurídica pot impulsar la protecció d'un bé per arribar a assolir la protecció de rang major.

L'interès de protecció i la consegüent petició, la pot realitzar una persona a nivell particular, un ajuntament, un Consell Comarcal, la Diputació, una fundació, una associació etc, sense que sigui necessàriament el propietari del bé.

Ubicació de la tramitació de la declaració de BCIN

La tramitació i procés d'expedient dels grups a) b) c) i d) es realitzarà a la *Direcció General del Patrimoni Cultural de Catalunya* ubicat actualment al carrer de la Portaferriça nº 1 -Palau Moja- de Barcelona.

Des de la publicació del *Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic*, la tramitació i procés d'expedient dels grups e) f) i g) es competència directa del Departament d'Arqueologia.

Procediment

- La persona física o jurídica interessada, adreçarà a la *Direcció General del patrimoni Cultural de Catalunya* una *instància de part*. A través del *principi de la antiformalitat* establert per la llei de protecció, l'interessat adreçarà un escrit on farà constar la ubicació del bé proposat com a BCIN i una descripció escrita o fotogràfica dels valors que se li assignen.
- Els tècnics de la *Direcció General del Patrimoni Cultural de Catalunya* ho estudiaran, demanant informes interns, realitzant la recerca oportuna o consultant els inventaris pertinents.
- S'emet l'*informe previ*. Si aquest informe és favorable s'inicia l'*expedient de declaració*.
- Si el bé proposat no disposava de la protecció de BCIL, aquesta protecció l'adquireix "de facto" al iniciar-se l'expedient de declaració, quedant sotmès a les prescripcions de la *Llei 9/1993 de protecció del patrimoni cultural català*.
- Si la *Direcció General del Patrimoni Cultural de Catalunya* amb els tècnics competents, desestimen la petició i emeten un informe desfavorable, aquest és transmès directament al interessat que ha realitzat la sol·licitud.
- La *Direcció General del Patrimoni Cultural de Catalunya* deriva l'expedient elaborat a dos organismes establerts, que tindran que emetre el seu respectiu informe favorable perquè es realitzi la incoació oficial de l'expedient.

Els dos organismes implicats són:

- *L'institut d'Estudis Catalans -IEC-*. Els membres de l'IEC emeten un informe amb la seva opinió, essent aquest informe preceptiu i vinculant. En el cas que sigui desfavorable, l'expedient queda aturat i la declaració de BCIN desestimada. En el cas d'informe favorable, aquest es transmet al segon organisme implicat.
- *Consell Assessor del Patrimoni Cultural de Catalunya*. Aquest emet el seu informe, essent vinculant la seva decisió. En el cas de ser desfavorable l'expedient s'atura i la declaració de BCIN queda desestimada. En el cas de ser favorable, coincidint amb l'IEC, l'expedient de declaració es publica en el DOG i en el BOE i a partir d'aquest moment queda *oficialment incoat*. La incoació de l'expedient de declaració d'un BCIN s'ha de notificar als interessats i als ajuntaments del municipi on radica el bé.
- Des de la publicació en el DOG el bé proposat queda sotmès a l'aplicació de la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català* i se li apliquen tots els mecanismes de control i protecció. La incoació de l'expedient de declaració comporta, per part dels ajuntaments, la suspensió de la tramitació de llicències municipals de parcel·lació, edificació o enderrocament en la zona afectada, i també la suspensió de les llicències ja concedides.
- L'expedient és sotmès a exposició pública i s'obre un període d'al·legacions, on tota persona física o jurídica pot participar-hi, sota el principi de la antiformalitat, adreçant-les a la *Direcció General del Patrimoni Cultural de Catalunya*.
- Els tècnics competents de la *Direcció General del Patrimoni Cultural de Catalunya* analitzen i contesten les al·legacions. Si no existeix cap aportació suposi una reconsideració imminent de la declaració, es tanca el procés administratiu.

- L'expedient s'envia al *Consell Executiu del Govern de la Generalitat* i a través de l'ordre del dia es realitza la declaració oficial de BCIN, acordada pel Govern de la Generalitat de Catalunya a proposta del conseller de Cultura.

- La declaració d'un BCIN s'ha de notificar als interessats i als ajuntaments dels municipis on radica el bé. Amés, la declaració s'ha de publicar en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* i en *Boletín Oficial del Estado*.

- L'acord de declaració de béns culturals d'interès nacional s'ha d'adoptar en el termini de divuit mesos a comptar de la data en què s'ha incoat l'expedient. La caducitat de l'expedient es produeix si un cop transcorregut aquest termini se sol·licita que s'arxivin les actuacions i dins els trenta dies següents no es dicta resolució. Un cop caducat l'expedient, no es pot tornar a iniciar dins els dos anys següents, llevat que ho demani el titular del bé.

- L'aprovació es *notifica al Govern Central de l'Estat a Madrid*, el qual assignarà al nou BCIN, un *número de registre estatal*.

Descatalogació d'un BCIN

La facultat de deixar sense efecte una declaració d'un BCIN és competència del *Govern de la Generalitat de Catalunya*. El procediment serà el *mateix* que el necessari per la seva declaració, amb l'informe tècnic de la *Direcció General del Patrimoni Cultural de Catalunya* i els informes de les dues institucions abans esmentades (IEC i CAPCC)

Entorn de protecció del BCIN

La figura de l'*entorn de protecció del BCIN* apareix a partir de l'aprovació de la *Llei 9/1993 de protecció del patrimoni cultural català*

La protecció de l'entorn del BCIN el pot impulsar l'ajuntament on pertany el BCIN o en la seva omisió, l'iniciarà la mateixa *Direcció General del Patrimoni Cultural de Catalunya*. L'ajuntament o en el seu cas els tècnics de la *Direcció General del Patrimoni Cultural de Catalunya* determinaran la delimitació de l'entorn del BCIN i també podran establir un entorn de protecció que inclogui de manera coherent un conjunt de diversos BCIN.

Un cop determinada la delimitació de l'entorn del BCIN, l'ajuntament corresponent ha d'elaborar un instrument urbanístic de protecció -Pla Especial de Protecció- o adequar-ne un de vigent. La redacció d'un Pla Especial de Protecció, requerirà també l'aprovació amb un *informe favorable* per part de la *Comissió de la Direcció General del Patrimoni Cultural de Catalunya*.

Mentre aquest instrument de control de l'entorn del BCIN no estigui redactat i aprovat, les intervencions realitzades sobre el mateix estaran sota la tutela de la *Direcció General del Patrimoni Cultural de Catalunya*, requerint l'informe favorable de la corresponent Comissió.

En el moment que l'ajuntament corresponent té aprovat el *Pla Especial de Protecció* de l'entorn, aquest resta sota la tutela del mateix. Els projectes que afectin a aquest entorn rebran la llicència d'obres directament de l'ajuntament, el qual s'ajustarà a lo establert en el *Pla Especial de Protecció*.

Obligacions dels propietaris d'un BCIN i dels ajuntaments corresponents

Totes les obligacions a les que són sotmeses els propietaris dels BCIN i els ajuntaments corresponents són amplament definides en els articles de la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català*. En aquest apartat, ens centrarem en les que considerem més necessàries a tenir en compte, per l'enteniment i desenvolupament de la gestió vinculada a la intervenció dels *Béns Culturals d'Interès Nacional immobles*, essent principalment competència de l'arquitecte.

a) *Deure de conservació*. Tots els béns integrants del patrimoni cultural català han d'ésser conservats per llurs propietaris, titulars d'altres drets reals i posseïdors. Els propietaris tindran que facilitar informació sobre l'estat de conservació dels béns i sobre llur utilització si els hi ho demana l'Administració.

b) *Deure de preservació i manteniment*. Els propietaris de BCIN i BCIN han de vetllar pel manteniment de l'immoble i la conseqüent preservació dels valors patrimonials del bé que li varen atorgar el dret de la declaració.

c) *Drets de tempteig i retracte* (en cas de transmissions oneroses de la propietat) segons l'Article 26

d) *Accés als BCIN*. La llei determina l'accés públic a un BCIN sigui privat o públic en els diferents casos:

- Obligació de permetre l'examen i l'estudi dels béns pels investigadors reconeguts per alguna institució acadèmica amb la presentació prèvia d'una sol·licitud raonada, avalada pel Departament de Cultura.

- Obligació de visita pública, inclosa la propietat privada, en les condicions establertes pel reglament al menys quatre dies al mes i en dies i hores prèviament assenyalats.

- Col·locació d'elements de senyalització fent referència a la condició de BCIN

e) *Prohibició d'enderrocament*. Un BCIN només es pot enderrocar si es tramita un expedient per deixar sense efecte la declaració (descatalogació).

f) *Planejament urbanístic*. La declaració de un immoble o jardí com a BCIN preval sobre qualsevol pla o norma urbanística que afecti al bé. Pels entorns de protecció de BCIN o totes les altres cinc classificacions de BCIN, l'ajuntament haurà de redactar un Pla Especial de Protecció amb informe favorable del Departament de Cultura de la Generalitat.

g) *Autorització d'obres*: La llicència d'obra per la intervenció en un monument històric, jardí històric, zona arqueològica o zona paleontològica, tindrà que ésser autoritzada amb informe favorable del *Departament de Cultura de la Generalitat*.

En el cas del BCIN no esmentats anteriorment i els entorns de protecció, l'autorització del Departament de Cultura només és preceptiva mentre no s'aprovi el Pla Especial de Protecció corresponent.

El projecte de intervenció sobre un BCIN immoble ha de incloure una descripció dels valors històrics (constructius, formals i funcionals), artístics i arqueològics, descripció de l'estat actual de conservació i valoració de l'impacte de la intervenció proposada.

Els ajuntaments han de notificar les llicències d'obra que afectin a qualsevol BCIN al Departament de Cultura, simultàniament a la notificació a l'interessat.

Si un BCIN immoble està en mal estat, correspon a l'ajuntament adoptar mesures per evitar danys a tercers. En aquest cas, l'ajuntament ha de notificar-ho al Departament de Cultura, el qual disposa d'un termini de quaranta-vuit hores per a determinar les condicions a què s'ha de subjectar la intervenció.

h) *Criteris de intervenció.*

Els criteris de intervenció sobre els BCIN immobles queda establert en l'*Article 35 de la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català*. En aquest apartat descriurem breument els conceptes bàsics que han determinat el criteri de protecció dels mateixos.

Qualsevol intervenció sobre un bé cultural d'interès nacional immoble, ha de permetre potenciar i fer intel·ligible els valors pels quals va ser declarat com a tal. Aquesta finalitat ha de permetre condicionar o millorar les condicions d'ús del bé, sense suposar la pèrdua de genuïtat del mateix, tot assegurant mantenir la seva capacitat vital per evitar caure en desús amb la conseqüent degradació i posterior desaparició en el temps.

En quan a les intervencions en conjunts històrics, la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català* en el seu *Article 35.2* defineix unes pautes a respectar per assegurar uns criteris bàsics de protecció històrica, volumètrica, morfològica, tipològica i paisatgística del mateix.

La protecció d'un edifici o d'un conjunt històric, quant al resultat final de la seva intervenció, dependrà exclusivament de la capacitat d'anàlisi i sensibilitat projectual dels tècnics redactors del projecte i en última instància, de l'honest i savi saber dels tècnics competents del Departament de Cultura de la Generalitat.

Els tècnics del Departament de Cultura de la Generalitat encarregats de vetllar pel correcte desenvolupament de les eines legals de protecció, són professionals cada cop més preparats i conscients del càrrec que ocupen.

Ara bé, la possibilitat d'intervenir professionalment en el patrimoni cultural català, com arquitecte redactor del projecte, depèn exclusivament de la sort de rebre l'encàrrec, ja que no existeix cap legislació que determini una formació professional concreta per endegar la tasca. En aquest cas la protecció d'un bé a través d'un bon projecte que aconsegueixi assolir els criteris de protecció definits per la llei, dependrà exclusivament de la formació i capacitat del professional que l'executi.

i) Autorització de *canvi d'ús*

L'ajuntament afectat ha d'emetre informe sobre el motius i característiques del canvi d'ús d'un BCIN, el qual ha de ser autoritzat pel Departament de Cultura, prèvia concessió de la llicència municipal corresponent.

Declaració de Béns Culturals d'Interès Local (BCIL)

Definició

Segons definició de la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català* els béns integrants del patrimoni cultural català que, tot i llur significació i importància, no compleixin les condicions pròpies dels BCIN han d'ésser inclosos en el *Catàleg del Patrimoni Cultural Català*. La categoria de protecció és la de segon rang i els béns immobles seran definits com a *Bé Cultural d'Interès Local -BCIL-*

En aquest apartat ens centrarem a analitzar els conceptes bàsics que regeixen la protecció dels BCIL.

Classificació de la declaració

En els BCIL, la catalogació proposada es pot concretar sobre diverses parts del bé immoble:

- a) Declaració *total* del bé (un edifici).
- b) Declaració *parcial* del bé (una torre d'un edifici)
- c) Declaració d'*element singular* del bé (una portalada d'un edifici)

Origen de la proposta de la declaració

Qualsevol persona física o jurídica pot impulsar la protecció d'un bé per arribar a catalogar-lo i assolir la protecció de segon rang.

L'interès de protecció i la consegüent petició la pot realitzar una persona a nivell particular, un ajuntament, un Consell Comarcal, la Diputació, una fundació, una associació etc., sense que sigui necessàriament el propietari del bé.

Ubicació de la tramitació de la declaració de BCIL

La tramitació i procés d'expedient dels béns que volen ser catalogats es realitzarà des de l'ajuntament on és ubicat el bé o directament al Consell Comarcal per a municipis fins a cinc mil habitants, però es recomana la tramitació centralitzada des de l'ajuntament.

Procediment

- L'expedient administratiu de petició de declaració d'un bé com a BCIL, ha d'incloure un informe favorable de la petició de declaració redactat per un tècnic en patrimoni cultural, poden ésser arquitecte, arqueòleg, historiador etc. indistintament. Aquest informe ha de descriure els valors per els quals es justifica la catalogació d'aquest bé.

- En els municipis de més de cinc mil habitants, la proposta de declaració serà portada *Ple de l'Ajuntament* el qual acceptarà o denegarà la proposta amb ple dret.
- En els municipis fins a cinc mil habitants, la proposta de declaració serà portada al Consell Comarcal, on el *Ple del Consell Comarcal* acceptarà o denegarà la proposta amb ple dret.
- L'acord de la declaració d'un BCIL ha de ser comunicat al *Departament de Cultura* perquè faci la inscripció en el *Catàleg de Patrimoni Cultural Català*.

Descatalogació d'un BCIL

La facultat de deixar sense efecte una declaració d'un BCIL és competència del *Govern de la Generalitat de Catalunya*.

El procediment serà el *mateix* que el necessari per la seva declaració, amb informe redactat per tècnic competent on es tindrà que especificar la pèrdua dels valors per els quals havia estat catalogat. La procediment de descatalogació es farà efectiu, amb un *informe previ favorable* del *Departament de Cultura de la generalitat de Catalunya*

Cal destacar que en aquest cas no s'accepta com a argument la declaració d'estat de ruïna.

Obligacions dels propietaris de BCIL

a) *Deure de conservació*. Tots els béns integrants del patrimoni cultural català han d'ésser conservats per llurs propietaris, titulars d'altres drets reals i posseïdors. Els propietaris tindran que facilitar informació sobre l'estat de conservació dels béns i sobre llur utilització si els hi ho demana l'Administració.

b) *Deure de preservació i manteniment*. Els propietaris de BCIL i BCIN han de vetllar pel manteniment de l'immoble i la conseqüent preservació dels valors patrimonials del bé que li varen atorgar el dret de la declaració.

c) *Drets de tempteig i retracte* (en cas de transmissions oneroses de la propietat) segons l'Article 26

d) *Autorització d'Obres*. La concessió de la llicència d'obres en el cas del BCIL és competència exclusiva de l'ajuntament corresponent.

Drets dels propietaris de BCIN i BCIL

a) *Informació de la declaració*. Qualsevol afectació d'una propietat sigui en sòl urbà, no urbanitzable o urbanitzable ha de ser notificada a la propietat per tal que pugui ajustar-se a les condicions de protecció que marca la llei sense caure en cap possible infracció.

b) *Subvencions*. Prioritat en les subvencions establertes per la Generalitat. Els ajuts de les administracions per a la conservació, rehabilitació investigació, documentació i la difusió dels béns culturals del patrimoni català es concediran d'acord amb criteris de publicitat, concurrència i objectivitat i dins *les previsions pressupostàries*. Article 54/55

(1) Aquest apartat ha estat extensament analitzat en “*Els municipis i el patrimoni arquitectònic- Compendi legislatiu comentat*”. Raquel Lacuesta. Ed. Diputació de Barcelona. 2003

c) *L'ú per cent cultural*. L'Administració de la Generalitat ha de reservar en els pressupostos de les obres públiques un ú per cent anual destinat a la conservació, restauració, excavació i adquisició de béns protegits per aquesta llei i en la creació artística contemporània.

d) Els propietaris de béns del patrimoni cultural poden sol·licitar a l'Administració de la Generalitat i a l'Administració Local, l'admissió de la cessió en propietat dels esmentats béns en pagament de llurs deutes.

e) *Beneficis fiscals*.

- Els propietaris de BCIN i BCIL gaudeixen dels beneficis fiscals marcats per les competències de l'Estat, la Generalitat i les ordenances locals.

- *L'impost sobre els béns immobles*. Els propietaris dels BCIN estan exempts de l'impost sobre els béns immobles (IBI).

- *Permís d'Obra*. Els propietaris de BCIN estan exempts de pagar els permisos d'obra que afectin als mateixos.

Confeció i criteris de redacció dels *Catàlegs de protecció*

Catàleg del Patrimoni Cultural Català

El *Catàleg del Patrimoni Cultural Català* conté referenciats tots els béns culturals d'interès nacional, tots els béns catalogats d'interès local i tots els béns catalogats, en tot el territori de Catalunya.

Correspon al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya la confecció d'aquest catàleg, el qual es realitza bàsicament amb les aportacions de les declaracions de protecció, endegades pels diferents municipis catalans.

Catàleg del Patrimoni Cultural d'un municipi

El *Catàleg del Patrimoni Cultural d'un municipi* té recopilats tots els béns culturals d'interès nacional, tots els béns culturals d'interès local i els béns catalogats per via del procediment urbanístic, ubicats dins el terme del municipi.

El Catàleg recopilarà els béns protegits dins el marc de la *Llei 9/1993 del patrimoni cultural català* contenint els BCIL i possibles BCIN de l'indret. També contindrà els béns catalogats abans de l'aprovació d'aquesta llei, sota el marc de les anteriors lleis de protecció de l'estat.

Si a partir de l'aprovació de la Llei del 9/1993 del patrimoni cultural català es va procedir a *modificar o adaptar el planejament urbanístic*, el *Catàleg* inclòs incorporarà els *BCIL* i els *BCIN* existents i la proposta d'altres béns catalogats, sota el criteri de l'ajuntament, de qualsevol persona física o jurídica o sota el criteri de l'equip redactor del nou planejament. Els *béns catalogats* es protegiran amb els mecanismes que

estableixi el propi planejament. Aquests últims seran catalogats però no rebran la qualificació de BCIL. Tots quedaran inclosos en el *Catàleg del patrimoni cultural de Catalunya*.

Actualment a Catalunya, no existeix cap criteri general per a l'establiment de les diferents categories de protecció possibles en els catàlegs municipals. Cada tècnic redactor realitza la seva pròpia presentació de catàleg, definint els diversos grups d'elements a protegir i els diferents graus de protecció a aplicar.

Aquest fet determina que a Catalunya no existeixi una visió i establiment de la protecció homogenis a tot el territori, existint una gran llibertat a l'hora de redactar els catàlegs. Aquesta manca d'unificació de criteri fa que la decisió i qualitat de protecció resti en mans del tècnic que l'ha redactat. Aquesta realitat pot resultar perillosa si considerem que els arquitectes que ho proposem, la majoria de cops, no som especialistes en la matèria i tot i actuant sota el nostre honest comportament, les fitxes dels catàlegs resultants són, molts cops, poc elaborades a l'hora de definir els valors a protegir i els criteris de protecció establerts. Això fa que el catàleg es converteixi en una eina fàcilment interpretable segons els interessos de la col·lectivitat que l'aplica.

Inventari del Patrimoni Cultural Català

El Departament de Cultura ha d'elaborar i mantenir *l'Inventari del Patrimoni Cultural Català*, el qual està integrat pel conjunt de béns que no han estat catalogats ni en primer, ni en segon rang però que, pels seus valors, constitueixen la *resta de béns integrants de l'ampli concepte de patrimoni cultural català -BIPCC-*, configurant la tercera categoria de protecció.

L'Administració de la Generalitat, per aconseguir la salvaguarda de la integritat d'aquests béns, ha de comptar amb la col·laboració dels Consells Comarcals i dels Ajuntaments.

La llei no fa esment de l'organisme a qui pertoca la qualificació d'un BIPCC. Es pressuposa que els ajuntaments o els consells comarcals per ells mateixos o a proposta d'altres institucions, d'altres entitats públiques privades en sol·liciten la inscripció en l'Inventari del Patrimoni Cultural Català.

3. Protecció assolida a través del planejament urbanístic

Informació prèvia

La finalitat d'aquest apartat és apropar-se al *planejament urbanístic* vigent per analitzar el procés de protecció o catalogació possible des d'aquest àmbit. En l'apartat anterior s'ha vist com qualsevol bé amb valors patrimonials, reconeguts per un particular o una col·lectivitat, pot assolir la declaració de bé catalogat a través de l'aplicació i tramitació legal que estableix *la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català*. Aquest procés de catalogació d'un bé és totalment independent del planejament existent o previst del municipi on aquest radica.

La segona via de protecció possible és l'assolida a través *del planejament urbanístic*.

Les competències en matèria d'urbanisme van ser assumides per la Generalitat el 2 d'octubre de 1978, amb el Real Decret 1385/1978, de 23 de juny, de *Traspàs de les Competències de l'Administració de l'Estat*, en el marc d'una legislació urbanística

preconstitucional. L'*Estatut d'Autonomia* del 1979, en l'Article 9, de conformitat amb el disposat a l'article 148 de la Constitució, atorgà a la Generalitat la competència exclusiva en matèria d'urbanisme. En el desenvolupament d'aquest marc de competències, s'han anat aprovant al llarg del anys, un conjunt de lleis amb la finalitat de configurar una ordenació jurídic-urbanística pròpia de Catalunya. Aquestes lleis i disposicions estan encapçalades per la *Llei 2/2002, de 14 de març, d'Urbanisme a Catalunya*.

Protecció del patrimoni a la llei d'urbanisme

La Llei 2/2002, de 14 de març, en l'article 9 quan defineix les directrius establertes pel planejament urbanístic, en l'apartat 9.3 determina:

“ El planejament urbanístic ha de preservar els valors paisatgístics d'especial interès, el sòl d'alt valor agrícola, el patrimoni cultural i la identitat dels municipis, incorporant les prescripcions adequades per que les construccions i instal·lacions s'adaptin a l'ambient en el que són situades o bé en el que s'hagin de construir sense suposar un demèrit pels edificis o restes de caràcter històric, artístic, tradicional o arqueològic existents en el seu entorn.”

A partir de l'aprovació de la Llei 2/2002, de 14 de març, els municipis de Catalunya que desitgin o hagin de modificar el seu planejament, s'hauran d'adaptar a la nova Llei d'Urbanisme vigent, abans esmentada.

El planejament urbanístic és una eina fonamental i bàsica per col·laborar a salvaguardar i potenciar el patrimoni urbà i rural d'un municipi. L'ajuntament, els habitants del municipi i l'equip redactor del nou planejament n'han de ser conscients i aplicar tot l'esforç en aconseguir un correcte equilibri entre les necessitats de desenvolupament i la preservació del medi que configura la identitat del poble. Les figures del planejament urbanístic que tenen incidència directa sobre la protecció del patrimoni històric, arquitectònic, arqueològic, paisatgístic i mediambiental són:

Planejament urbanístic general

1. Plans d'ordenació Urbanística Municipal (POUM)
2. Programes d'Actuació Urbanística Municipal (PAUM)
3. Normes de Planejament (NPU)

Planejament Urbanístic Derivat

4. Plans Parcial Urbanístics (PPU)
5. Plans Especials Urbanístics (PEU)
6. Plans de millora Urbana (PMU)
7. Catàleg de béns a protegir i ordenances municipals.

De les eines de protecció esmentades cal destacar per la seva incidència directa i explícita en la protecció dels béns d'un municipi, la figura del POUM, el *Catàleg de béns a protegir*, la *Normativa de Planejament Urbanístic* i el *Plà Especial Urbanístic*:

El *Pla d'ordenació urbanística municipal* (POUM) és l' instrument d'ordenació integral del territori, pot comprendre un o més municipis. El POUM té com a finalitat, entre altres, classificar el sòl, qualificar-lo amb usos i model d'implantació urbana i definir l'estructura general del territori així com redactar la normativa urbanística i, en cas

d'existir la proposta de Sòl Urbanitzable, configurar el *Catàleg de béns a protegir* determinat en l'Article 59.

Aquest *Catàleg de béns a protegir*, inclòs en la redacció del POUM, té com a finalitat la de protegir monuments, edificis, paisatges o béns culturals. En els catàlegs s'estableixen uns criteris de conservació i protecció que seran d'obligatori compliment. En aquests catàlegs, s'inclouran tots els possibles BCIN i BCIL declarats dins el municipi.

En el sòl *No Urbanitzable* només serà permès rehabilitar i reconstruir les masies i cases rurals que sigui precís preservar i recuperar per raons arquitectòniques, històriques i paisatgístiques i hagin estat incorporades a través del planejament urbanístic en el *Catàleg específic de masies i cases rurals* establert per la llei en el seu Article 50.

En el cas que el planejament urbanístic vigent no contingui la catalogació de les masies o cases rurals del terme municipal i el municipi no tingui la previsió de la redacció d'un POUM per adaptar el seu planejament actual a la nova llei vigent, per regular llur reconstrucció o rehabilitació, els ajuntaments poden promoure la figura d'un *Pla Especial Urbanístic* (PEU). Aquests plans especials urbanístics tenen com a finalitat la identificació i la regulació de les masies i cases rurals, amb desenvolupament de les determinacions contingudes en altres figures de rang superior.

La redacció de l'articulat de la *Normativa de Planejament Urbanístic* que forma part de la documentació del POUM, assegurarà un correcte funcionament i establiment del municipi, així com una protecció dels seus trets bàsics i genuïns. La correcta redacció de les Normes de Planejament Urbanístic no ha de deixar lloc a l'ambigüitat i ha de convertir-se, paral·lelament al catàleg, en una veritable eina de preservació dels valors patrimonials del nucli i el seu territori.

Ara bé, la salvaguarda del patrimoni no resideix tan sols en la figura establerta del *Catàleg de béns a protegir*, el *Catàleg de masies i cases rurals* o la *Normativa* redactada, sinó també en una correcta distribució del *règim jurídic del sòl* i en una equilibrada *qualificació urbanística* del mateix sòl.

Figures del planejament derivat com els *Plans parcials urbanístics*, *Plans especials urbanístics* o *Plans de millora urbana* disposen també d'incidència directa sobre la protecció del patrimoni històric, arquitectònic, arqueològic, paisatgístic i mediambiental.

APÈNDIX 6

“RECUPERO” versus “REHABILITATION”

Analitzada la *concepció de la protecció de l'arquitectura* sorgida a Itàlia a principis del segle passat amb la figura de *Gustavo Giovannoni*, crec oportú incloure com annex d'aquest treball, el seu desenvolupament al llarg de les dècades posteriors. Durant els últims anys, la percepció del concepte de “conservar”, “mantenir”, “recuperar” o “rehabilitar” l'arquitectura, no ha estat igual entre les diferents col·lectivitats, no existint una mateixa visió sobre l'essència de la protecció i la finalitat de la mateixa. En aquest aspecte, és inevitable recordar el concepte de reutilització dels edificis i l'espai urbà vinculat a la seva protecció que, a finals del segle XX s'anunciava i es desenvolupava en els dos països europeus pioners en la història de l'arquitectura: Itàlia i França.

El patrimoni cultural d'una col·lectivitat és un dels testimonis fonamentals de la trajectòria històrica i d'identitat d'una col·lectivitat nacional. Els béns que l'integren constitueixen una herència insubstituïble, que cal transmetre en les millors condicions a les generacions futures ¹. Dependrà de la consideració que la mateixa col·lectivitat els atorgui, que aquests béns estiguin o no inclosos dins els conseqüents catàlegs de protecció, emmarcats per la legislació del país corresponent. La trajectòria que li espera en el futur a un bé considerat patrimoni cultural, dependrà del grau de protecció que se li confereix i del concepte de protecció que entén i desenvolupa la pròpia llei que el salvaguarda.

A l'Europa occidental, en els últims vint i cinc anys del segle XX, varen posicionar-se dues tendències que tractaven la protecció del patrimoni i la rehabilitació des de dos punts de vista diferents i crec necessari recordar-ho, per aconseguir una visió més àmplia de la matèria en aquests últims anys. Les dues tendències analitzades representen una concepció diferent dels mecanismes d'actuació sobre l'arquitectura i sobre la ciutat en general i per consegüent, dos resultats diferents d'execució, de protecció i de transmissió del patrimoni. Els dos termes utilitzats per a la intervenció arquitectònica destinada a la salvaguarda de l'arquitectura, dels barris i de les ciutats era la de “recupero” a Itàlia i la de “rehabilitation” a França.

La finalitat d'aquest apartat i d'aquesta tesi, no és la de discutir la nomenclatura utilitzada en els diferents països o fins i tot, en el nostre propi país per a la definició de la temàtica estudiada, sinó conèixer i fer possible la presa de posicions sobre els diferents conceptes que la seva diversitat representa. Tal com he manifestat en el primer apartat d'aquest capítol, serà *Arquitectura* la matèria prima d'actuació i la *Rehabilitació*, l'acte professional que fa possible la seva salvaguarda.

Analitzem doncs les dues polítiques utilitzades a Itàlia i a França.

En el desenvolupament d'aquest apartat veurem com les dues definicions d'una, a priori, mateixa finalitat, aportaran dades ben diferents sobre la seva significació i materialització. Les dues opcions estaven destinades a realitzar una reutilització dels antics centres de les ciutats, dels conjunts històrics o de les architectures singulars, amb l'afany de poder aconseguir una millora de la qualitat urbana i la salvaguarda de la vida de les velles construccions.

Els textos de la *Dra. Patrizia Ingallina* han estat la meua principal referència per a la construcció d'aquest apartat ².

En l'anàlisi de les possibles intervencions definides com “*recupero*” o “*rehabilitation*” es pot arribar a adoptar un terme comú, inherent a ambdues definicions: la *reutilització*.

Les dues aproximacions a una mateixa finalitat venen determinades per un procés cultural, metodològic i legal que les farà divergir i emetrà uns resultats clarament diferenciats en la majoria de les seves especificitats. És important, doncs, veure les diferents aproximacions que ambdós països tenen sobre la ciutat i els seus espais.

A *Itàlia* es considera l'espai urbà com un conjunt en la seva totalitat. L'urbanisme i l'arquitectura són considerats com a part integrant d'un únic conjunt unitari: la ciutat. L'elaboració del planejament urbanístic i els projectes d'arquitectura són confiats als arquitectes. Els projectes d'arquitectura se'ls denomina simplement “*projectes*” ja que són considerats com actuacions urbanes en elles mateixes. Els projectes aporten una modificació vers l'espai urbà precedent i això implica inevitablement una presa en compte del seu context. Per aquest motiu es pot considerar tot projecte d’*urbà*”, sense que importi la seva escala, però sempre que contingui un principi essencial: el projecte urbà no implica necessàriament un canvi de la forma urbana.

A *França* l'arquitecte i l'urbanista són dues figures que sempre han estat considerades per separat. L'urbanisme és matèria més pròpia d'enginyers, d'urbanistes i de geògrafs més que d'arquitectes, que s'ocupen essencialment dels projectes arquitectònics.

Aquestes dues distincions són fonamentals ja que revelen una lògica d'intervenció diferent en ambdós casos: La lògica global dels italians i la lògica sectorial dels francesos. Les diverses actuacions provenen de decisions preses en funció de la legislació jurídica i la política d'actuació del país que, a la vegada, venen determinades pel comportament social del seus ciutadans fonamentat en els seus interessos, la seva percepció cultural de l'entorn i la seva formació. Es a dir, analitzar el resultat final d'una política d'actuació a nivell urbà en aquests dos països, ens porta inevitablement a estudiar la seva mentalitat, per poder arribar a descobrir la base d'arrencada de les dues diverses posicions.

“Recupero”

A *Itàlia* el debat cultural entre arquitectes i urbanistes sobre la ciutat, es va alimentar en els anys cinquanta del segle passat. En aquest període es va assistir a una gran producció temàtica intel·lectual sobre la qualitat de les ciutats històriques, en gran part degradades en aquell moment, que arrossegaven les seqüeles de la segona guerra mundial i la manca d'interès que progressivament es tenia del centre degut a la quantitat de nova construcció que es feia en la seva perifèria. Es va analitzar i discutir la seva regeneració en relació al seu centre i als barris de construcció més recent sempre fonamentada en la visió global del conjunt urbà. Aquesta concepció va donar lloc a la definició de la noció de “*recupero*” i a la consideració del seu valor lligat principalment a la història.

El veritable valor del “*recupero*” residia en què la visió clàssica de la restauració entesa com una acció puntual era substituïda per una altra de caràcter històric, morfològic i tècnic. Es va passar de la restauració del monument a la restauració del territori. La ciutat entesa com estratificació de diferents cultures que hem de saber salvaguardar³.

*“L'histoire et la modernité sont en parallèle et la connaissance de l'histoire urbaine est le point de départ de tout projet. L'objet architectural est donc considéré comme un “objet urbain” qui représente les sédiments des cultures bâties et des techniques constructives.”*⁴

El “recupero” adquiria una dimensió cultural des de la base del seu planteig, i requeria per a la redacció dels seus projectes una inevitable consideració de tots els elements urbans i representava una aproximació global a l’espai⁵.

És important recordar el personal que en aquell moment produïa aquelles reflexions i alimentava la necessitat de concebre l’acte de la regeneració urbana com un procés intel·lectual lligat al coneixement del existent, tant a nivell constructiu, com territorial. L’origen de la formació de l’arquitecte italià està fonamentat en la història, una història que veu la ciutat com un organisme viu, entramat de realitats socials, geogràfiques, funcionals o pròpiament històriques, que cal tenir en compte a l’hora d’establir el procés projectual. Aquest fet va contribuir a una visió global de l’arquitectura, considerant-la com un element que no pot ser apreciat en ell mateix desvinculat del seu context, sinó que la visió orgànica del *cos urbà* fa necessària la conjuminació d’altres paràmetres com el temps i l’espai, reunificats en la dimensió històrica del conjunt. Era important la idea que el “recupero” tenia de l’edifici, considerat com un òrgan vital dins el cos humà, que era la ciutat, inspirat en la imatge antropomòrfica de *Filarete* o de *Francesco di Giorgio*⁶.

El “recupero” era concebut com una acció global que considerava l’objecte arquitectònic en estreta relació amb el seu context, i proposava una relectura de la ciutat actual en referència amb el seu passat⁷.

*“Cette action vise à établir une communication entre présent et passé et une mise en relation de tous les lieux dont la ville est constituée. L’objectif à atteindre est l’unité de la ville, sa cohésion en tant que patrimoine collectif.”*⁸

Aquest concepte altament debatut en els anys cinquanta va sorgir de la primera concepció de globalitat patrimonial atorgada a la ciutat, anunciada per *Gustavo Giovannoni*, que va marcar intel·lectualment el temps d’entreguerres en una Itàlia afectada per la primera guerra mundial. Aquest concepte ja ha estat exposat en l’apartat anterior de la tesi i configura el preàmbul teòric i cultural per entendre el sorgiment, la credibilitat i el seguiment que va tenir aquest postulat entre els professionals italians.

*“La nature même de l’urbain, son “ambiente” résulte de cette dialectique de “l’architecture majeure” et de ses abords. C’est pourquoi isoler ou “dégager” un monument revient, la plupart du temps, à le mutiler”*⁹

*“Les principes de Giovannoni dépassaient la notion de monument en englobant dans la conservation un ensemble urbain bien défini; ces principes ont amené à la définition du centre historique”*¹⁰

L’any 1960 es va redactar la “*Carta de Gubbio*” que fa referència al recupero dels centres històrics, i passa per primera vegada de la protecció del monument a la protecció de conjunt urbà, l’any 1972 la “*Carta de la Restauració*” i l’any 1974 es va redactar la “*Carta de Venecia*”.¹¹

La ciutat actual i el seu nucli antic varen ser considerades com un conjunt unitari i complex, que tan sols podia ser abordat en referència a la història i a l’estructura pròpia de la ciutat, considerant tots els canvis morfològics que aquesta hagués sofert. Una intervenció clara que havia de contribuir a l’equilibri territorial i afavorir la integració del centre històric al conjunt de la ciutat.

Cervellati l’any 1977 escrivia:

“...le centre historique de la ville existante (est) le lieu le plus “moderne” qu’il s’agit de protéger physiquement et socialement si l’on veut éviter qu’il s’urbanise selon la “logique” du développement économique et l’intérêt des promoteurs”¹²

Les experiències realitzades a Itàlia per exemplificar el concepte del recuperó portat a la pràctica, han demostrat que cada ciutat és diferent i que no existeix un sol mètode de recuperó adaptable a tots els casos. La voluntat de mantenir viva una ciutat en els seus aspectes físics i socials, compon la fita del *recuperó*. El mètode per aconseguir-ho dependrà de les especificitats de formació de les escoles i de la predisposició i habilitat dels seus professionals.

Els projectes desenvolupats a *Bolonya* o *Urbino* demostren que és difícil, i no sempre s’aconsegueix, establir un equilibri entre tots els paràmetres desitjats.

Bolonya va ser la primera experiència que es va realitzar per aplicar el concepte del *recuperó* Italià. Aquesta experiència ha estat curiosament analitzada per la *Dra. Patrizia Ingallina* i l’arquitecte *Josep Lafont i Pomés* en els textos titulats “Les polítiques de rehabilitació (...) le “recuperó” de l’aire Galileo à Florence -la rehabilitació/rénovation de l’aire Citroën à Paris.¹³ i “Estudi bàsic sobre els mecanismes de la rehabilitació arquitectònica a Bolonya”¹⁴, escrits respectivament pels dos autors, els quals m’han estat de gran ajuda per extreure les referències per la concreció de les informacions aportades.

Bolonya disposava d’un pla regulador redactat l’any 1889 i caracteritzat per un urbanisme desfigurador i demolidor a favor de la modernització pròpia de l’era industrial que s’escampava per Europa. En el 1938 es convoca un concurs per a la redacció d’un nou pla. El període a partir de 1938 es caracteritza per una gran activitat urbanística fins arribar al 1958 que és quan es decideix redactar el nou pla regulador que proposava, com instrument de reestructuració, l’esbotzament a gran escala del teixit antic de la ciutat realitzat, de vegades, sota premisses d’ordre purament especulatiu. En el 1960 comença la veritable conscienciació sobre la salvaguarda del patrimoni històric-urbanístic i s’inicien uns estudis per modificar el pla del 58 que finalitzaran l’any 1969 en el moment en què també, el principi de l’anomenat *restauro conservatiu* esdevé llei¹⁵.

L’interès polític i cultural del nou pla resideix en el sistema d’actuació i en la metodologia emprada, basada en la lectura en termes històric-morfològics de la ciutat. Aquesta lectura de la ciutat, segons *Lafont*, supera els models més tradicionals que apliquen l’anomenada informació prèvia amb una recollida de dades per iniciar un pla¹⁶.

El coneixement històric de la ciutat va ser el suport d’aquesta primera acció de recuperó: *“une recherche historique fut effectuée, fondée sur la lecture en profondeur des plans et surtout sur l’exploration globale des fichiers où les religieux décrivaient chacune de leurs propriétés bâties. Cela permet d’établir une typologie rigoureuse et sans failles du patrimoine à restaurer.”¹⁷*

S’analitzaren les tipologies existents dels palaus, convents, cases i esglésies, amb la voluntat de poder identificar les formes i els aspectes originals dels edificis i determinar-ne la nova destinació al servei dels ciutadans. Les cases es van adaptar a les exigències d’habitabilitat del moment, política basada en el dret a un habitatge decent. Aconseguir una relectura i reutilització de les antigues construccions, entenent la seva lògica i recuperant la seva funcionalitat, sense perdre la seva genuïnitat constructiva i tipològica, tot això amb la conservació social del seu teixit¹⁸.

En el cas d'*Urbino* també es feia referència a l'organització urbana concebuda com un sistema de relacions. El redactor del pla de *recupero d'Urbino* va ser l'arquitecte *Giancarlo De Carlo*, el qual va proposar un exercici d'interpretació del conjunt edificat i no solament un mecanisme de conservació. Les intervencions proposades s'adaptaven i feien ressaltar les línies de força històriques que havien determinat durant segles el creixement del centre de la ciutat, així com proporcionaven un correcte lligam entre les intervencions proposades al seu interior i a l'exterior¹⁹.

E projecte a la ciutat d'*Urbino* es va centrar en la intervenció proposada en el *Palau Ducal*, recuperant un antic recorregut que posava en contacte els dos nivells de la ciutat. El "*ripristino*" (tornar al seu estat original) de la rampa del *Mercadale* va representar una solució molt peculiar per la ciutat: per una banda, va resoldre un problema funcional entre dos barris existents a diferents nivells, posant en relació directa l'antic mercat i el nucli antic de la ciutat. Per altra banda, va aconseguir que els ciutadans s'apropiessin del seu patrimoni a través d'un recorregut totalment evocador de l'*Urbino* medieval, aproximant-se a la imatge de vida que antigament s'hi desenvolupava. A *Urbino*, cadascuna de les intervencions proposades tenia una estricta relació amb el context més proper, quedant caracteritzada cada actuació de *recupero* per les especificitats de la seva localització²⁰.

Les referències fetes al concepte de *recupero* recullen l'interès desenvolupat a l'Europa de finals de segle passat, les quals han contribuït a donar forma a les lleis de protecció de diferents països europeus.

"Réhabilitation"

Analitzant el terme "*Réhabilitation*" utilitzat a França, lligat a l'actuació professional que fa possible la transmissió dels valors constructius i culturals de l'arquitectura, assistirem a un postulat o un posicionament davant d'aquesta ben diferent que el cas del "*Recupero*". Crec que és interessant conèixer-ho, ja que mostra una manera diferent d'entendre la protecció del patrimoni, acceptada i vàlida des del punt de vista social i jurídic. A França aquest terme ha estat utilitzat durant molts anys, per indicar un acte de millora dins l'habitat existent, i s'utilitzen indistintament els termes de renovació o restauració al respecte. El terme "*réhabilitation*" s'aplica principalment als edificis, i pot tractar des d'una intervenció que modifiqui radicalment l'estat inicial de l'immoble, fins a una simple actuació de condicionament del mateix immoble. En el cas extrem trobem la *restauration* que s'aplica estrictament a la intervenció que intentarà menar la construcció fins al seu estat inicial²¹.

En el cas de l'espai urbà normalment s'adopten els termes de *restructuration urbaine*, *réaménagement* o *mise en valeur d'un site*, traduint-los com reestructuració urbana, condicionament urbà o posta en valor d'un indret, podent resumir tots tres termes sota el concepte global de la *requalification urbaine*, s'entén requalificació urbana. En el cas de patrimoni arquitectònic, pròpiament dit, no es parla d'una protecció, sinó que totes les actuacions que proposin un manteniment parcial de l'edifici seran qualificades de "*renovation-rehabilitation*", que en aquest cas podem dir, representarà la *no-demolició* de l'objecte. A França la "*réhabilitation*" normalment s'entén com una acció aplicada a l'espai construït, a l'edifici, a la construcció. Tot canvi que es pugui produir en l'espai urbà és conseqüència d'una acció dirigida vers la construcció, amb una pretesa modificació d'una determinada imatge urbana²².

L'aprovació l'any 1962 de la *Loi Malraux, Loi 62.903 du 4 août 1962* va constituir un text fonamental en l'intent d'establir determinades bases jurídiques, fins aleshores inexistents, per la conservació dels centre històrics considerats en la seva integritat, intentant aparcar-se a les teories proteccionistes globalitzadores dels italians.

La *Loi Malraux* establia una acció de protecció i revalorització del patrimoni en la definició dels “*Secteurs Sauvegardés*”, que pretenien segons la pròpia llei, definir una àrea de protecció per protegir el patrimoni històric i estètic de França i facilitar la restauració d'edificis situats en el seu interior.

El primer “*Secteur Sauvegardés*” creat a França va ser el del nucli històric de la ciutat de Lyon “*Le Vieux Lyon*”, determinat per decret ministerial el 12 de maig de 1964.

La noció de protecció del patrimoni comportava la valoració d'una construcció o d'un conjunt edificat en ell mateix, podent-se produir en el seu procés de valorització urbanística o “*mise en valeur*” una gran quantitat d'enderroc del teixit adjacent. Les operacions de “*mise en valeur*” corresponien als “*Secteurs Sauvegardés*” previstos dins els “*Plas Permanents de Sauvegarde et de Mise en valeur*” (PPSMV)²³.

*“La protection devient alors une action visant à la création d'une image urbaine comme ensemble homogène...” “C'est une action qui ne vise à montrer que la “façade” de la ville en cachant sa partie moins “belle” par le biais de sa démolition progressive...Il s'agit de la conception inverse de l'italienne fondée sur le principe de l'“ambientazione delle preesistenze”*²⁴

Aquesta realitat ha fet que a França el concepte de la coexistència de la nova arquitectura amb l'antiga hagi estat possible, afortunada o desafortunadament, cosa que a Itàlia encara ha portat llargs debats.

Ara bé, aquesta acció rehabilitadora ha cristal·litzat en uns barris que sembla que mai s'arribaran a posicionar amb certesa en el temps creant-se, de fet, uns barris nous amb nou ambients urbans.

APÈNDIX 7

DADES SOBRE ESTRATIGRAFIA MURÀRIA

Per apropar-nos al mètode de l'*estratigrafia murària*, s'ha pres com a referència l'obra de Francesco Doglioni titulada, *Stratigrafia e Restauro. Tra conoscenza e conservazione dell'architettura*¹. Donada la finalitat d'aquest apartat, em centraré en la descripció de l'estratigrafia aplicada a la construcció.

Objectius de l'estratigrafia

Per a l'arqueòleg, dins la seva activitat, és de vital importància poder entendre la formació de l'estrat que està excavant i poder determinar el motiu de la seva formació o, al menys, poder establir una hipòtesi raonada del seu origen. L'arqueòleg treballa amb estrats horitzontals i analitza el contingut i motiu de les diverses capes de material dipositat. Els estrats estudiats, es poden haver format d'una manera totalment natural o poden ser deguts, íntegrament, a l'acció humana o a la combinació d'ambdues possibilitats, podent tractar-se d'acumulacions ràpides provinents d'esllavissaments o altres esdeveniments sobtats o tal vegada de lentes sedimentacions al llarg del temps².

L'arqueologia estudia el procés de dipòsit dels diferents estrats i les successives modificacions que aquests han estat sotmesos.

En els edificis, el moment de formació de l'estrat coincideix, majorment, amb el desenvolupament de l'activitat constructiva. L'arqueòleg de l'arquitectura és el professional que intenta aplicar els mètodes de l'arqueologia, bàsicament l'estratigrafia, a l'anàlisi de la construcció. El coneixement del procés constructiu en un determinat context cultural és necessari per poder determinar la formació de cada estrat i a la vegada, per definir i limitar els diferents estrats en ells mateixos³.

En determinats casos d'edificis singulars, la documentació arxivística que sobre d'ell existeix, ens aporta les dades necessàries per interpretar la complexitat formal, constructiva i funcional de la construcció, possibilitant la comprensió de la seva lògica de formació i solapament. Ara bé, la majoria dels edificis que actualment la nostra cultura admet com a singulars, que han arribat fins a l'actualitat amb una riquesa innegable de solapament històric, social i constructiu, no han conservat documents gràfics i descriptius del seu procés de construcció i transformació, i existeix un buit cognoscitiu del seu procés de desenvolupament, que dificulta una correcta interpretació de la seva complexitat.

En aquest cas, la consideració del propi edifici com a únic document persistent, es converteix en l'eina indispensable per la seva reinterpretació.

*“Quella conoscenza forma, inoltre, il tessuto di riferimenti utilissimo all'attività di interpretazione, che attraverso gli strati e i loro rapporti fisici cerca di ricostruire accaduti e forme, e di attribuire significati alle cose che ne portano la testimonianza.”*⁴

En el procés del reconeixement de les diferents capes estratigràfiques, en la interpretació dels rastres constructius i formals que en elles es llegeixen, en la identificació dels diferents dipòsits materials que contenen, intervenen altres mètodes de recolzament documental i metodològic.

L'evolució d'un edifici al llarg del temps pot generar un solapament extremadament complex. A cops, aquest solapament deixa traces molt definides que posteriorment es podran identificar i interpretar amb facilitat. Altres vegades els senyals són quasi imperceptibles, sobretot els motivats per modificacions de procés lent, pròpies del solapament d'ús, de la degradació, etc. La major part dels cops, els canvis bruscos, són els que deixen un rastre més incatritzat i poden convertir-se en ferides clarificadores del desenvolupament de l'edifici. Les modificacions o alteracions de la matèria degudes a la degradació física, a l'ús i al procés de manteniment propi del període d'utilització, deixen senyals difícilment perceptibles, creant una unitat de contorn indefinit (degradació) o a vegades unitats extremadament articulades en elles mateixes (deformacions i fissures), que travessen el teixit de l'estrat amb les seves pròpies lleis, alienes a la lògica dels mètodes que el varen construir o transformar (lleis de la mecànica, de la química...) ⁵.

En l'estratigrafia murària, el professional només té accés a la part superficial de l'estrat, ja que l'estudi de la part inaccessible de l'estratificació provocaria, en la major part dels casos, una degradació afegida.

Peculiaritats de l'estratigrafia murària

Segons *Francesco Dogliani*, l'estratigrafia referida a l'estudi de l'element construït, ve caracteritzada per un conjunt de peculiaritats, "*peculiarità constitutiva del costruito*" ⁶.

1a) A l'element construït, existeix una quasi total *coincidència* entre la manera de dipositar-se i consolidar-se un estrat, amb el *mètode constructiu del mateix*.

En estratigrafia murària, el terme "construït" adequadament desenvolupat, s'assimila al terme de "dipositat" que correspon a la definició per excel·lència de la formació d'un estrat. L'estratificació arqueològica sota el terreny, no ve determinada, majorment, per una voluntat d'implantació, sinó que es configura o apareix afectada per un conjunt de fenòmens naturals que seguiran les lleis pròpies de la diposició, alienes a qualsevol voluntat de construcció o ordenació voluntària ⁷.

En l'edifici, el terme construït va lligat a la finalitat de l'ús pel qual va ser creat. Característica de l'element arquitectònic en ell mateix, com objecte conclús, que respon a unes determinades necessitats, voluntats i objectius. Considerar les diferents parts construïdes de l'edifici com a parts dipositades dins una totalitat, significarà realitzar una lectura de la seqüència temporal de l'obra, trobant les seves pròpies lleis internes dins el procés de creació i transformació.

Examinar una construcció des del punt de vista de l'estratigrafia, és intentar trobar un ordre, una seqüència temporal i una lògica funcional i operativa de les accions constructives que la componen. Moments o accions constructives que no es poden considerar concluses o essencials en elles mateixes, sinó integrades e integradores d'un procés evolutiu ⁸.

2a) En la construcció, les traces que fan reconeixible i donen entitat a un determinat estrat estan reflectides, bàsicament, en els seus *bords, límits i superfície*, més que en l'estrat en abstracte ⁹. Les emprems sobre la superfície de la matèria de l'obra, seran els senyals que utilitzarem per determinar la seva lògica, sense arribar, normalment, a observar o analitzar la seva integritat. Aquesta definició, que localitza les traces de l'estratigrafia murària, en compona la segona peculiaritat, ben diferenciada de l'estratigrafia soterrada, la qual conté forts components naturals.

3a) La tercera peculiaritat va lligada a la condició de *visibilitat limitada* que disposem de la totalitat de l'obra, accentuant la importància de la superfície en l'estudi del tot construït ¹⁰. En estudiar un edifici, normalment no es procedeix a realitzar cap excavació dels estrats, doncs això provocaria, evidentment, una degradació afegida.

A continuació s'exposen els conceptes que intervenen en l'anàlisi de l'estudi de l'estratigrafia murària, descrivint les seves parts físiques, sense entrar en el seu material de composició. Cal considerar que aquest escrit té com a finalitat la de posicionar al lector en front d'una metodologia actualment existent, que configura una de les eines fonamentals en el coneixement de l'edifici històric, sense pretendre aprofundir-hi, ja que aquest tema ha estat exhaustivament estudiat en les obres referenciades al llarg d'aquest apartat.

Depenent de la naturalesa del perímetre de les superfícies de l'estrat, se'ls 'atribueix un diferent significat. El perímetre de l'estrat es defineix a través del concepte de diferents tipus de vores o bordes

Conceptes bàsics de l'estratigrafia murària

Bordes o Vores de l'estrat ¹¹ (*Figura 149*) ¹²

Perímetre definit com a vora:

Vora vertadera (VV) ¹³

Vora d'acabament (VA) ¹⁴

Vora d'espera (VE) ¹⁵

Vora falsa (VF) ¹⁶

Vora falsa configurada de l'estrat (VF c) ¹⁷

Vora falsa no configurada de l'estrat (VF nc) ¹⁸

Vora de recolzament (VR) ¹⁹

Vora de recolzament configurada (VRc) ²⁰

Vora de recolzament no configurada (VRnc) ²¹

Vora vertadera d'interfície negativa (VVIN) ²²

Vora terminal d'interfície negativa -demolició-(VTIN) ²³

Perímetres definits com a límits ²⁴ :

Queda definit com a límit el conjunt de punts que limiten un estrat que observem, però que degut a la superposició d'un altre estrat no veiem el seu final. La continuïtat de l'estrat inferior existeix i el seu límit coincideix amb la vora física de l'estrat que el cobreix.

En la lectura estratigràfica és important saber identificar i descriure les diferents superfícies amb les seves vores i límits. Aquestes superfícies resten definides pel conjunt de vores determinades prèviament.

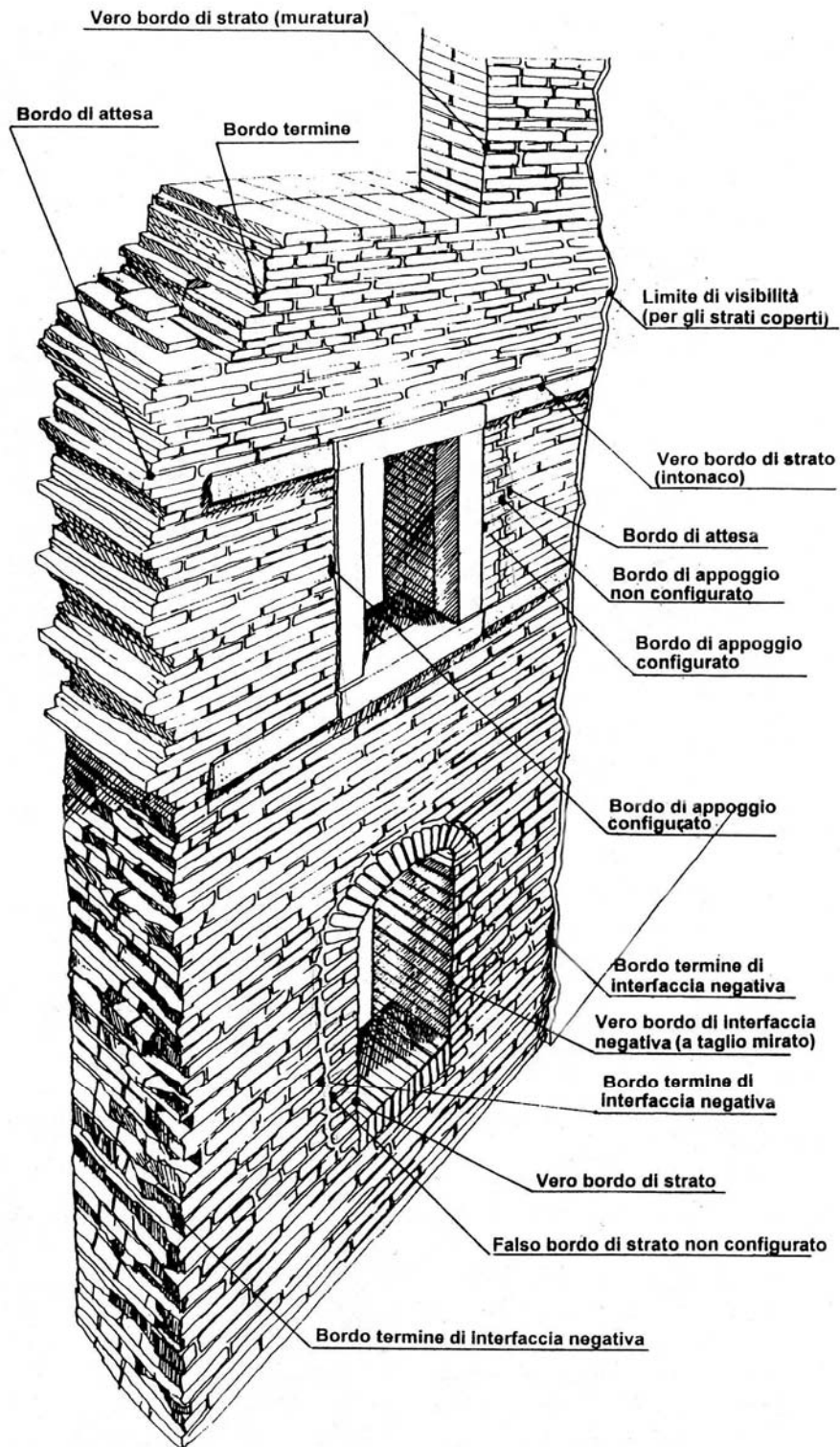

Figura 149. Vores dels estrats. "Stratigrafia e restauro. Tra conoscenza e conservazione dell'architettura". Francesco Dogliani.

Superfície de l'estrat ²⁵ (Figura 150) ²⁶

Falsa superfície -interna o de recolzament – (SF) ²⁷

Superfície vertadera -externa- (SV) ²⁸

superfície arquitectònica a cara vista (SVD) ²⁹

superfície arquitectònica per revestir (SVpR) ³⁰

Superfície *in sé* -degut a accions negatives o demolicions- (SD) ³¹

Perímetre de la superfície de l'estrat:

Està constituït per la totalitat del perímetre extern de la superfície de l'estrat observable. El perímetre és constituït per la totalitat de perímetres de les seves cares o superfícies interiors, però normalment ens limitem a analitzar el límit o vora de la superfície visible externa de l'estrat, sense contemplar el límit de les cares internes ³².

Peculiaritat estratigràfica dels materials de construcció

Totes les composicions formals construïdes i definides a l'edifici, es materialitzen amb un conjunt molt divers de materials. Cadascun d'aquests materials tindrà una composició física i química pròpia, que li proporciona una capacitat d'envelliment i degradació diferent. L'heterogeneïtat que presenta l'obra, deguda a les diferents tipologies constructives utilitzades i l'acopi de materials diferents, augmenta la complexitat estratigràfica.

Cal conèixer la peculiaritat constructiva dels diferents materials, per poder identificar les seves traces de desgast i transformació i poder establir correctes relacions d'esdeveniments o processos constructius.

El *llenguatge estratigràfic* de la construcció es fonamenta en el coneixement d'aquest conjunt de peculiaritats constructives dels materials ³³.

Mètode i procediment operatiu de l'aixecament estratigràfic

S'entén com a *relleu o representació estratigràfic*, la restitució de les dades de l'anàlisi estratigràfica en forma de dibuix, esquema o escrit. La representació estratigràfica es realitza de la part visible de l'edifici. Només efectuant cales o inspeccions de l'interior dels estrats, fet que sempre malmet la part analitzada, es podran recollir dades de les seves parts internes ³⁴.

L'anàlisi estratigràfica es descriu en diferents fases:

- a) *Aixecament de les parts estudiades.* En el cas d'un edifici, serà necessari dibuixar les plantes, seccions i alçats del mateix, on quedin reflectides totes les superfícies a analitzar. Sobre aquest aixecament, s'anoten les dades patològiques, constructives o formals que apareguin en les superfícies estudiades. Aquestes anotacions es podran realitzar per simple nota escrita o grafisme identificador ³⁵.

Finalitzat aquest aixecament, s'inicia el procés d'*interpretació* del conjunt ³⁶. S'identifiquen les diferents unitats estratigràfico-constructives de les superfícies i es descriuen els materials que les componen, identificant- t'ho sobre la base

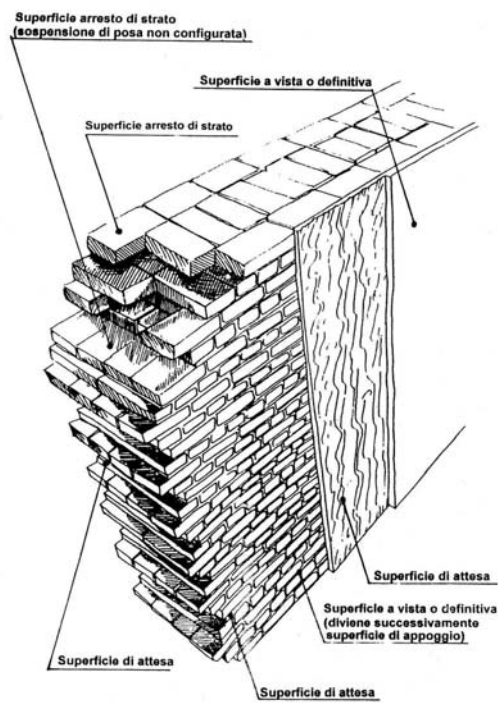
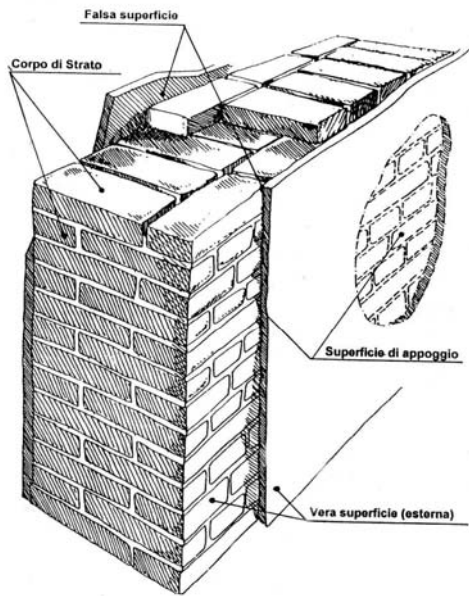

Figura 150. Superfici d'un estrat. "Stratigrafia e restauro. Tra conoscenza e conservazione dell'architettura". Francesco Doglioni.

topogràfica de l'aixecament, utilitzant trames o indicacions gràfiques de límits i continguts.

- b) en forma de diagrama, com el *Diagrama de Harris o Harris Matrix*³⁷. Es realitza una reconstrucció gràfica il·lustrant les fases de la transformació o es redacta una descripció escrita del procés evolutiu de la construcció. Es tracta de poder establir un ordre constructiu o procés evolutiu de la construcció, fonamentat en les dades visuals recollides del procés de l'estudi estratigràfic.

Autors com *B. Paolo Torsello* o *E.C. Harris* han opinat, estudiat i escrit sobre el mètode estratigràfic en numerables publicacions. No es pot obviar la transcripció d'algunes de les més, per a mi, significants opinions o descripcions d'aquests autors.

Els interessos de *Torsello* s'han orientat principalment vers els problemes històrics i teòrics de la restauració i vers les metodologies analítiques de l'arquitectura, essent autor de nombrosos articles i assajos publicats en revistes especialitzades.

Publicacions com *Misura e conservazione: tecniche di rilevamento*³⁸, *Restauro architettonico. Padri, teorie, immagini*³⁹ o *La materia del restauro: Tecniche e teorie analitiche*⁴⁰, demostren l'enorme esforç de *Torsello* per analitzar d'una manera intel·lectual però, alhora totalment pràctica, la disciplina de la restauració.

*“La stratigrafia è una metodica analitica ben singolare. Si colloca, infatti, in uno spazio epistemologico che non appartiene propriamente alle scienze sperimentali, in quanto non può fare a meno di valutazioni e mezzi tipici del lavoro congetturale e critico; e neppure è ascrivibile completamente alle regioni della critica, perché le nozioni che essa costruisce si fondano sempre su dati sperimentali e su proporzioni logiche. Non è mai, cioè completamente dimostrativa e mai soltanto o semplicemente persuasiva.”*⁴¹

Torsello ha defensat en els seus escrits, la necessitat d'anàlisi, la necessitat de conèixer, la necessitat d'aprendre de la pròpia construcció abans de realitzar els projectes, defensant un dinamisme que l'ha portat a escriure obres com *“La materia del Restauro”*, fonamentada en el reconeixement del procés de la degradació del bé.

El rol dels mètodes i de la tècnica analítica ha de ser revisat per poder ser incorporat a l'especificitat de la restauració, entesa com a disciplina que té per finalitat la fenomenologia de la construcció arquitectònica i de les seves dades materials.

*“Il Restauro non è, dunque, materia da concludere, ma momento di ricerca e di aperture”*⁴²

*“La scelta de la conservazione non è certo una scelta obbligata, ma – una volta convinti della necessità di praticarla – non può consentire ulteriori equivoci”*⁴³

L'arqueòleg *E.C. Harris* desenvolupà el diagrama denominat *Harris Matrix*, traduït a l'escola italiana com a *Diagramma di Harris*, per poder resumir la interpretació del procés evolutiu-constructiu d'un estrat en un esquema que proporciona una visió temporal de la transformació de la unitat estudiada. El *mètode de Harris* consisteix en mostrar en un esquema gràfic, les relacions establertes per configurar la seqüència estratigràfica, basat en l'ordre de diposició dels diversos estrats que es troben en contacte físic. El diagrama s'estableix des del més alt fins el més baix; des del més recent fins al més antic, seguint el mateix criteri que el de l'excavació estratigràfica

“Il metodo del matrix (...) è molto semplice: esso si basa sul fatto che due qualsiasi unità stratigrafiche o non hanno rapporti stratigrafici o giacciono l’una sovrapposta all’altra o possono essere correlate come parti di un deposito originariamente unitario. Queste semplici definizioni costituiscono naturalmente l’essenza dei principi della cronologia relativa.” ⁴⁴

Actualment a Itàlia la pràctica de l’anàlisi estratigràfica es realitza acuradament en moltes de les construccions declarades sota la protecció de la *Soprintendenza ai BB.AA.* A Itàlia existeixen tres institucions que vetllen per la conservació de l’arquitectura, el paisatge i altres bens patrimonials. Aquestes institucions funcionen per regions, llevat a Sicília que funcionen per províncies. Són la *Soprintendenza ai Beni Mobile*, *Soprintendenza ai Beni Ambientali e Architettonici (BB.AA.)* i la *Soprintendenza di Paesaggio*.

L’anàlisi estratigràfica s’ha convertit en una eina totalment necessària per poder entendre la complexa realitat de les estructures centenàries que arriben fins a nosaltres. L’estratigrafia murària permet recompondre el trencaclosques global de l’edifici i entendre en tres dimensions el seu funcionament constructiu i mecànic.

Barcelona, 1 de Març de l’any 2007.

TAULA D'AVREVIATURES

A.C.A.	Arxiu de la Corona d'Aragó
A.C.B.	Arxiu de la S. E. Catedral de Barcelona
A.D.B.	Arxiu Diocesà de Barcelona
A.H.P.B.	Arxiu Històric de Protocols de Barcelona
A.M.H.B	Arxiu Municipal de Història de Barcelona
A.M.A.	Arxiu Municipal Administratiu
A.N.C.	Arxiu Nacional de Catalunya
arq.	arquitecte
B.C.I.L.	Bé Cultural d'Interès Local
B.C.I.N.	Bé Cultural d'Interès Nacional
C.E.A.Q.	Centre d'Études sur l'Actuel et le Quotidien
C.O.A.C	Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya
D / Doc	Document
DI	Document inèdit
DIN	Deutsche Internationale Normen
DOG	Diari Oficial de la Generalitat
DP	Document publicat
E.A.P.L.V.	École d'Architecture de Paris La Villette
E.T.S.A.B.	Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona
I.M.H.	Institut Municipal d'Història
I.L.A.U.D.	International Laboratory of Architecture and Urban Design
I.P.R.A.U.S.	Institut Parisien de Recherche: Architecture, Urbanistique, Société
L. A.	<i>Libri Antiquitatum</i> . Llibres d'Antiguitats de la Catedral de Barcelona
f.	foli
Idem.	<i>Ibidem</i>
m.	metres
MHC	Museu d'Història de la Ciutat
N	nord
núm / nº	número
Op. cit.	opinió citada
PB	Planta Baixa
Pg.	pàgina
P.O.U.M.	Plà d'Ordenació Urbanística Municipal
PRM	Palau Reial Menor
s/t	sense títol
s/a	sense autoria
tít.	títol
T	torre
U	Unitat
U.P.C.	Universitat Politècnica de Catalunya
U.C.B.	Universitat de Califòrnia, Berkeley